

ПРОШУ
СЛОВА!

ВІЙНА – ЯК ВИЯВ БРАТЕРСЬКОЇ ЛЮБОВІ,

АБО ШАНС НА ВИЖИВАННЯ УКРАЇНСЬКІЙ НАЦІЇ

Пам'ять про родові коріння давня і невмируща. Кельти, германці, слов'яни, тюрки – розсіяні по світах, вони все ж не забувають свою ідентичність, свою родову приналежність, свої витоки. А попри те, як правило, жодним чином не намагаються експлуатувати ту історичну пам'ять, добре усвідомлюючи, що хоч колись і дуже близькі народи, які утворилися з тих давніх колін, так далеко розійшлися і в часі і в просторі, що повернення до витоків навряд чи можливе і вже точно не належить до їхніх пріоритетів. Це, як правило, є і винятки. Погляньмо на той, який стосується нас безпосередньо. Так, з радянських часів активно культивується ідея про нерозривну єдність трьох слов'янських народів – білоруського, російського та українського. Корені наші, поза всяким сумнівом, дуже близькі. Але хіба поляки, серби, словаки, чехи вже не слов'яни? Чому ж радянська пропаганда акцентувала близькість саме цих трьох народів? Чи не тому, що в період формування націй в силу різних причин ані українці, ані білоруси так і не сформували стійких державних утворень, натомість тривалий час підлягали політиці жорсткої асиміляції, проваджуваній щодо них спершу Польщею, а потім Російською імперією, а отже, продовжуючи тим чи іншим способом ту ж політику, можна було без особливих зусиль приростити величезні території? Хіба не з цих же «родинних» міркувань формувалось свого часу промосковське утворення зі «столицею» в Харкові?

Хіба не з думкою про «братню» допомогу йшов до нас генерал Муравйов, організовувались голодомори, «ненав'язливо» проводилась політика русифікації? Чи не ті ж методи застосовуються і сьогодні, коли через витворені в надрах КДБ-ФСБ проекти ДНР-ЛНР-Новоросія та ж «доброчинна» рука знову намагає нашу горлянку, аби не випустити з тенет агонізуючої імперії «русского мира»?

Дуже характерно те, що «братні» стосунки наших народів Кремль незмінно розглядав з позицій «старшого брата», який єдино вирішує, як жити і з ким дружити, визначає, що є істина і карає відступників. О, ми мали добрячу школу – від голодоморів і ГУЛАГів до характерних плакатів на Красній площі, уже в дев'яності роки, на зразок: «Ельцин, заставь хохлов кормить Россию!» та ритуального носіння домовини з написом «Україна» в центрі Сімферополя! Здавалось би, що після такого досвіду будь-хто тримався б від такого маніакального родича якомога далі. Але ж ні – ми й далі продовжуємо борстатись в його чіпких обіймах! Що ж сталося з нашою гідністю, нашим здоровим глуздом, інстинктом самозбереження урешті-решт, адже йдеться навіть не про упослідження нації, а про очевидну загрозу самому її існуванню?

Дозволивши «старшому братові» порядкувати в нашій оселі, ми припустились серйозної помилки, адже той, не гаючи часу, заповнив її своїм карлуватим поріддям, яке, розплодившись упродовж десяти-

Фото з львівського випускного альбому. Олена Марченко також була нашою подругою, вона родом зі Львова, але вже давно живе під Москвою, у м. Красногорську...

літь, мов сарана, помножившись за рахунок наших власних манкуртів, сприймає тепер наш дім за свій, не має жодних сумнівів щодо того, хто в ньому насправді хазяїн. Спроби титульної нації останнім часом відновити свої законні права незмінно нашоувувались на агресивне несприйняття, яке виллилось зрештою у збройне протистояння. Маніакальне бажання Москви будь-що втягнути Україну до витворюваного нею «русского мира» (власне, – не дати випорснути з-під своєї керуючої та направляючої десниці) перейшло, як бачимо, всі межі здорового глузду, порядності, не кажучи вже про міжнародне право.

Звернімо увагу на те, що «старший брат» діє аж ніяк не спонтанно, не під впливом скороминучих емоцій, а навпаки – напроцуд виважено й планомірно. Досить згадати, що одіозний закон «О защите соотечественников» було прийнято ще кілька років тому. І весь цей час важкою дубиною висів він над головами «молодших братів», сусідніх країн, які мали нещастя свого часу бути частиною радянської імперії, а отже, слугували розсадником братового поріддя. Тут варто зауважити, що під «поріддям» автор має на увазі далеко не всякого етнічного росіянина чи російськомовного представника великого племені «молодших братів». Мається на увазі лише те вузькоколобе і, як правило, зарозуміле та агресивне кодро, яке роками, а то й протягом цілого життя мешкаючи серед іншого народу, в середовищі титульної нації, не вважає за потрібне ані вивчити бодай кілька слів тієї мови, ані поцікавитись його історією, культурою, традиціями і яке є податливим матеріалом, з якого наш Фанатичний «Старший Брат» (скорочення ФСБ тут, схоже, дуже доречно) і формує свої п'яті колоні.

(Продовження на 3-й стор.)

ДРУЗІ ЛЬВІВСЬКОЇ ЮНОСТІ МОЄЇ, ЗА ЩО НАМ З ВАМИ ВОЮВАТИ?

Є в місті Лева, в Україні, Поліграфічний інститут. І молодь славна та сумлінна Освіту здобувала тут. Надав нам Львів тоді наснаги, Духовних злетів і чеснот. Ці поривання й переваги Веди до істинних висот. Цвілі каштани на Підвальній,* У скверіку, що нагорі. Там вчули хімію запальною Ми з Ковтуною Лілі. Домівкою став гуртожиток, Де вирувало все тоді. Скромненький мали ми пожиток, Були шасливі, молоді, Такі натхненні і завзяті, Зухвалі, милі мрійники, Що за ідею на багатті Могли б згоріти залюбки... Так де ж ти, Ліля Ковтунова? Кордони розділяють нас... Про тебе думаю я знову У надвечірній тихий час,

І дякую тобі я щиро За радість років молодих. Живе в мені ще ніжна віра, Що й ти плекаєш в серці їх. Про Україну, Львів прекрасний Якої думки зараз ти? Невже й тобі, як іншим, ясно, І ти кричиш до хрипоти, Що тут всі начебто фашисти! (О, телебачення бридке!) Але, якщо душею чистий, Хіба повіриш у таке?! Згадай же українську ласку, Привітність і квітучий мир... Невже потрапила у пастку, І Путін також твій кумир?! Згадай ти мову солов'їну, Як дружно ми жили колись. І помолились за Україну, І за Росію помолились...

Тетяна КОМЛІК

м. Київ, 09.08.2014 р.

*Підвальна – вулиця у Львові

МОВЧАННЯ КРИМСЬКИХ ВУЛИЦЬ...

За вікном спекотне кримське літо 2014-го. Моя п'ятирічна донька бігає з дівчатками в дворі. Лунає поперемінно сміх, плач, скрип старої гойдалки, зробленої ще в СРСР. Все, на перший погляд, буденно, як і раніше. На лавочках сидять всезнаючі бабусі і діляться враженнями від телевізора і від реальних подій, які прийшли, а їх ніхто не чекав... В їхніх стривожених, пісних поглядах немає радості, спокою, оптимізму. Час ейфорії невпинно спливає. Реалії життя крок за кроком наступають і повертають до дійсності. От вже нема в Криму українських мобільних операторів, української гривні, українських підприємств, банків, туристів, товарів на крамничних полицях. Українська мова вже не ріже їм слух, а їхній улюблений телевізор розповідає, що України скоро не буде взагалі... А чи стали кримчани щасливішими від такого вибору? Чи прийшов достаток в їхній дім? Чи кожен знайшов достойну роботу і зарплатню? Чи стали діти їхні розумнішими і добрішими? Чи відкрили батьки своїм дітям нові шляхи для досягнення успіху? Чи побачать вони в своєму житті, як живуть в інших країнах, скільки свобод і можливостей має європейська молодь? Мовчання. Ці запитання залишаться без відповіді. Бо не про це думали дорослі кримчани, коли вирішувалася доля їхніх дітей. Вони вибрали минуле. Вони вибрали країну, якої не знали. І зараз їх чекає тяжкий, болісний процес пізнання. Його треба буде проходити, аплодуючи, бо іншого вибору у них нема. Тут не терплять інакомислячих.

Багатонаціональний Крим став придатним для життя тільки для «русских». І це не національність, а рівень культури і рівень світогляду. Українці в Криму з тривогою в серці зустрічають кожен новий день. В їхній дім прийшла зла мачуха. А рідна матір тяжко захворіла. Ми не знаємо, як зарадити цій біді. Всім серцем переживаємо і бажаємо їй якнайшвидшого одужання, якнайдовідченіших лікарів і якнайефективніших ліків. Яку дорогу ціну платить український народ за зілнення рідної матері...

Ось і вечір. Донька прибігла з двору. Розповіла, як її ровесники, п'ятирічні хлопчачки, бігали з палками і пістолетами по вулиці і кричали: «Ну кожда уже эту Украину уничтожат?..». На очі накопилися сльози, а в думці промайнули слова молитви за рідних, за всіх, хто там ризикує життям, і за тих, чий серця наповнилися злобою і ненавистю...

Галина САЛЮ, м. Сімферополь

Ви не повірите – але автор цієї статті Валентин Бут (на фото) з Чорноморського району Криму досі плаває в «окупованому» морі під державним прапором України. А шхуна його називається – «Воля»!

КРИМСЬКА СВІТЛИЦЯ

ЗАСНОВНИКИ:
Міністерство культури і туризму України,
Всеукраїнське товариство «Просвіта» імені Тараса Шевченка,
Трудовий колектив підприємства «Об'єднана редакція газети «Кримська світлиця»

За вагомий внесок у справу українського національного відродження, розбудову та зміцнення Української держави редакція газети «Кримська світлиця» нагороджена медаллю Всеукраїнського товариства «Просвіта» «Будівничий України»

Головний редактор
Віктор КАЧУЛА

Газета зареєстрована Міністерством юстиції України
Регістраційне свідоцтво КВ № 12042-913ПР від 30.11.2006 р.
Індекс: 90269

Редакція не завжди поділяє думки авторів публікацій, відповідальність за достовірність фактів несуть автори.
Рукописи не рецензуються і не повертаються. Літвання з читачами - на сторінках газети.
Матеріали для друку приймаються в електронному вигляді. Редакція залишає за собою право скорочувати публікації і редагувати мову.

ТЕЛЕФОНИ:
головного редактора - (067) 650-14-22
(050) 957-84-40

АДРЕСА РЕДАКЦІЇ:
95006, м. Сімферополь, вул. Гагаріна, 5, 2-й пов., к. 13 - 14
e-mail: kr_svit@meta.ua
http://svitlytsia.crimea.ua
Віддруковано в ТОВ «МЕГА-Поліграф», м. Київ, вул. Марко Вовчок, 12/14, тел. (044) 581-68-15
e-mail: office@mega-poligraf.kiev.ua
Тираж — 2000

ВИДАВЕЦЬ - ДП «Національне газетно-журнальне видавництво»
03040, м. Київ, вул. Васильківська, 1, тел./факс (044) 498-23-65
Р/р 37128003000584 в УДКСУ у м. Києві МФО 820019
код ЄДРПОУ 16482679
E-mail: vidavnytvo@gmail.com
Розповсюдження, передплата, реклама: тел. +38(044) 498-23-64; +38 (050)310-56-63

ТРОЯНСЬКИЙ КІНЬ ТЕПЕР ЗВЕТЬСЯ ГУМАНІТАРНИМ?

КОМЕНТАР ПРЕС-СЕКРЕТАРЯ ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ СВЯТОСЛАВА ЦЕГОЛКА ЩОДО ОРГАНІЗАЦІЇ ГУМАНІТАРНОЇ ДОПОМОГИ ДЛЯ УКРАЇНСЬКОГО ЛУГАНСЬКА

У п'ятницю Україна стояла перед загрозою прямого збройного вторгнення на свою територію. Під критиком так званих миротворців через наш кордон збиралися перейти не озброєні найманці, а регулярні Збройні Сили Росії.

Президентів України вдалося зупинити пряме вторгнення після залучення світових лідерів і реагування оперативного штабу.

Жодна цивілізована країна не відмовляється від гуманітарної допомоги. Сьогодні 11 днів, як унаслідок дій терористів Луганськ не має світла, води та ліків.

Увесь цей час Україна шукає можливості і способи доправити допомогу до цього українського міста. Але його контролюють терористи, не дозволяючи це зробити.

Яким чином скерувати допомогу до Луганська? Комітет Червоного Хреста

запропонував виступити гарантом доставки міжнародної гуманітарної місії до Луганська. Ця організація домовилася з Російською Федерацією про міжнародну гуманітарну допомогу для Луганська, включно з російським гуманітарним вантажем.

Учора Україна погодилася прийняти російську частину гуманітарної допомоги в разі, якщо вона буде перевантажена на винайнятій Червоним Хрестом вантажівці та супроводжуватиметься виключно представниками Червоного Хреста.

Але Росія відкинула таку пропозицію. Тому сьогодні маємо три сценарії розвитку подій:

Перший. Пряме вторгнення на територію України під приводом доставки гуманітарного вантажу.

Другий. Провокації з вантажем на території Харківсь-

кої області з високою ймовірністю агресії з боку Росії.

Третій. Допомога Луганську проходить через пункт пропуску, найближчий до цього українського міста. Наші митники, прикордонники та представники ОБСЄ зможуть просканувати вантаж на російсько-українському кордоні. Місія буде рухатись по території, яка є під контролем бойовиків. А після прибуття до Луганська розподіляти допомогу серед мирного населення буде Червоний Хрест.

Рішення прийняти допомогу для Луганська і відповідно не допустити широкомасштабне вторгнення Росії було ухвалено на спільній нараді в ніч з 12-го на 13-е серпня за участі Президента, Прем'єр-міністра, Голови Верховної Ради і силових міністрів.

Вже сьогодні українська частина міжнародної гуманітарної допомоги вирушає до Луганська.

Україна не може залишити своїх громадян, які стали заручниками терористів на окупованих територіях.

Слава Україні!
13.08.2014 р.

ВІЛЬНА ЕКОНОМІЧНА ЗОНА ДЛЯ ОКУПОВАНОГО КРИМУ

Верховна Рада України ухвалила Закон № 4032а «Про податковий та митний контроль у вільній економічній зоні Криму та про особливості здійснення економічної діяльності на тимчасово окупованій території України».

Головною метою закону є надання терміном на 10 років соціально-економічних стимулів для зростання інвестиційної активності, розвитку туристичної інфраструктури та збільшення трудової зайнятості громадян в межах вільної економічної зони Криму (ВЕЗ), підняття ролі територіальних громад Криму та міста Севастополя при вирішенні повсякденних питань їхнього життя, а також упередження скорочення трудової зайнятості громадян України та падіння їхніх доходів внаслідок запровадження в Автономній Республіці Крим та місті Севастополь репресивних економічних систем інших країн протягом строку їхньої тимчасової окупації.

ДЛЯ КРИМЧАН У КИЄВІ СТВОРЕНО ЮРИДИЧНУ ПРИЙМАЛЬНЮ

У Києві відкрито юридичну приймальню, яка безкоштовно надає правову допомогу кримчанам. Звертатися до приймальної можуть фізичні та юридичні особи, які перебувають на території Криму, а також ті, хто вимушено покинув півострів.

Підтримку отримають справи, пов'язані з порушеннями прав і свобод громадян та осіб без громадянства, об'єднань громадян, юридичних осіб незалежно від об'єкта оскарження (захист права власності, проблеми з громадянством, перетин пунктів пропуску, сімейні спори, виконання судових рішень, кримінальне судочинство тощо). Правову допомогу надають кваліфіковані адвокати.

Окремі справи за фактами порушень прав людини, які мають стратегічне значення, юристи супроводжуватимуть в українських судах, у Європейському суді з прав людини та Комітеті ООН із прав людини.

Приймальня працює за адресою:

Київ, вул. Горького, 38-А, оф. 17.

Контакти: Регіональний центр прав людини (044) 284-30-33
chr.sev@gmail.com; office@helsinki.org.ua
(в темі листа, будь ласка, вкажіть «Крим»)

ПРАВИЛА РЕЄСТРАЦІЇ ДІТЕЙ, НАРОДЖЕНИХ В ОКУПОВАНОМУ КРИМУ

Інформуємо мешканців Криму, що у зв'язку з неможливістю виконувати повноваження відділами державної реєстрації актів цивільного стану Автономної Республіки Крим та міста Севастополя на тимчасово окупованих територіях, проведення державної реєстрації актів цивільного стану, внесення змін до актових записів цивільного стану, їхнє поновлення та анулювання за заявами громадян України, що проживають на тимчасово окупованій території України, здійснюються відділами державної реєстрації актів цивільного стану за межами цієї території.

Для отримання дитиною українського громадянства одному з батьків необхідно прибути до найближчого відділення реєстрації актів цивільного стану на материковій частині України для отримання свідоцтва про народження дитини. Для реєстрації одному з батьків необхідно мати такі документи:

1. Медичне свідоцтво про народження (форма № 103/0), що видається закладами охорони здоров'я, де приймаються пологи;
 2. Паспорти або паспортні документи, що засвідчують особи батьків (одного з них);
 3. Свідоцтво про шлюб (за наявності).
- Одночасно повідомляємо, що згідно зі ст. 10 Закону України «Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України» передбачено, що громадяни України мають право на вільний і безперешкодний в'їзд на тимчасово окуповану територію і виїзд з неї через контрольні пункти в'їзду-виїзду при пред'явленні документів, що посвідчують особу та підтверджують громадянство України.

УКРАЇНА ДОПОМАГАЄ ВИМУШЕНИМ ПЕРЕСЕЛЕНЦЯМ

Представництво Президента України в Автономній Республіці Крим постійно проводить моніторинг переміщення вимушених переселенців з півострова до материкової частини України, стану справ щодо їхнього розміщення та соціальної адаптації.

Так, за інформацією Київської облдержадміністрації, станом на 11 серпня поточного року за допомогою до ОДА звернулися 865 громадян України, які тимчасово переселилися з окупованого півострова. З них 617 громадян отримали матеріальну допомогу, 49 осіб працевлаштовані, 20 мешканцям Криму поновлено документи, 179 осіб отримали допомогу щодо влаштування у навчальні заклади. На території Київської області на даний час мешкають 469 осіб.

За даними Миколаївської ОДА, станом на 11 серпня на території області проживають 788 вимушених переселенців з АР Крим. За допомогою до обласної влади звернулися 606 осіб, з яких 105 — отримали соціальну допомогу, 60 — працевлаштовані, отримали допомогу у відновленні документів — 245 осіб, 196 мешканців Криму влаштовані у навчальні заклади.

Полтавська облдержадміністрація інформує про розміщення 406 громадян України, вимушених переселенців з півострова. 320 осіб звернулися до ОДА за допомогою, отримали соціальну допомогу — 170 громадян, 49 — працевлаштовані, відновлено документи — 14 українцям, до освітніх закладів влаштовано 50 мешканців Криму.

Представництво Президента України в Автономній Республіці Крим повідомляє громадянам України, які перебувають у пошуку тимчасового помешкання та місця роботи у зв'язку з тимчасовою окупацією АР Крим, про дію інформаційних порталів за адресами: <http://vpo.gov.ua> та <http://migrants.gov.ua>. Зазначені ресурси містять відомості щодо загальної кількості місць та типу тимчасового житла, вакансій по районах областей.

Представництво Президента України в АР Крим працює за адресою: 73000, м. Херсон, пр. Ушакова, 42
Електронна пошта: predstavnytstvo.ark@gmail.com
Контактний телефон: (0552) 49-59-39

ДОПОМОГА ПАЛІВ ПОГОРІЛЬЦЯМ...

Те, що схід України потребує гуманітарної допомоги, очевидно.

Але так само очевидно й лицемірство російської влади, що висуває цю ініціативу й проливає шоденно крокодилячі сльози над стражданнями жителів Донецька і Луганська (цілком реальними — у цьому сумнівів немає). Якщо Путіна, Лаврова, Медведєва і Чуркіна так турбують потреби жителів сходу України, то в них є абсолютно надійний спосіб припинити «гуманітарну катастрофу».

А саме — перекрити кордон, відвести від нього війська, зупинити потік бойовиків і зброї, що йде в Україну, публічно заявити про застосування сепаратизму і право України захищати свою територіальну цілісність, перестати шодня брехати по телебаченню про неіснуючу «Новоросію» і припинити називати угруповання з місцевих бандитів і російських найманців «ополченцями», що героїчно б'ються з «київською хунтою».

Хто не вірить у надійність цього способу — подивіться на Слов'янськ, Краматорськ або Маріуполь, де вже немає ніяких «ополченців», але немає і «гуманітарної катастрофи».

Іде жителі згадують часи «народних мерів» як страхотливий сон. А є ця «катастрофа» чомусь лише там, де заправляють «ополченці».

Тобто «ополченці» є причиною, а катастрофа — наслідком. З чого потрібно почати, щоб виправити

становище, — задачка для початкової школи. Те ж саме, до речі, стосується і «гуманітарної катастрофи» в секторі Газа, яка є прямим наслідком перетворення цієї території на велику ракетну частину.

Хочете, щоб «катастрофи» не було? Вимагайте від «Хамасу», щоб по Ізраїлю не запускали ракети, а не від Ізраїлю — щоб він не відповідав на них блокадою. Хочете, щоб не гинули «мирні палестинці» і не руйнувалися школи? Вимагайте від «Хамасу», щоб ракети не запускалися з житлових будинків, а в школах не влаштували ракетні склади.

Проте російська (як і «хамасівська») пропаганда все вивертає навиріт, навмисно й цинічно міняючи місцями причини і наслідки. І ось уже не підтриманий Росією заколот сепаратистів є причиною «гуманітарної катастрофи» в Донецьку і Луганську, а «гуманітарна катастрофа» оголошується наслідком «каральної акції київської влади».

І ось уже не ракетний обстріл території Ізраїлю палестинськими терористами і організовані ними теракти є причиною блокади сектору Газа, а обстріл і теракти оголошуються «вимушеним заходом у відповідь на блокаду».

Що стосується пропозицій російських чиновників «допомогти Україні», то це все одно, що спершу підпалити будинок сусіда, потім, коли прийдуть пожежники, — почати підливати у вогонь бензину, а потім запропонувати нагодувати погорільців.

Борис ВИШНЕВСЬКИЙ,
депутат Законодавчих зборів Санкт-Петербурга («*Ехо Москви*»)

БЕЗ ЗВ'ЯЗКУ В КРИМУ ТЕПЕР АБОНЕНТИ «КИЇВСТАР»

Абоненти ще одного українського оператора — «Київстар» залишилися без зв'язку в анексованому Криму. Дзвінки та смс-повідомлення здійснити неможливо.

«Група озброєних осіб у понеділок увійшла в офіс АТ «Київстар» у Сімферополі і в присутності співробітників компанії почала встановлювати свою апаратуру на телеком-обладнання», — цитує прес-службу Інтерфаксу Україна.

Тут також зазначили, що

«Київстар», діючи в інтересах інформаційної безпеки своїх абонентів, фізичної безпеки персоналу та цілісності роботи мережі, змушений тимчасово припинити надання послуг зв'язку в Криму, виключаючи будь-які протиправні дії, що можуть вплинути на мережу та її безпечну роботу.

Про ситуацію, що склалася, компанія повідомила Національній комісії з регулювання зв'язку та інформатизації України і чекає інст-

рукцій щодо подальших дій.

Минулого тижня з такою ж проблемою зіткнулися абоненти «МТС-Україна». Це викликало ажіотаж, люди кинулися скуповувати сімкарти російського оператора «МТС», через кілька днів абоненти «МТС-Україна» були переведені на технічний роумінг. Усім цим подіям передували заяви кримської «влади» про припинення найближчим часом роботи українських мобільних операторів на території півострова.

ВІТАЄМО! ГАННІ ФЕДОРІВНІ ВОЛЬВАЧ, ВЕТЕРАНУ ТОВАРИСТВА «ПРОСВІТА» ІМ. Т. ШЕВЧЕНКА, ВЧИТЕЛЬЦІ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ТА ЛІТЕРАТУРИ, НА ЧЕСТЬ ЇЇ ПОВАЖНОГО ЮВІЛЕЮ З ВЕЛИКОЮ ПОВАГОЮ ПРИСВЯЧУЄТЬСЯ:

Тепло душі не зникне в нікуди — Воно нас затишком сердечним зігриває!
То ж скільки треба мати доброти, Щоби себе віддати аж до краю?!
Ти щедро дарувала все життя Усе, що працею тяжкою здобувала:
Уміння, досвід та знання...
Лише про себе часто забувала.
А може, саме так, як і завжди, Господь своїх дітей благословляє?
Букет із наших усмішок прийми:
Тебе «Просвіта» радісно вітає!

Павло ВЛАСЕНКО,
голова Сімферопольського міського товариства «Просвіта» ім. Т. Шевченка

ВІЙНА - ЯК ВИЯВ БРАТЕРСЬКОЇ ЛЮБОВІ, АБО ШАНС НА ВИЖИВАННЯ УКРАЇНСЬКІЙ НАЦІЇ

(Закінчення. Поч. на 1-й стор.)

Брудна чеченська війна, кривава та безжалісна, результатом якої стало не лише насилля над волелюбним народом Ічкерії, який вирішив скористатися своїм правом на самовизначення, а й поховання кволої надії на демократизацію вчорашньої Імперії Зла. Світ співчував чеченському народові, але одного лише співчуття виявилось чомусь замало. Росія, яка з піною на вустах і кров'ю на руках застоює нині права ефемерних «народів» Криму, ДНР-ЛНР, тоді вустами свого нинішнього очільника оголосила, що мочитиме сепаратистів у сортирах, але те нікого не стосується, бо непорозуміння з суб'єктом федерації є внутрішньою справою самої федерації.

Вибираючи між справедливістю та страхом перед можливістю ланцюгової реакції, яка могла призвести до неконтрольованого розпаду ядерного монстра, західний світ визнав за краще змовчати. Як результат, пані Справедливість разом з віковими прагненнями чеченців до волі були втоплені в крові. Думається, і у випадку з абхазко-південноосетинським обрізанням, коли Росія, під благородним приводом захисту «соотечественников», а насправді, аби переформатувати надто самостійну Грузію Михайла Саакашвілі, надалі тримати її в сфері свого впливу, відхопила значні території Грузії, саме небажання конфліктувати з потужною ядерною державою, яка до того ж демонструвала дуже неадекватну, відверто агресивну поведінку, постримав Захід від рішучих кроків. Дарма, що цього разу агресія Росії була спрямована на суверенну державу. Що таке інтереси маленької кавказької країни порівняно з безпекою світу! Щоправда, до честі своїх країн, чотири президенти та один перший міністр таки намагались в найкритичніший момент реанімувати колапсуючу пані Справедливість. Їхні імена: Валдас Адамкус, Івар Годманніс, Тоомас Ільвес, Лех Качинський та Віктор Ющенко.

Схоже було на те, що Росії дали те, чого вона бажала, в обмін на мир та спокій. Але ж стародавня мудрість свідчить, що намагання умиротворити агресора незмінно веде до війни, оскільки недвознач-

но засвідчує йому, що його бояться. В правдивості цього маємо нагоду пересвідчитися на власній шкурі. Не минуло й шести років, як наш Фанатичний Старший Брат знову виявив свій норів.

І сталося це дуже прогнозовано. Багатолітня розробка Віктора Хведоревича давала чи не стовідсоткову впевненість, що рано чи пізно, а Україна, як та дозріла грушка, таки втрапить до давно роззявленого братнього рота. До того йшлося, і так би воно й сталося, попри немічні зусилля реєстрової опозиції, якби не одна деталь, на яку маститі московські політехнологи поглядали не інакше, як з кривенькою поблажливою посмішкою у випещену борідку. І справді, ну хіба можна було серйозно ставитися до того, що якісь ваньки та сеньки вважали, що саме їм, а не законно обраній владі належить виключне право вирішувати долю країни! Тож коли взятий за зябра ВХВ так і не використав свою вузькоспеціалізовану ручку ясным вільноським ранком 29 листопада, ФСБ задоволено потирає руки. Купка крикунів на київському майдані? Дуже доречно. Бунтівники супроти влади мають засмакувати врешті-решт справжню силу її каруючої руки, та так, щоб пам'ять про те частування на десятиліття відбила щонайменше бажання перечити їй.

Але політехнологи помилилися, власне, як і їхній господар, ФСБ. Підвела, здавалось би, мізерна дрібниця — неврахування української ментальності. А ще особливості власної ментальності — глибоко вкорінена звичка керувати рабами.

Розбурхане людське море, що затопило центр Києва 1 грудня, ще раз неспростовно довело, що прозорливий Данилович жодним чином не помилявся: Україна — така не Росія, і ментальність українця — то ментальність вільної людини. І тоді прийшов Страх. Холодний і липкий, він ставав усе сильнішим, в міру того, як ставало очевидним, що безвідмовне на неозорих теренах від Балтики до Тихого океану «стояти і бояться!» тут не спрацює. А Страх — то справжня пошесть. Його еманаші широкими хвилями розходилися від Межигір'я та АП, розтікалися промерзлим рядами жукоголових ВВШників

та вгодованих мордатих «беркутів», безперешкодно долали засніжени простори, крижаними гадюками вповзали в гаряче серце, холодили й без того холодний розум ФСБ. Здавалось, він вже відчував нестерпний сморід горілої гуми, що долітає он з-за тої червоної зубчастої стіни. Справа виявилася куди серйознішою, ніж видавалося спершу. Власне, розвиток подій не залишав йому жодного вибору. Бунтівлива наволоч, яка дозволила собі підняти руку на Владу, мала бути покараною, вже хоч би задля того, аби тепер вже власна отара завтра не затоптала і його.

Тим часом, панічний страх ВХВ змусив його, забувши про президентські амбіції, золоті батони, не кажучи вже про такі дрібниці, як обов'язки глави держави, вітати під надійне крило ФСБ. Це був козир, який звався «підтримка законно обраної влади». Слідом кинулись ті, хто відчував на своїх долонях бруд і кров Майдану. За опричниками, які справді забруднили себе людськими смертями, в Крим кинулися ті, хто просто виконував свої службові обов'язки, але, піддавшись загальній паніці, посиленій геббельської пропагандою ФСБ, не наважилися довести свою невинність.

Талант справжнього політика полягає в тому, що він може скористатися навіть з найнеприятливіших для себе обставин. Сплітаючи фобії перестрашених високопоставлених регіоналів та комуністів в уряді та ВР АРК з фобіями вже згаданих «поскромнювачів» Майдану, переплітаючи їх зі страхами спікера АРК перед борговою ямою та амбіціями партій «русского мира», лякаючи їх всіх, а разом з ними вже добряче перед тим зазобоване населення автономії нашестям страшних бендерошцев та правосеков, які вже підповзають з-за Перекопу, аби розпинати уздовж кримських доріг невинних младенців, які в пориві любові до законно обраної влади відстоювали її, долучаючи дрижаків за загорожею Маріїнського парку і в той же час щедро посипаючи слиняво розкапашені губи цукровою пудрою обіцянок неймовірних можливостей, які Крим, поза всяким сумнівом, отримує в прихистку могутніх крил

двоголового орла, ФСБ перейшов до дій.

Можливі заперечення з боку Заходу не надто турбували ФСБ. Стара Європа давно і міцно сиділа на російській газовій голці. Тож він не мав жодного сумніву, що старенька «проковтне» і рашизацію Криму, і відторгнення півдня та сходу України. Певну проблему могла становити незручна політика клятих америкосів, але ж на те й існує відомство Сергія Лаврова, на те й протирає свої недешеві штани в Радбезі ООН красномовний Віталій Чуркін.

Запроваджена Заходом політика багаторівневої санкції насправді лякає ФСБ не більше, ніж позбавлення циркового ведмеда, в якого зірвало дах, шоденної ложки меду. Більше того, ведмідь зі свого багатого досвіду добре знає, що відступати від задуманого не варто, адже, добившись свого та перекававши, доки емоції вляжуться, він матиме і те, що хотів, і ту ж таки ложку меду.

Historia est magistra vitae, казали стародавні латиняни. Але історія може навчити лише тих, хто здатен робити висновки з її уроків. Чи робити ті висновки Європа? Чи робимо їх ми? З того, що бачимо, радує те, що висновки (і висновки правильні!) робить свідомо частина української нації. А от влада, тепер вже й «нова», «народна», не встигає за суспільством. Її наївні сподівання на те, що хтось прийде і захистить наші інтереси, призвели до втрати Криму, дали можливість розпалити заколот на сході. Ці ж недолугі сподівання на те, що рано чи пізно, а невідпорна дія санкцій таки змусить ФСБ власти на коліна і слізю просити вибачень, веде до малозрозумілих дій, а то й відвертої бездіяльності.

Взяти хоч би той факт, що, наолягаючи на посиленні санкцій з боку Заходу, Україна продовжує (!) поставки агресору не лише продукції промисловості та сільськогосподарства, а й комплектуючих до озброєння (!!!). Наш уряд ще й скаржиться, що неадекватна Росія, мовляв, обмежує український експорт, закриває доступ українським товарам на свій ринок, в той час, як вона, Україна, навпаки, нарощує імпорт російських товарів.

Це ж ким треба бути, аби скаржитися на те, що бандит, який відібрав в тебе частину твого дому, не бажає купувати в тебе твої хліб та сало, і стиха радіти, що різки, які напрочуд часто ламаються об твою спину, він ще зволить брати. Приклад, звісно, не дуже вдалий, бо не враховує того делікатного нюансу, що той, хто веде ту аморальну торгівлю з банди-

том, і той, об чию спину ламаються ті різки, — то різні люди.

Можна намагатися зрозуміти причини, з яких українська влада вперто іменує війну на своїх східних теренах антитерористичною операцією, але коли міністр оборони, який нещодавно хвацько обіцяв провести парад перемоги вже наступного року в Севастополі (а як щодо «гоп!» після того, як перескочити?), навідріз відмовляється від переваг, які могло б дати введення воєнного стану на Донеччині та Луганщині, коли млявість думки вищого командування, його некомпетентність веде до того, що цілі колони військової техніки продовжують перетинати наш державний кордон, заглиблюючись на десятки кілометрів углиб нашої території, замість того, аби бути знищеними на перших же кілометрах, коли через неузгодженість дій, а чи й пряму зраду на рівні командування цілі підрозділи потрапляють під перехресний вогонь бойовиків і російських військ, які б'ють з-за кордону (цікаво, чи належно їй достатньо реагує при тому вітчизняне МЗС?), коли замість прямих державних поставок армії триває гра в аукціони, коли й досі не розгорнуто випуск вітчизняного захисного спорядження для армії в потрібній кількості, коли замість того, щоб створити врешті-решт дієвий і ефективний генеральний штаб, ставку верховного командування, які б забезпечили оборону Краю від агресії, яка наразі триває, ми розважаємося тим, що міняємо секретарів РНБО чи гладимо по голівці волонтерів, які вирятовують країну у часи безпорадності влади і роблять те зовсім не задля похвал, то чи не час нам, відкинувши езопову мову, прямо і недвозначно вимагати від влади адекватної відповіді на виклики, котрі життя ставить перед країною, якою вона, влада, взялася керувати, адже йдеться, по суті, не про що інше, як існування української нації?

Маємо війну. Не на день, не на місяць, боюся сказати, не на рік втрачено Крим, палає схід України. Чи не шодня матері ховають своїх дітей, діти втрачають батьків. Чи не пора, товариство, перестати легковажити реальною загрозою, яка нависла над Краєм? Чи не пора скасувати всі розваги, які виглядають нині справжнім блюзнірством, і докласти всіх зусиль, аби повернути собі свою країну?

Валентин БУТ

с. Міжводне,
Чорноморський район, АР Крим

ОТАК
ЖИВЕМО...

ХОЧ І НАРОДИЛАСЯ Я НА ПОЛІССІ, СВОЄЮ БАТЬКІВЩИНОЮ ВВАЖАЛА КРИМ...

Хоч і народилася я на Поліссі, а дитинство моє пройшло на Херсонщині, та батьківщиною своєю до останнього часу вважала Крим. Одразу після закінчення школи подалися ми з найліпшою подругою у Сімферополь вступати до Таврійського національного університету, бо обидві мріяли стати вчительками української мови. Скоро пролетіли наші студентські роки, здобули ми омріяну спеціальність, а мені ще й судилося долею тут, в Криму, зустріти своє кохання. Вийшла заміж, згодом з'явилися діти. Було нелегко. Адже власного житла у Сімферополі не мали, доводилося винаймати. Допомогали батьки, чим могли. Часто їздила додому разом з дітками, щоб провідати рідних. А вони вже старалися мене завантажити продуктами, щоб вистачило до наступного приїзду. Так, на харчак із села і росли наші діти. Скоро пішли в дитсадок, а потім і в школу. Я влаштувалася на роботу.

Отак Сімферополь для мене став рідним, я не відчувала, що живу в чужому місті, тим паче, у чужій країні. Як ось тепер... Починаючи з того

часу, коли в нашому місті і по всьому Криму почали з'являтися «зелені чоловічки» з автоматами... Колишнє гостинне, привітне місто поволі ставало якимсь чужим. На вулиці була весна. Замість звичних вітань на бігбордах «Зі святом Весні!», «З 8 Березня!» ми бачили: «16 марта — референдум», «Крым и Россия — едины!». Те, що відбувалося далі, не могло навіть приснитися в страшному сні. Референдум таки стався. І як показало нам російське телебачення (українське ж нам вимкнули), виявляється, що майже всі хотіли, щоб Крим був у складі Росії. Вони раділи, що в Криму тепер новий президент, який наведе порядок, не допустить до Криму ні київської хунти, ні бандерівців, ні якихось «правосеков». А головне, що ніхто нічого не втрапить, всім одразу стане жити краще.

Наближалися весняні канікули. Зазвичай, мої діти вже самі їздили автобусом на канікули до бабусі та дідуся в сусідню Херсонську область. Не поїхали. Адже відпускати було страшно. Люди розповідали, що вже на межі Криму і Херсонської області сто-

ять блокпости. Не відпустила я свою доньку і на Всеукраїнську олімпіаду з української мови, що мала відбутися на Черкащині. Побоялася. Знаймої розповідали, що в Джанкої по вагонах ходять невідомі люди у військовій формі з автоматами. Не хотіла травмувати дитину.

Наближався квітень. Він запам'ятався тим, що перестали працювати українські банки, у тому числі й «Приватбанк». Наші зарплатні картки заблокували. Потім, як і всі інші клієнти банків, вирішила спробувати отримати свої зароблені кошти в Фонді захисту вкладників, та це було можливим тільки для клієнтів з кримською пропискою або ж з паспортом громадянина Росії. Мені ввічливо пояснили, що я звернулася не за адресою, бо для них я — громадянка іншої країни, і дійсно — на що я сподівалася? Проте маю знайомих з кримською пропискою, які також досі не отримали ніяких коштів, а у них були значно більші суми...

Настав травень. Закінчувався навчальний рік. Потрібно було сплатити благодійні внески у фонд школи. Почалися проблеми з пошуком

банку. Знайшовся один-єдиний, де можна було здійснити таку оплату. Це була кримська філія (увяв тільки собі!) Краснодарського крайового інвестиційного банку. Потім виникла проблема з оплатою гуртків, які відвідували діти. Оскільки такі кошти йшли на казначейський рахунок, то їх можна було перерахувати тільки через відділення «Укрпошти» і тільки в російських рублях! (А обіцяли, що гривня буде в обігу нарівні з рублем до 2016 року). Та проблема була не в рублях, їх легко можна було купити в будь-якому обміннику. Проблема в тому, що тільки на пошті можна було сплатити за гуртки, за дитсадок, за комунальні послуги. Тільки тут можна було отримати пенсію чи, скажімо, «дитячі» кошти. Пам'ятаю, що кілька разів приходила і, дивлячись на величезну чергу, не наважувалася до неї ставати. Потім мучені люди почали самоорганізовуватися: писати списки, слідкувати, щоб до каси не потрапляли люди без черги. Ось так, через кілька днів стояння у такій черзі мені вдалося сплатити.

Зрозумівши, що більше

такого випробування не витримаю, заходжу по дорозі в «Российский национальный коммерческий банк», який з'явився на місці українського державного «Ощадбанку», замінивши всього лиш вивіску з найменуванням установи. Цікавлюся у працівниці банку, чи можу я тут оплатити за шкільний гурток. Вона відповідає: «Да, можете. Тільки комісія буде 200 рублів. Ну, это пока нет договор», — одразу пояснює мені дівчина, побачивши мої великі круглі очі. А мені потрібно було сплатити за гурток лише 150 рублів...

Таким чином з боргами в школі ми розрахувалися. Та почалися інші переживання. Донька закінчувала 9 клас. Які екзамени буде складати — достеменно не було відомо: чи буде українська мова, чи не відмінять історію України? Спасибі, лишили все, як і планувалося. Спочатку обіцяли, що українські атестати будуть обов'язково. Та отримали діти тільки російські. Причому, що в червоному, що в звичайному — оцінок не побачили, і ніякого тобі додатка до атестата. Навчались діти в школі з українською мовою викладання 9 років, а тепер не можна, бо це не передбачено Федеральним законом Росії. В десятому, одинадцятому — тільки російською. І заяви батьків

про навчання їхніх дітей рідною мовою не забезпечать їм таке право. Стерпіли і це.

Лишалось ще якось прохати через кордон, доставити на літо дітей до бабусі й дідуся. Були переживання стосовно того, що коли діти їдуть тільки з мамою, то потрібен дозвіл на виїзд від батька. Але пропустили. Я залишила дітей у батьків і зібралася знову до Сімферополя. Мама, як завжди, склала мені в місто сумку зі свого городу, і яченок назбирала, щоб я не тратилася на їжу, змогла трохи зекономити грошей (тим більше — коли зарплатна картка заблокована). Успішно пройшла українську митницю. Під'їхали до російської, здали паспорти та міграційні картки (хто без кримської прописки) на реєстрацію. Цього разу перевіряли прискіпливо багаж. Моя «одеська» (як назвав водій) сумка чомусь привернула увагу перевіряючих. Мене викликали з автобуса і запропонували показати, що везу. Я почала діставати та показувати: ось картопля, ось огірки, це цибуля, це коробка з яйцями, тут — молоко. Чоловік, який все це оглядав, раптом повідомив мені, що це провозити не можна.

— То що, тепер забере? — запитую. Чоловік зніяковів. — Це ж мама мені дала, — кажу йому.

(Продовження
на 4-й стор.)

ОКУПАЦІЙНА ВЛАДА НЕ ПУСКАЄ ЖИТЕЛІВ КРИМУ ДОДОМУ

9 серпня близько 7-ої ранку на контрольно-пропускному пункті, встановленому російськими окупантами на адміністративному кордоні між материковою Україною і півостровом Крим, представники ФСБ заборонили в'їзд в Крим Ісмету Юкселю, який повертався додому разом зі своєю родиною (дружиною Гаяною і донькою Джаніке).

Ісмет Юксель — один з активних громадських діячів, сприяє відродженню кримськотатарської мови і культури, ініціатор і керівник багатьох гуманітарних проєктів, в тому числі дитячих і молодіжних, реалізованих у Криму за сприяння кримськотатарської діаспори Туреччини. Радник голови Меджлісу кримськотатарського народу. Він є засновником одного з найбільших в Криму інформативних «Кримські новини» (QNA). Його дружина Гаяна Юксель є генеральним директором QNA і членом Меджлісу кримськотатарського народу.

Строк заборони, оголошений йому представниками ФСБ, — 5 років. Повідомлення про заборону в'їзду в Крим, яке Ісмет Юксель відмовився підписувати як незаконний документ, що порушує його права, йому не було вручено.

Ісмет Юксель планує звернутися до уряду Туреччини, підданим якої він є, з приводу заборони на в'їзд до Криму. Про це сайту

«Крим.Реалії» повідомила Гаяна Юксель. За її словами, чоловік вже повідомив турецькому консульству та посольству про ситуацію і в подальшому планує звернутися в різні міжнародні інстанції і суди.

«Коли Ісмету заборонили в'їзд, нам з донькою сказали: «Ви можете їхати, а він нехай пішки повертається в Україну». Ми почали запитувати, на якій підставі йому забороняють в'їзд, відповідь була така: «Ми — виконавці, а рішення ухвалила ФСБ Росії, і наше завдання — вам тільки повідомити».

Коментуючи рішення про заборону на в'їзд до Криму раднику голови Меджлісу кримськотатарського народу з питань відносин із Туреччиною Ісмету Юкселю, самопроголошений «прем'єр-міністр» Сергій Аксьонов заявив так: «До всіх людей, які займаються сьогодні внесенням розколу на міжнародному ґрунті на території Республіки і обґрунтовано в таких діях підозрюються, будуть застосовані заходи адміністративного характеру згідно із законом Російської Федерації. Стосовно таких людей будуть застосовані найжорсткіші заходи заради збереження миру і спокою на території республіки».

Нагадаємо, раніше заборона на в'їзд до Криму була пред'явлена лідеру кримськотатарського народу Мустафі Джемилеву та голові Меджлісу Рефату Чубарову.

АТО І КРИМ — «НА ОДНОМУ ЩАБЛІ»

Голова Меджлісу кримськотатарського народу Рефат Чубаров переконаний, що завершення АТО та звільнення Криму від окупантів мають бути на одному щаблі серед пріоритетів української влади. Як передає кореспондент УНІАН, про це він сказав нещодавно під час «круглого столу» на тему: «Кримські татари — корінний народ Криму та України».

Р. Чубаров наголосив, що сьогодні над кримськими татарами й етнічними україн-

цями, які залишилися в Криму, нависла величезна небезпека, оскільки ці дві етнічні спільноти відверто виступили проти проведення референдуму за приєднання Криму до Росії. «Незважаючи на те, що комусь здається, що є порядок і потрібно спочатку завершити АТО, домовитися про деескалацію, а потім візьмемося за Крим, то ми думаємо, що тепер такий пріоритет є неможливий. Сьогодні потрібно говорити і про завершення

АТО, і про витіснення та знищення бойовиків зі Східної України. Це — пріоритет, але сьогодні ж потрібно говорити і про те, що негайно мають бути докладені всі зусилля для того, щоб змусити країну-агресора відійти і звільнити Крим, і сьогодні ж потрібно говорити про майбутнє Криму в Українській державі. Така має бути сьогодні пріоритетність. І перше, і друге, і третє мають бути на одному рівні», — наголосив Р. Чубаров.

НАЦІОНАЛЬНОЮ АВТОНОМІЄЮ — ПО АНЕКСІЇ

Захист кримськотатарського населення, а також визнання його як корінного народу України може допомогти боротися з анексією саме у правовому полі, вважають експерти.

У новій Конституції України Кримський півострів повинен визначатися як національна територіальна автономія кримськотатарського народу. У цьому переконаний голова правління Кримського експертного центру Андрій Клименко. На його думку, це може стати наріжним каменем у боротьбі України за повернення півострова.

Окрім того, вважає експерт, президент

України Петро Порошенко має видати розпорядження про те, що Рада міністрів Криму продовжує діяти на території України. Таким чином, роз'яснює експерт, можна буде захищати інтереси кримськотатарського народу на правовому рівні. А. Клименко вважає за доцільне, щоб цей орган діяв у Херсонській області, по сусідству з анексованим Кримом. «Ця Рада міністрів повинна стати тією інституцією, навколо якої консолідується вся робота, пов'язана як з тими кримчанами, що залишилися в окупації, так і з тими, хто виїхав», — додав він.

ДИСКРИМІНУЮТЬ І УКРАЇНЦІВ...

Представник Литви в ООН Раймонда Мурмокайте заявила про дискримінацію етнічних українців, кримських татар та інших наменшин у Криму. Про це вона сказала під час виступу на засіданні СБ ООН, повідомляє «Українська правда».

Читаючи доповідь помічника генерального секретаря ООН з прав людини Івана Шимоновича, Р. Мурмокай-

те заявила, що залякування і дискримінація щодо етнічних українців, кримських татар, представників інших релігійних і національних меншин триває. Вона нагадала, що лідери кримських татар Рефат Чубаров і Мустафа Джемилев не можуть повернутися на батьківщину — до Криму. За її словами, станом на 15 липня 13381 особа мусила виїхати з Криму і ще більше тимчасово переміше-

них осіб очікується надалі.

Представник Литви в ООН Раймонда Мурмокайте здивована тим, що Росія ні разу не засудила викрадення людей на Донбасі бойовиками. «Сепаратисти захопили приблизно 800 осіб. Де перебувають більше 400 осіб — не відомо. Росія ніколи це не засуджувала. Вона лише постійно вимагає засудити дії України», — заявила Р. Мурмокайте.

УКРАЇНА ГОТУЄ ПОЕТАПНИЙ ПЛАН

Кабінет Міністрів України готує поетапний план повернення Автономної Республіки Крим до складу України і веде активні консультації з кримськотатарською громадськістю.

Як передає кореспондент УНІАН, про це заявив у ході брифінгу прем'єр-міністр України Арсеній Яценюк. «Уряд минулої тижня створив центральний орган виконавчої влади щодо переселенців з Криму. Ми ведемо активний діалог і разом з Мустафою Джемилевим готуємо поетапний

план, як повертати Крим назад», — сказав Арсеній Яценюк.

Раніше А. Яценюк анонсував розгляд у парламенті законопроектів про запровадження санкцій і кримінального переслідування осіб і компаній, зокрема тих, що підтримують анексію Криму Російською Федерацією. Наприкінці липня уряд ініціював створення спеціального фонду в обсязі 7 млрд. грн. для вирішення питань переселенців з Криму і сходу країни.

КОЛИ НАСТАНЕ КІНЕЦЬ ОКУПАЦІЇ?

Лідер кримськотатарського народу, народний депутат від «Батьківщини» Мустафа Джемилев вважає, що Крим протримається у складі Росії щонайбільше до кінця президентства Володимира Путіна. Про це він сказав в інтерв'ю gofodopa.

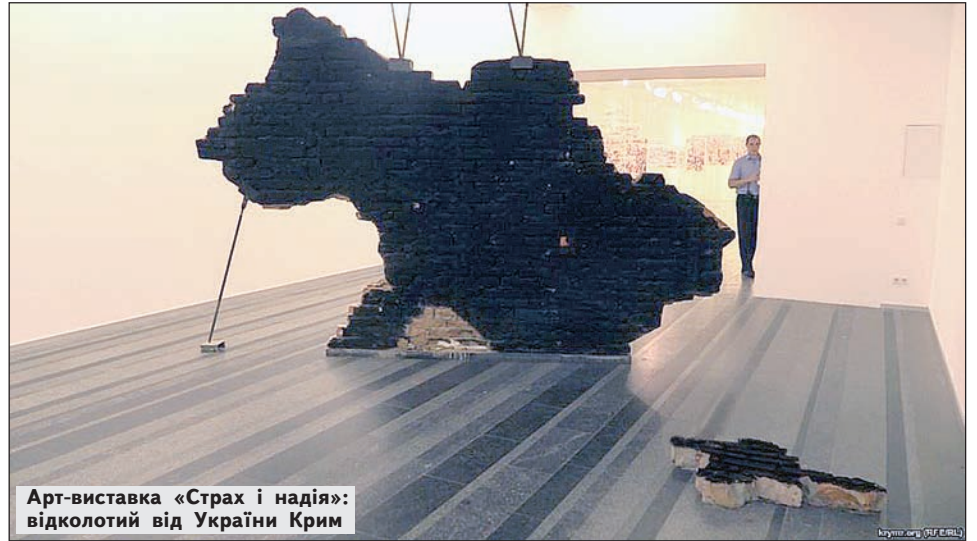
«Крим російським не буде, я абсолютно в цьому впевнений! По-перше, це для самої Росії згубно, і максимум у такому стані він протрима-

ється, доки Путін буде при владі, а скільки він там буде, один Аллах знає: може, 2 дні, а може, 20 років», — сказав Джемилев.

Говорячи про розвиток конфлікту між Києвом і Москвою, він висловив думку, що в глобальних інтересах Заходу, щоб Кремль «ще глибше до України зайшов», оскільки після цього настане розпад Росії. «А потім буде кінець Росії. І хоча будуть

людські жертви і руйнування, за ними настане крах цієї агресивної країни», — зазначив М. Джемилев.

Після цього, за словами народного депутата, Крим повернеться до складу України. «На це від кількох місяців до кількох років знадобиться, але щоб він остаточно російською територією став... я цього не уявляю», — підкреслив лідер кримськотатарського народу.

Арт-виставка «Страх і надія»: відколоти від України Крим

ХОЧ І НАРОДИЛАСЯ Я НА ПОЛІССІ, СВОЄЮ БАТЬКІВЩИНОЮ ВВАЖАЛА КРИМ...

(Закінчення. Поч. на 3-й стор.)

Митник пішов щось спитати у старшого. Повернувся і сказав, що оскільки у мене все в невеликій кількості, то, як виняток, мені дозволять цього разу провезти ці продукти. Та строго додав, щоб я запам'ятала, що наступного разу яйця, м'ясо, молоко в сирому вигляді я не провезу ні в якому разі, і що все це просто викинуть.

Автобус, нарешті, рушив далі. А в душі така образа і шем... Як зрозуміти цю абсурдну заборону моїй та усім іншим мамам, як їм заборонити допомагати, хоч в такій спосіб, своїм, тепер уже «закордонним» дітям? — думалося мені.

Настав серпень. Потрібно було їхати за дітками. Туди кордон перетнула без проблем. Правда, тільки у чоловіків перевіряли сумки на українській стороні. Перевірили і в мою сусіда. Чоловік їхав з Армянська до Кривого Рогу. Він розповів мені, що коли все сталося, то він одразу виїхав з дружиною і молодшим сином до Кривого Рогу, бо не бачив більше тут майбутнього. А от його донька залишилася в Криму, довчається на вчительку української мови в філіалі Ялтинського педагогічного інституту. А ще чоловік помітно нервував стосовно свого українського паспорту, бо йому напередодні мало б вивонитися 45 років. Адже був начуваний, що якщо не вчасно вклеєна фотокартка, то саджують з автобуса. Але все закінчилося благополучно.

Приїхала до батьків. Довго розмовляли-раділися, як далі бути: чи їхати до Криму, чи перебиратися в Херсонську область назовсім. І в батьків настрій тривожний, адже ходили чулки, що з нашого та сусіднього сіл хочуть зробити полігон для українських військових, бо села розташовані поруч із Сивашем, а там і до Криму рукою подати.

Тож зібрали ми речі і знову відправилися у Сімферополь, поки тут ще відносно спокійно. Мама знову намагалася заповнити сумки якісь продуктами, але я просила не ризикувати, взяла лише якийсь мінімум.

Та далеко ми не доїхали. Автобус зупинився на українській митниці, зайшов чоловік, який зібрав паспорти, свідоцтва на дітей, у мене запитав про дозвіл від батька. Я відповіла, що немає. Провели до старшого. З'ясувалося, що на дітей до 14 років потрібен дозвіл від батька на ввіз у Крим. При-

чому, як пояснили мені пізніше, якщо в чоловіка не кримська прописка, то довіреність, видана в Криму, вважається не дійсною на території України. Я намагалася переконати митників, що їхній батько перебуває зараз у Сімферополі на роботі, що ми там живемо, і діти навчаються там у школі. Показала довідки зі школи. Але мені відповіли, що я можу їхати тільки з однією дитиною, якій вже виповнилося 15 років, тобто з донькою. А от з сином — не можна. Йому 14 років виповниться тільки у вересні. Я, звичайно, не змогла більше нічого доказувати, не змогла стримати сліз. Коли водій, намагаючись якось мені допомогти, порадив зателефонувати чоловікові, щоб той підтвердив, що так воно все і є, його навіть не захотіли слухати. Мене обурювало, що наші, українці, не пускають своїх же, українців, у наш Крим.

Ясна річ, що кошти за квитки, які я оплатила аж до Сімферополя, ніхто вже мені не відшкодував. Ми змушені були повернутися. Знову довелось витратитись на таксі, щоб доїхати до свого села. По дорозі заглянули до приватного нотаріуса. Запитую, чи видають вони такі «батьківські» довіреності. Мені відповіли, що роблять терміном на 3 місяці за 150 грн. Присутність батька обов'язкова. Робити довіреність вже не було сенсу, бо після цих пригородів знову кудись їхати вже не хотілося. Домовилися з чоловіком, що він виїде нам назустріч, а на українській стороні пересяде до нас в автобус. Отак і перебралися.

Багаж цього разу не перевіряли, даремно я відмовилася від маминих харчів... Було чутно, як дехто з пасажирів не стримував свого захоплення від російської митниці: «І чемні працівники, і швидко працюють, і навіть спорудили, щоб людям сонце в голову не пекло. Навіть поставили апарат, що фури просвічує. А українські митники бідні, голодні і злі...».

Можливо, наша митниця і виглядає набагато скромнішою від російської, не така комфортабельна. Але вона наша і рідна. Кабінки пофарбовані в синьо-жовті кольори, над ними майорять українські прапори, а працівники митниці... Зовсім вони не злі, а навпаки добрі, порядні, й до того ж патріотичні люди, котрі чесно виконують свій обов'язок в непростих умовах, серед ступу з пекучим сонцем. А солдати живуть просто неба в палатках. А на сторожі їх стоїть закопаний у землю танк, направлений дулом на Крим, а кругом написи: «Обережно, заміно-

вано!». Мабуть, кожній нормальній людині моторошно стає від цього усього. Хіба ж таким має бути кордон між неньою-Україною і Кримом? Чи таким має бути кордон між батьками і дітьми? Та чи не перекриють нам його зовсім — так, як закрили українське телебачення, українські банки, українські класи? А тепер ще й мобільний зв'язок перервали з рідними, котрі мешкають за межами Криму, зупинивши роботу українського оператора «Київстар». Тож немає вже сил мовчати.

Кілька днів тому зустріла знайому вчительку, яка отримала цього року всього лише чотири години української мови. Адміністрація школи порадила їй, бо вона ще молода, переучуватися на вчительку російської мови.

— В нашому ТНУ таке навчання коштуватиме 27 тисяч рублів на рік, а вчитися треба два роки, — каже моя знайома. А ще вона додала, що її оклад становитиме 4 тис. рублів, це при тому, що квартира, яку вона винаймає, коштує 6 тис. руб. щомісяця.

— Ось їду купувати картку російського оператора «МТС», щоб мати зв'язок з батьками та учнями, — додала наостанок вчителька.

Скоро дітям до школи, час іти на шкільний базар. Та все відкладаю цей похід на пізніше, бо не впевнена, що вистачить коштів хоча б на найнеобхідніше. Чула, що до кінця цього року необхідно взяти російський паспорт. Теж відкладаю, бо не лежить душа. Знаю, що непростим буде його отримати, бо ж без прописки. Доведеться ходити по судах і доказувати всякими папірцями, що я тут давно живу і працюю. Була впевнена, що влітку зможемо продати будиночок в кримському селі біля моря, який дістався нам від батьків чоловіка, що придбаємо хоч малесеньку квартиру й нарешті матимемо кримську реєстрацію. Та не сталося, як гадалося. І продати зараз не можна, все паралізовано. Ще ж треба буде підтвердити свої права власності відповідно до російського законодавства. А часу на роздуми лишилося до 1 листопада, саме в цей день закінчується законний термін перебування нашої сім'ї тут, вдома, в Криму. Потім знову треба перетинати кордон, щоб продовжити термін. Чи пропустять наступного разу? Невідомо.

Вже й не знаю, чого чекати далі й на що сподіватися, але набратися сил, щоб долати усі ті проблеми, що почалися після брутального втручання чужої для нас держави у наше життя. А рідна Україна воює на сході... Чи почує вона голоси таких, як я, «полонених» в окупованому Криму, чи порадить, як нам далі жити?

Любов ХОМЕНКО
м. Сімферополь

«РОССИЙСКИЙ МОНСТР ПРИШЕЛ В КРЫМ...»

Симферопольскому режиссеру, художественному руководителю арт-центра «Карман» Галине Джикаевой пришлось бежать из Крыма из-за давления со стороны сотрудников ФСБ. Ее подозревают в причастности к организации террористических актов.

Следователи ФСБ сообщили Галине Джикаевой, что она проходит по делу Олега Сенцова и его товарищей, которых российские спецслужбы обвинили в организации терактов на территории полуострова. Несмотря на протесты во всем мире и обращения к российским властям, подписанные крупнейшими режиссерами, 8 августа Мосгорсуд признал законным продление ареста Сенцова, задержанного в Симферополе и этапированного в Москву. Сенцову грозит до 20 лет лишения свободы. Адвокат Сенцова сообщил, что в крымском СИЗО режиссера пытали. Вместе с Олегом Сенцовым задержаны Геннадий Афанасьев, Алексей Чирний и Александр Кольченко.

Галина Джикаева рассказала Радио «Свобода» о том, что происходит сейчас в Крыму.

— Ваш арт-центр возник больше двадцати лет назад, в 1993 году...

— Тогда это еще был не арт-центр, а просто театр. Молодые люди собрались, чтобы делать что-то интересное. Потом все получали театральное образование, кто-то стал актером, кто-то — режиссером. Больше 20 спектаклей мы поставили, много ездили на гастроли, потом возникла идея совместить усилия молодых творческих личностей в один домик. Так возник арт-центр «Карман». Были и художники, и фотографы, выставки проводили, концерты. У меня основное направление — социальный театр. Антон Романов, который тоже вынужден был уехать еще в апреле из Крыма, он больше лирик, хотя с элементами социального театра. Последние две наши постановки — «Пикник» и «История человека, с которым приключилась история» по «Елке у Ивановых» Введенского. Спектакли были на любой вкус: от комедий, которые будут понятны любой бабушке, до сложных интеллектуальных вещей. Молодежь очень любила эти спектакли, приходила к нам.

— Все постановки на русском языке или на украинском тоже?

— Нет, у нас русскоязычный театр. Только одна постановка была на украинском — «Одержимая» Леси Украинки — и одна на крымскотатарском.

— 1990-е годы тоже было неспокойное время в Крыму: президент Мешков, пророссийские митинги, неопределенность. Как вы его пережили?

— Это было самое продуктивное наше время. Почему-то так получилось, что в годы безумия совершенно спокойно нам дали этот подвальчик, и мы в нем нормально существовали. И у городских властей были деньги отправлять нас на гастроли каким-то волшебным образом.

— Наверное, это все вспоминается как сладкий сон после того, что произошло в последние месяцы. Галина, скажите, у вас были, как у многих крымчан, какие-то надежды на то, что если Крым станет российским, жизнь будет лучше и театру станет лучше?

— Нет, у меня не было таких мыслей. Дело в том, что в отличие от многих я интересовалась политикой. Помимо того, что я была руководителем театра, я работала журналистом, была выпускающим редактором службы новостей самой крупной телерадиокомпании — «Черноморской», у которой сейчас арестовали имущество в Крыму. Я боролась с властью Януковича как могла: и как журналист, и как художник. Я видела, что происходит в России, как растет монстр. И когда этот монстр пришел в Крым, никаких иллюзий по поводу счастья жизни и свободы творчества у меня не было.

— Как прошла эта весна аннексии, как вы в театре пережили это время?

— Очень сложное время. У нас был кино клуб, и нам бросали дымовые шашки, потому что мы показывали фильм о том, как Янукович отжал Межигорье и фильм о Pussy Riot. Люди, совершавшие нападение, потом стояли в рядах крымской «Народной самообороны». Мы начали следить за Майданом с первых же дней, вообще не отходили от мониторов. Репетиции заканчивались, а наш режиссер Антон Романов практически не спал, все время был онлайн: и «Громадське телебачення», и «Пятый канал», стримы наших журналистов. Потом Майдан победил, была проблема с «титушками», которых Симферополь поставил в Киев. Один из наших ведущих актеров был знаком с этими ребятами. Когда прошла информация, что их автобус расстреляли, он ушел из театра, и у нас притормозилась работа. Но это оказалась фейковая новость, их, конечно, помаяли возмущенные люди в Украине, но никто никого не убил. Потом Алексей вернулся в театр. Мы прервали работу на два месяца — это был март-апрель, студия не работала, родители не пускали несовершеннолетних в город вообще, а у нас актеры несовершеннолетние есть, очень талантливые ребята. Все сидели по нормам. Мы закрыли наш арт-центр прощальным спектаклем «Пикник» Фернандо Аррабала. За семь дней восстановили его и показали четыре последних спектакля в истории арт-центра «Карман». Мы собирались переезжать, собирались открываться в другом месте, искали помещение. Потом полностью изменилась ситуация, и вопрос повис в воздухе. А тут еще и органы заинтересовались мной, и я уехала. Что будет дальше, неизвестно.

— Вы — творческий человек, но многие обыватели надеялись, что с приходом России пенсия вырастет, цены снизятся, туристов станет больше... Сбывается что-то?

— Только в одном пункте: пенсии действительно повысились, зарплаты бюджетникам повысились. Но выросли и цены, совершенно сумасшедший рост цен, ни пенсии, ни зарплаты не успевают. Тем, кто трудится в коммерческих предприятиях, еще сложнее. Театрам очень сложно, так как людям не до искусства сейчас. И с туризмом все плохо. Но обыватели говорят, что, во-первых, это «укры» виноваты во всех сложностях, нужно потерпеть, пройдет переходный период и все будет хорошо, Россия нас не оставит. Многие живут такими представлениями.

— А интеллигенция?

— Львиная часть переехала на материк, сейчас многие мои друзья-журналисты уезжают. Остается пространство

зомби-апокалипсиса, набитый ватой полуостров, с которым можно делать что угодно, они всё будут поддерживать. Это трагедия на самом деле. Потому что крымскотатарская интеллигенция остается там, несмотря на тяжелые условия: сейчас очень прижимают, такой тотальный прессинг на крымских татар, особенно на интеллигенцию. В театрах остались только пророссийские силы. Даже украинский театр полностью пророссийский: может быть, там два-три человека поддерживают Украину, да и всё. У крымскотатарского театра позиция четкая, они за Крым в составе Украины, но активных действий от них ждать не приходится, потому что там все жестко схвачено, маскишоу в крымскотатарских кафе, аресты счетов, сейчас против крымскотатарской газеты тоже какое-то расследование ведется за призывы к экстремизму.

— А крымскотатарский телеканал АТР, который во время аннексии очень ярко себя проявил?

— К сожалению, это уже не тот телеканал. Его владелец попытался каким-то образом приспособиться к власти, стал вице-премьером, попытался вести двойную игру, это у него не получилось, он был изгнан с Олимпа. И сейчас, видимо, их поставили в такие условия, что невозможно говорить правду. Кино и мультики показывают. Есть новости, но они тоже очень вегетарианские.

— Поразительно, как люди мгновенно меняют взгляды, подлаживаются под ситуацию. Вот один человек, который называет себя крымским правозащитником, еще недавно публиковал разоблачительные материалы о Сергее Аксенове «Гоблине», а теперь распространяет пророссийские материалы самого безумного толка, вроде того, что в малайзийском «Боинге» летели мертвецы. Вы наверняка встречали таких людей. Многие перекармлились?

— Конечно. Вот у нас на «Черноморке» работал политический обозреватель Владимир Андронаки, поддерживал партию «Батькивщина». Он рвал Януковича просто на части, на клочки, на тряпочки. Как только ситуация изменилась, стал бороться за Российскую империю. Я даже удалила его из друзей в «Фейсбуке», потому что не могу выдержать тот уровень бреда, который там летает.

— Вам пришлось покинуть Крым из-за того, что вас пытались пристегнуть к делу о «терроризме», возбужденному против Олега Сенцова и его друзей. Вы хорошо знали Олега?

— Нет, мы познакомились только в марте, когда зашли российские войска. Он часто ходил на спектакли, был активным нашим зрителем. Я занималась подготовкой медиков и координацией сил журналистов, потому что иностранных журналистов было очень много, нужно

Галина Джикаева

было искать им переводчиков, сопровождающих, водителей. Мы предоставляли помещение для медицинских курсов. Пару раз встречалась с Олегом, чтобы скоординировать, когда на митинг пойдем.

— Для чего нужны были медицинские курсы?

— Я это объясняла эфэбэшникам: когда у тебя в городе появляются военные люди, сразу возникает опасность, что кто-то не выдержит, начнется противостояние и будут ранения, легкие или тяжелые, неважно. Нужно что-то делать, чтобы как можно больше людей понимали, как они могут оказать помощь пострадавшим. Три раза проходили эти курсы, в соцсетях мы поместили объявление, что можно прийти. Люди смотрели, как переязыки делать, как останавливать кровотечение, как приводить в чувство человека, как его переносить, как донести живым до врача.

— И ФСБ считает, что под видом медицинских курсов какая-то террористическая организация формировалась?

— Да, часть террористической организации, ее отделение. Они считают, что оказание медицинской помощи уже является террористическим актом.

— То есть они начали брать всех, кто сочувствовал Евромайдану, и пристегивать их к делу о терроризме?

— Нельзя сказать, что просто всех разом. Нет, они, видимо, взяли тех, кто каким-то образом был причастен к этим митингам и протестным действиям, потому что в тюрьме только четыре человека. А медицинские курсы расценены службой безопасности России как подготовка к террористическим актам и массовым жертвам. Стало быть, я как лидер этого объединения попадаю под пристальное внимание. Поэтому они мною так активно интересовались. У меня такая логика размышлений.

— Когда вы узнали об арестах, что подумали?

— Я почему-то была абсолютно уверена, что будет брать всех. Я была готова, у меня был рюкзачок собран, я не знала, разрешат или не разрешат с собой брать в тюрьму, но я приготовила вещи первой необходимости.

— Доноси пишутся пачками...

Проукраїнськи налаштовані громадяни переслідують у Криму, їхні права порушуються, серед простих людей процвітає наклепництво — заявив в ефірі телеканалу БТБ Андрій Клименко, заступник голови Благодійного фонду «Майдан закордонних справ».

Він зазначив, що прості громадяни зараз обшуковують незаконно в поганах і на вокзалах, прослуховуються в чергах. «І сусіди, котрі мріють відхопити шматок присадибної ділянки, пишуть доноси. Доноси пишуться пачками, на те, що хтось там у черзі прихований бандерівць. Це є, і це масове явище», — підкреслив він.

«Наразі добивають пресу. Днями під надуманими приводами було вилучене повністю все обладнання «Черноморської ТРК» у Криму та обладнання одного з останніх журналістських колективів, які там тримаються, — Центру журналістських розслідувань. Зараз

возвращении? Или, уезжая, понимали, что это надолго или навсегда?

— Я не могу сказать, что легко. Конечно, приятно чувствовать себя на свободе. Я шутила: лучше жить не так комфортно, но все-таки не так скучно, как в камере в Лефортово. Дело в том, что у меня там остались старенькие родители, папа лежачий — это очень тяжело. Я не собиралась уезжать, до последнего тянула. Была уверена, что обойдется. Я не могла бросать родителей — это очень тяжело. И Крым, дальше Крыма земли нет. Когда я уезжала, у меня не было никаких эмоций, я думала, что перейду границу и буду плакать от счастья. Нет. Такой ступор, из которого до сих пор не вышла. Но я абсолютно уверена, я в это верю, что мы вернемся в Крым, я буду работать, и театр будет работать.

— Есть в Крыму люди, например, Мустафа Джемилев, которые думают, что вскоре он снова станет украинским. У вас есть такие надежды?

— Он обязательно станет украинским, но не думаю, что это случится скоро. Я надеюсь, что как-то обойдется без крови, каким-то образом, дипломатическим ли, экономическим ли, той же волей народа Крыма, он вернется в Украину. Потому что здравый смысл, экономический в том числе, подсказывает, что Крыму без Украины очень тяжело, потому что вся инфраструктура завязана на Украине, и торговые пути, и туристические. Может быть, здравый смысл возобладает, не знаю.

— А людей, которые до сих пор размахивают российскими триколорами и славят Путина, можно переубедить?

— Нужно дать им такую возможность, подождать, пока до более молодого населения Крыма дойдет вся нелепость этой ситуации. Большая часть проголосовавших за Россию, процентов 40-45% — это пенсионеры, бабушки, они мечтают умереть в России. Вместо того, чтобы уехать туда, они выбрали такой путь — притянуть Россию сюда и умереть вместе с нею в Крыму. Эти бабушки, получив российский паспорт, — я своими глазами видела, — бросались на землю, целовали паспорт и кричали: «Я вернулся в молодость, в Советский Союз!». Она надеется, что булочка будет стоить 5 копеек, но она не будет стоить 5 копеек. Когда это осознание придет, может быть, тогда есть смысл говорить о возвращении Крыма. Сейчас у Украины слишком много своих дел на востоке, по восстановлению экономики. Мне кажется, что когда Украина станет крепкой, процветающей державой, Крым запоем другие песни.

Дмитрий ВОЛЧЕК

стоить завдання добити журналістів, щоб не було джерела інформації, позбавити їх засобів для професійної праці, вимкнення — ми швидко чітко прогнозували — українських мобільних операторів, і почато процес ліцензування інтернет-провайдерів. Мета цього — відімкнути Крим від «бандерівських» сайтів, тобто створити повну інформаційну ізоляцію, в якій мовить Russia Today, Путін-ТБ та Діма Кісельов. Потім візьмуться за простих громадян, за «п'яту колону», тим більше, що списки їхні там давно наявні», — зазначив Андрій Клименко.

ДО УВАГИ: наразі українські правозахисники формують для Європейського суду український кейс із порушення прав людини. Факти про переслідування українців у Криму просимо надсилати на електронну адресу — crimean.ua@gmail.com — з темою листа «Права». Обов'язково зазначайте, чи бажаєте ви оприлюднити або приховати свої особисті дані.

УКРАЇНОМОВНИЙ ОДЕСИТ З РУНУ

Нагадаю нашим читачам, що аббревіатура «РУН» розшифровується як «русскоговорящие украинские националисты». Лідер організації Сергій Замілюхін ще наприкінці минулого року, у розпал майданних подій, сказав мені слова, які я резонно вирішив записати на диктофон. Адже відчував, що фіксую переломну подію в українському патріотичному середовищі. Справді, на той момент уже неозбрисним оком було видно, що російськомовний український патріотизм стає масовим явищем. І Сергій також на цьому наголошував:

«Зверніть увагу, — на Майдані не менше 30% російськомовних громадян. А у вихідні, коли протестуючих масово підтримують кияни, — ще більше. Думаю, до 40% буде... Ідуть і дніпропетровці, і донецьчани, і кримчани. Ідуть, бо розуміють, що в столиці України вони принесуть максимальну користь. Справді, доля України вирішується тепер саме в Києві! Треба сказати, що мовний фактор тут не розділяє людей. Часом журналісти схильні думати, що коли між собою люди розмовляють російською, але при цьому виголошують патріотичні українські промови, то це російські провокатори. Бо так, мовляв, не може бути... Може бути! Російськомовні можуть бути українськими патріотами, навіть радикалами. Точно знаю, що на Майдані були севастопольці, харків'яни, одесити. І нічого дивного, що вони також борються за крашу долю України. Самі ще не всі гово-

рять українською, але мріють про... українську Україну. Перехід на українську може бути не таким вже й важким в плані російського акценту. Нинішнє молоде покоління змалку вивчає державну мову в школах, тому акцент у них практично відсутній. Часом нам говорять: якщо ви — українські патріоти, то хіба так важко вивчити мову? Вивчити неважко. Але по-справжньому українськомовними ми станемо лише тоді, коли почнемо думати по-українськи. Потрібно ще одне-два покоління, щоб українською заговорило 80% українських громадян. Мається на увазі, вважатимуть рідною і говоритимуть постійно. Але вільно володітимуть мовою усі 100% громадян нашої держави. Навіть ті, для кого рідною є російська, польська чи кримськотатарська...»

Після того як кілька разів був на засіданнях столичного відділення РУНУ. Не міг не звернути увагу на молодого чорнявого хлопця, який під час дискусій завжди намагався довести свою думку, причому робив це виключно... українською мовою. Микита Демидюк — корінний одесит, щоправда, вже шостий рік мешкає в Києві. Наявність українськомовного активіста з причорноморським корінням свідчить про те, що російськомовність РУНівців зовсім не є тотальною, як і не є вона обов'язковою. Просто до організації тягнуться люди, які вийшли з російськомовних регіонів і тому мають трішки інші погляди на шляхи побудови «української

України», аніж, скажімо, волиняни, житомиряни чи прикарпатці. Вирішив, що Микита міг би дати непогане інтерв'ю для «Кримської світлиці» і запропонував йому поспілкуватися за кавою. Ставлю перше запитання:

— Микито, як ви дізналися про існування РУНУ?

— Один знайомий наприкінці минулого року, перед самим Майданом, розповів мені, що є така організація, — почав свою розповідь одесит. — Він дав посилання, і я з Інтернету вже міг більше дізнатися про неї. Спільною ознакою РУНівців є те, що вони прийшли до цієї ідеології самостійно, у них не було родичів-націоналістів, які воювали в УПА чи сиділи в таборі ГУЛАГу... І згуртувалися в РУНІ далеко не стовідсотково українці. Зрештою, я й сам українець лише на 25%... Мій дід по лінії батька — українець з Хмельниччини. Він у мене 1938-го року народження, і перед тим, як стати одеситом, розмовляв виключно українською мовою. А ось його дружина (себто моя бабуся) родом з-під Орла. Вона є наполовину росіянку, наполовину чувашкою. Відповідно, і я є чувашем на одну восьму... В моїх жилах тече і болгарська кров — причому тих болгар, які приїхали на Кубань після російсько-турецької війни 1878 року. Це по лінії матері. Але і я, і подібні до мене РУНівці відчують себе українцями і не уявляють свого життя без України.

— А що робить РУН зараз?

— Починаючи з моменту створення РУНУ і дотепер, — це активна робота в соцмережах. А ще своєрідне шефство над одним з підрозділів Нацгвардії — забезпечення військовим спорядженням, броньжетами тощо. Наші хлопці вже воюють, є ціле відділення РУНівців (родом переважно з південного сходу — Запоріжжя, Дніпропетровщина і т.д.), на щастя, загинув і важкопоранених серед них досі немає. Сподіваємося, що й не буде, всі нацгвардійці спокійно довоюють до закінчення АТО і повернуться до мирної праці. На зустрічах РУНУ ми намагаємося виробляти спільне бачення і на мовне питання, і на ситуацію в країні. Адже наша стратегічна мета — ро-

бота на сході, в російськомовних регіонах України. Ми сходимося з колегами в тому питанні, що нинішня ситуація в Донбасі — це свідчення невмілої роботи націоналістичних рухів у російськомовному середовищі. За 23 роки деякі регіони так і не змогли інтегруватись в загальноукраїнський контекст, оскільки впродовж багатьох років проросійські ЗМІ налаштували людей вороже до України. Не можна стверджувати, що це абсолютно проросійське середовище, скоріше, там великий відсоток «жертв пропаганди»... Вони навіть не усвідомлюють того, що зі своїм українським акцентом ніколи не стануть для Росії стовідсотково «своїми», бо Росія дуже шовіністична країна. Тож тепер треба повертати до нашого, українського, світу цілі області...

— Як це можна зробити?

— Повинна бути тривала й ефективна пропаганда українських цінностей, вивчення цими людьми справжньої історії свого краю, бо Новоросія, як ви знаєте, це один з історичних міфів. Доречі, я згадував колишній радник президента Росії Олексій Ларіонов, це міф, у полоні якого опинився і сам Путін. Роботи на сході після закінчення АТО буде дуже багато. З одного боку, там спостерігається розчарування в так званих «республіках», а з іншого, — накладає відбиток на ситуацію відсутність українського патріотизму, принаймні масового. А загалом, активісти РУНУ сходяться на думці: все, що відбувається в Луганській і Донецькій «республіках», — це великий шанс для перевиховання цих людей. Вони, нарешті, починають усвідомлювати, що «русский мир» в інтерпретації Путіна — це велике зло. Не жили б вони в умовах реальної кримінальної окупації, то й досі цього б не знали. А тепер зрозуміло, що без потужного впливу ззовні це буде ніколи не буде ніяких ні ДНР, ні ЛНР...

— А яка зараз ситуація у вашій рідній Одесі?

— На жаль, сепаратисти не вивірилися, вони досі є і проявляють деяку активність. Намагаються підірвати двері або завдати іншої шкоди приміщенням «Приватбанку», військоматів, українських установ, на Куликовому полі вони нерідко збираються з плакатами і

С. Замілюхін

фотографіями, які зафіксували відомі події, зокрема й пожежу в Будинку профспілок. В принципі вони зараз нікого не цікавлять, але самі розумієте... Місцеві проукраїнські активісти дуже сильно працюють і коли бачать, що сепаратисти сходяться разом, вони також оперативно збираються і намагаються зірвати їхні акції або замалювати їхні політичні гасла, якщо такі десь з'являються.

— У РУНУ є якась програма щодо Криму або хоча б спільне бачення кримської ситуації?

— Вважаємо, що Крим рано чи пізно повернеться до лона України. Це може статися навіть раніше, аніж здається на перший погляд. Всі сепаратисти і «національно стурбовані» патріоти втечуть до Росії, якщо вона ще збережеться в теперішньому вигляді... Останнє також є під великим питанням. Особисто я не маю ідей з приводу шляхів повернення Криму, бо не дуже добре знаю специфіку цього регіону. Маю тільки загальне уявлення. Думаю, що варто буде спиратися на кримських татар, бо це корінний народ Криму, і Україна це визнала юридично. Думаю, що й самі кримські татари розуміють, що треба діяти разом з українцями. Крим ніколи не був російським, він став таким в результаті загарбання; кримські татари під Росію ніколи не просилися... Кримська влада останні 23 роки ігнорувала потреби українців і це при тому, що відсоток українців у північній частині Криму досить високий. Нинішня російська влада тим паче не помічає якихось українських проблем. З цього треба й виходити. Плекати союз українців і кримських татар, а ще з повним правом можна розраховувати на підтримку світової спільноти. Адже вона однозначно засуджує такі безпрецедентні акції, як силове захоплення територій, що належать іншим державам.

Сергій ЛАЩЕНКО

Микита Демидюк і Любов Калмакова

РАЗОМ ПРАЦЮЄМО НА ПЕРЕМОГУ!

Неоголошена, віроломна та жорстока війна, яку веде московський недоросль проти України, підняла нечувану хвилю протесту мешканців нашої держави. Звичайно, суспільство розділено на активних і пасивних протестантів, а ще якусь долю займають «ніякі», «байдужі» та «замоскалені», бо «затуркані» були в часи турецького поневолення. У загальній картині народного спротиву громадяни України на висоті протесту проти московського агресора.

Після трагічних місяців боротьби в суспільстві викристалізовуються люди, які не просто здатні самостійно допомогти нашим захисникам, а й уміють об'єднати навколо себе інших, щоб допомога була суттєва і дієва, а головне, — вчасна і конкретна.

Про таку людину зараз мова. А ще більше про ту роботу, яку вона організувала для допомоги хлопцям на передовій.

ЛАНА БОРИСОВА: журналістка-професіонал, володарка титулу «Журналіст року — 2006», володарка нагороди «Срібне перо», переможниця національних та міжнародних конкурсів, організаторка благодійних акцій на підтримку хворих тварин, патріотка, громадська діячка. Спілкування з Ланою захоплює, як і вона сама: ерудована, позитивно емоційна, ризикова, перейнята турботами про хлопців-воїнів, які опинилися в пеклі війни. На допомогу їм Лана організувала акцію «Єдина країна — Єдина армія: підтримай захисника» — для адресної допомоги Збройним Силам України. (<https://www.facebook.com/amuborisova>). У двомовній назві — суть бачення об'єднаної нації. Лана Борисова запропонувала всім, хто підтримує українське військо, зорганізуватись в групу і

працювати на забезпечення найнеобхіднішим наших захисників. Спочатку в мережі Інтернету ФейсБук Лана створила спільноту, в яку вже зголосилися до 600 учасників, а також почала організувати збір коштів та речей, що відправляє в ті бригади, які потребують. Зв'язок тримає постійний з командирами батальйонів, з самими бійцями, сама була в зоні АТО, ризикуючи життям, але зараз Лана знову збирається туди. Журналістка-воїн стала для хлопців Ангелом-Охоронцем, вони так її і називають. «Я не можу зараз стояти осторонь проблем та викликів, перед якими опиняються наші військові... Немає своїх чи чужих військових. Вони всі — наші захисники!» — каже журналістка. У Лани — інформація про всі потреби для солдатів: від дрібних побутових до важливих захисних. Що і скільки потрі-

бно бригаді чи конкретному солдату — це до Лани. Вона називає адресу передачу індивідуальних посилок, тому до Лани звертаються рідні і друзі воїнів, яким хочуть щось передати.

Сама Лана каже, що вже має кілька помічників, тому називає свою організацію волонтерською жіночою сотнею. Хоча лівова частка роботи лежить на ній самій. А спочатку — тільки сама. Той колосальний пласт роботи, який підняла Лана Борисова, важко уявити! Скільки засобів захисту, предметів одягу та гігієни, скільки літератури, дитячих малюнків, листів уже отримали солдати на фронті, завдяки Лані, про це треба писати окремі томи! Лана каже, що не має часу займатись підрахунками, але веде облік отриманого і витраченого, тому всі звіти у неї в порядку. Проекти, які реалізуються і до яких можна долучитися: «Військовим бібліотекам — українські книжки», «Листи на фронт», «Дитячі малюнки». Можна надавати і грошову допомогу на картку ПриватБанку: 5168 7572 0873 8700. Лану Борисову підтримав колега — письменник Тимур Литовченко, який опікується творчими проектами. Підтримали журналісти Західного регіонального медіа-центру МО України. ТелеРадіоКомпанія «Львів» запустила соціальний

ролик про волонтерство.

Вся ця робота має неоціненну вагу і значення для бійців-захисників. Лана розповідає: «Не просто вивозити у в'ч допомогу... мені вже казали, що можу опинитись із нашою льотчицею у Воронежі. Але хлопці чекають! Я пройшла медкомісію і просилась служити з ними... Вже їздила на блок-пости, спілкувалася з нашими хлопцями і збираюсь знову туди. Акрредитувалася в штабі АТО... Багато чого треба, от, приміром, дізналася, що 15 прикордонників сплять на підлозі в ангарі. Купила в Миколаєві 15 матраців, перевезла до Києва, з Києва до Маріуполя, а там зараз хлопці заберуть собі в АТО на кордон... Але це тільки малий штрих з цієї роботи, що вже зроблена! Я допомагаю тому, що оточуючі мають мене запам'ятати, як і мого тата, за добрими справами. Я народилася та вросла в родині військових. Мій тато, полковник Борисов Борис, віддав захисту народу та батьківщині 37 років і своє життя. 27 квітня 1997 року його серце перестало битися. В мене на руках. Мені його надзвичайно бракує... Я дуже пишшаюсь своїм батьком!.. Я не можу зараз стояти осторонь проблем та викликів, перед якими опиняються наші військові. Зараз війна, і кожен день може стати останнім.

Лана Борисова

Тому варто вже сьогодні зробити більше добра... я хочу і прагну зробити більше... розумію, що ще мало зробила та скільки ще треба всього хлопцям... проте я себе не картатиму потім за бездіяльність, що була байдужою до потреб захисників. Байдужість — це зрада!».

Тендітна білявка взялася за таку роботу, яка не завжди під силу кільком. Але впевненість і віра, бажання творити добро, особливо в час лихоліття, бойовий дух і неабияка наполегливість принесли чудові результати. Воїни-захисники отримують належну допомогу, бо Лана Борисова адресує її саме бійцям. Кошти не збираються на рахунок можновладців, речі не йдуть на продаж,

продукти не залишаються на складах. Всі бажані можуть стати поруч з дівчиною, щоб разом працювати на перемогу.

«Після спілкування з Ланою Борисовою мені вимаювалося її поетичний портрет:

*Душа відкрита і вразлива.
До болю чесна і сумна.
З привітними зеленими очима,
В яких надія і весна!*

Підтримуючи надію і весну, разом прийдемо до правдивої довгожданої перемоги, за яку наші хлопці віддають життя. Маємо про це пам'ятати завжди! І допомагати нашим захисникам, як робить це Лана Борисова.

Віра ОЛЕШ
м. Соснівка на Львівщині

Літо. Спека. На прис-тупці сільрадівсько-го ганку сидить дідок, сма-лить самокрутку. На сіль-ський майдан виїжджає вантажна машина, зупиня-ється. З вуличок і провул-ків біжать люди, деруться в кузов машини.

— Куди це вони, дедушка? — В район за водкою, мож-ет, кому-то удасться при-хватити кілограм рожков. Машина покруїла доро-гою поміж джунглями бу-р'янів. Поля не засіяні кіль-ка років підряд. А на кол-госпному пустирищі сто-ять у ряд не накриті двана-дцять комбайнів, жоден з яких жодного разу не ви-ходив у поля, бо нічого жати. Хоч є один комбай-нер. Останні в ряду ком-байни — новісінькі всі, інші — вже побиті іржею. Діє постановою про розвиток російського нечорнозем'я — найкращих російських земель. Кожна республіка відраховує третину бюджету на їхній розвиток, отак вони розвиваються.

...А ось інша вантажна машина з ящиками горілки доверху з'їжджає з берега річки на лід. Перекидаєть-ся. Пляшки б'ються. З су-сідніх «деревень» збігають-ся люди, допивають з на-піврозбитих пляшок, хлеб-чуть з горілочаних калюжок на льоду, а далі вирубують просякнутий горілкою лід і жеруть, жеруть. Тиждень, і другий. І помирають на льоду від алкоголю, від застуди...

Це — з Віктора Астаф'єва. В рідному селі Астаф'єва Овсянці живуть щами з ки-слої капусти. Там немає огірків, помідорів, карто-пля — як волоські горішки. «У нас не ростет». І ось туди заслали українців із Захід-ної України. І в них ростуть і огірки, і помідори, і кар-топля в два кулаки. Ці за-хідники напучують «абори-генів»: «Доглядайте зе-мельку, угноюйте її». І мати Віктора Астаф'єва кричить: «Не буду с говна єсть». А потім такі аборигени по-чинають переймати досвід українців.

...І це — з Віктора Аста-ф'єва. І от той абориген, який нічого, крім кислої капус-ти, не бачив — російський мужик за всю історію не наївся хліба, зазобованим од голови до п'ят російсь-кою пропагандою, оглу-лений, тупий, кричить: «Мы — русские, великие. Мы должны владеть миром. Мы научим Европу жить. Мы поведем».

Вони — навчать. Пове-дуть. Куди? На жаль, і сам Віктор Астаф'єв, який во-ював в Україні і якого тут завжди зустрічали з роз-критими обіймами, «пріве-чаль» (в Спільці письменни-ків стояла черга тих, хто має машини, щоб повезти його в найзаповітніші міс-ця рідної землі, і я возив його), з початком прого-лошення Україною неза-лежності вже писав у своїх нових творах не «украї-нець», а «хохол с крисиной мордой». Адаже збудуван-ня було тотальним, воно проступало, як короста.

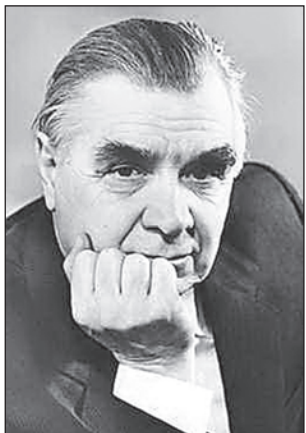
Духовність московитів-росіян — горілочаний пере-гар з душі. Але ж — вчили. Голодні російські орди за-хоплювали сусідні землі, визискували, гнули, гно-били, нищили, асимілю-вали всіма способами. По-гортайте російські шкільні підручники з історії, які там розділи? «Покорение Си-бири», «Покорение Кавка-за», «Покорение Крыма», «Покорение Средней Азии».

...Живе на світі народ, за своїми законами, звича-ми, зі своєю мовою. При-ходять туди московити — армія... Чи не найкраще про це написано у Льва Толстого в оповіданнях «Хаджи Мурат» і особливо «Рубка леса». Прийшли, вирубали довкола ліс, ото-чили аул, підпалили з усіх боків. Хто вискакує — стрі-ляють! Покорили! А далі висмоктали, об'їли, кого вдалося — асимілювали й пішли далі. Імперія взагалі не може існувати, якщо біля її кордонів живуть вільні народи.

Так упродовж віків гнули, чавили, нищили Україну. Починаючи з пізнього се-редньовіччя, коли чудь,

**Юрій МУШКЕТИК,
письменник, лауреат премії
імені Тараса Шевченка**

ЖИВЕ НА СВІТІ НАРОД

країна вічно відстала (про це не раз писали і ро-сійські демократи, пись-менники («немьята Рос-сия»), і Маркс, і Ленін, й інші), жорстока, брехлива, підла, підступна. І не тіль-ки багатьом українцям від-крилися очі, а й зі зброєю в руках вони ідуть захища-ти Україну, свою землю, свої сім'ї, свою мову. Бо ж до цього чимало з них були переконані, що в світі справжнім є тільки «вели-кий, могутий і свободний русский язык». І не бачили очевидного, основного, що це — мова більшови-зації світу, гноблення, аг-ресії. Що вони хочуть роз-просторити її на всі конти-ненти, хоч самих росіян-москвитин стає все менше й менше, їхній ареол сти-скається, як шагренева шкіра, що час імперії ми-нув, що в Сибіру скоро хліба можна буде купити тільки на юані, що живе імперія тільки з завойова-ного «підкореного» якут-ського газу і нафти, що загнані в резервацію якути, — як я прочитав із зізнань в «Новом мире» одного ро-сійчина, який живе там, — готові всіх їх хоч сьогодні різати.

А підігріта тим газом і на-поена нафтою Європа й далі розмовляє з Росією як із нормальною цивілізова-ною державою, херхелює з нею, затуляє очі на дикий акт агресії, закликає до ді-алогу. До діалогу з ким? З озвірілим, манкуртизова-ним бандюком, хоче ціною України за Мюнхенським варіантом 1938 року (від-давши в пельку Гітлеру Чехословаччину) забезпе-чити собі на якийсь час спокій. Не надовго. Росій-ська парадигма — «владеть миром», продовження со-ветської — пронести кри-вавий червоний стяг по всіх континентах. Перша на шляху в їхніх планах — Україна. Імперії без неї немає. Бо продуктивні сили Росії не розвинені, сільсь-кого господарства по суті немає, працювати вони не вміють і не хочуть. От і суне дика орда на сусідів.

...Я не воював на Другій світовій війні, був малий, був свідком, і сьогодні, з огляду на вельми похилий вік, не можу воювати. Але закликаю своїх молодших братів-земляків: не зволі-кайте, беріть у руки зброю, захищайте свою землю, це може бути нашим останнім шансом стати вільним і по-справжньому незалежним народом.

крадання, прогнав погано-го пса зі своєї землі. І ось тепер він знайшов прихи-сток в Росії, його захища-ють російський президент, його посіпаки, бандюки з Донецчини і Луганщини. Невже не відають, кого за-хищають? Та в одних тіль-ки швейцарських банках у нього 40 мільярдів укра-дених в українців доларів. Річний бюджет України.

Так, тяжка це історія — Майдан зі смертями, нині-шня війна. Однак є в цій історії і позитивний мо-мент: чи не вперше в укра-їнській історії у багатьох зазобованих російською пропагандою українців від-крилися очі: хто такий старший брат, яка ціна цьо-му «братерству». Росія —

ЗАМІСТЬ БОЇНГА ТЕРОРИСТИ ПЛАНУВАЛИ ЗБИТИ ЛІТАК «АЕРОФЛОТУ»?!

Замість малайзійського Boeing-777 терористи хотіли збити літак російської авіакомпанії «Аерофлот». Про це повідомив голова СБУ Валентин Наливайченко. За його словами, терористи хотіли це зробити для повномасштабного вторгнення Росії в Україну.

Саме у час знищення проросійськими терористами малайзійського літака над Донецькою областю мав пролітати російський літак «Аерофлоту», який йшов рейсом AFL-2074 Москва-Ларнака. Як зазначив В. Наливайченко, в результаті відбувся так званий «казус Беллі». Як зауважив голова СБУ, малайзійський Boeing-777 йшов на висоті 10 тис. м, а літак «Аерофлоту» мав пролітати на висоті 11600 м. Для знищення російського літака, в якому перебували громадяни Росії, що летіли на відпочинок, спеціально з Росії було завезено модернізований зенітно-ракетний комплекс (ЗРК) «Бук», який міг працювати на значно більших висотах.

Проте, за словами В. Наливайченка, терористи помилися місцем, де пролітав літак. Як планувалось, ЗРК «Бук» за задумом кураторів з Росії мав розташуватися на заході Донецька в районі населеного пункту Первомайське, але був розташований у південно-східній частині Донецька в районі населеного пункту теж Первомайське. Це, як зазначив голова СБУ, свідчить про те, що люди, які мали здійснити терористичний акт, були немісцеві і як слід не орієнтувалися на місцевості.

Після того, за словами голови СБУ, як мав бути збитий російський літак з російськими громадянами, саме в ніч на 18 липня терористи, включаючи їхнього ватажка Ігоря Гіркина, очікували широкомасштабного введення російських військ в Україну. І саме 18 липня російська ЗМІ з подачі ФСБ РФ почали тиражувати інформацію про начебто напади українських військ на російську територію у вигляді її обстрілу. Крім того, Валентин Наливайченко зазначив, що Ігор Безлер на прізвисько Бес доповідав російським спец-службам про здійснену атаку, але, як виявилось, ні він, ні інші виконавці не були достеменно посвячені в її виконання.

«МИ ВЖЕ БАЧИМО «МИР» У КРИМУ...»

Постійний представник США в Раді безпеки ООН Саманта Пауер розкритикувала Росію за спроби протягнути резолюції, які б дозволили Москві ввести миротворчі війська в Україну. Про це вона заявила на засіданні Радбезу щодо кризи в Україні. За її словами, російські миротворці в Україні — це «оксиморон», повідомляє ТСН.ua.

«Звісно ж, не можна дозволити Росії використовувати в Україні так званих миротворців. Ми вже бачимо «мир» в Криму», — сказала вона. При цьому Пауер нагадала, що світ бачив події в Південній Осетії і пам'ятає всі слова, які звучали перед бойовими діями. Вона також заявила, що Росія не повинна надавати гуманітарну допомогу в Україні. «Україна ефективно працює з міжнародними організаціями. Немає причин для Росії вимагати право надавати допомогу біженцям», — додала Пауер. При цьому вона зауважила, що часом під виглядом гуманітарної допомоги на схід України проникають бойовики. Пауер також додала, що після збиття авіалайнера Boeing 777 Росія лише подвоїла поста-чання терористам на Донбасі.

ВБИВСТВО МЕДИКІВ РОЗГЛЯДАТИМЕ МІЖНАРОДНИЙ ТРИБУНАЛ

З моменту активізації терористів на сході України загинуло шестеро медиків, ще 17 — поранено. Про це заявив міністр оборони України Валерій Гелетей на своїй сторінці у Facebook.

«З моменту активізації терористів на сході України ними пілдо розстріляно в упор три санітарні автомобілі. Артобстрілами було знищено три автоперевізочних. Під час руху у колонах разом з лікарями підірвано чотири швидких допомоги. У результаті всіх цих підступних фашистських нападів шість медиків загинуло, а сімнадцять зазнали поранень», — зазначив Валерій Гелетей.

Міністр обіцяє, що «кожен з цих випадків буде предметом розгляду не лише українських судів, а й міжнародного трибуналу».

Нещодавно російські екстремісти здійснили черговий терористичний акт. Поправши норми міжнародного гуманітарного права, у районі Саур-Могили вони збили медичний гелікоптер, на борту якого були медики та поранені.

«Медичний гелікоптер був обладнаний

виключно для перевезення поранених та надання їм невідкладної допомоги. На борту були нанесені червоні хрести — знаки розрізнення медичної служби», — зазначає міністр.

Більше того, керівництво АТО наперед отримало від бандітів заповнення про те, що гелікоптер буде пропущений. «Це дає підстави вважати, що напад на медичний борт було здійснено терористами цілком свідомо», — робить висновок міністр.

* * *

Екіпаж санітарного вертольота МІ-8, який збили терористи, врятований українськими військовими. Про це повідомив на Фейсбук-сторінці журналіст Юрій Бугусов з посиланням на кореспондента Цензора.net.

«Наші війська врятували екіпаж санітарного вертольота МІ-8, який збили російські найманці, — йдеться у повідомленні з військового госпіталю Дніпропетровська. — Пілоти поранені. Але їх вже доставили в госпіталі Запоріжжя та Дніпропетровська».

В ООН ПІДРАХУВАЛИ ПОСТРАЖДАЛИХ У КОНФЛІКТІ НА ДОНБАСІ

На сході України із середини квітня і до 7 серпня загинуло 1543 осіб, 4396 дістали поранення. Про це повідомив помічник генерального секретаря ООН з прав людини Іван Шимонович на засіданні Ради безпеки ООН у Нью-Йорку.

«Воєнні дії завдають величезного збитку по цивільній інфраструктурі, майну і призводять до великих жертв серед населення», — зазначив І. Шимонович. Він підкреслив, що «група з моніторингу ООН і ВООЗ підрахувала, що від початку воєнних дій — із середини квітня до 7 серпня 1543 особи убито на сході, включаючи цивільних осіб, військових і членів озброєних формувань, 4396 осіб, згідно з підтвердженими фактами і документами, поранені».

ТЕРОРИСТИ ПОВІСИЛИ ПРОКУРОРА

Терористи катували та вбили прокурора Свердловська, вимагаючи від нього перейти на бік так званої «Луганської народної республіки».

Як передає кореспондент УНІАН, про це на брифінгу в Києві повідомив речник інформаційного центру Ради національної безпеки і оборони Андрій Лисенко. «У морзі міста Луганськ виявлено тіло прокурора міста Свердловська Луганської області. За оперативною інформацією, його тривалий час катували терористи, вимагаючи перейти на бік так званої «ЛНР». Не отримавши згоди, бойовики повісили прокурора», — повідомив Лисенко. При цьому він додав, що, за словами колеги загиблого, він до кінця виконував свої обов'язки, не ставши зрадником.

БОЙОВИКИ ЗВІЛЬНИЛИ З В'ЯЗНИЦІ «КОЛЕГУ»

Розпочато розслідування за фактом звільнення бойовиками «ДНР» особливо небезпечного злочинця із в'язниці у Торезі Донецької області. Про це повідомляє сайт Генеральної прокуратури України.

Прокуратура Тореза здійснює процесуальне керівництво ходом досудового розслідування, яке розпочато за ч. 1 ст. 393 (втеча з місця позбавлення волі або з-під варти), ч. 2 ст. 147 (захоплення заручників) Кримінального кодексу України.

Надійшло повідомлення про те, що група озброєних осіб у камуфляжі увірвалася до адміністративної будівлі Торезької виправної колонії № 28. Бойовики показали «постанову» так званої «Верховної ради ДНР» з вимогою негайного звільнення одного із засуджених, 1969 року народження. Встановлено, що ув'язнений — житель Одеси, який вироком Апеляційного суду Одеської області у 2004 році був засуджений до 14 років позбавлення волі за злочини, передбачені ст. 109 (дії, спрямовані на насильницьку зміну чи повалення конституційного ладу або на захоплення державної влади); ст. 110 (посягання на територіальну цілісність і недоторканність України); ст. 258 (терористичний акт); ст. 257 (бандитизм); ст. 154 (примусування до вступу в статевий зв'язок); ст. 187 (розбій); ст. 263 (незаконне поводження зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами); ст. 115 (умисне вбивство); ст. 304 (втягнення неповнолітніх у злочинну діяльність) КК України.

Оскільки начальник виправної колонії відмовився звільнити небезпечного злочинця, йому дали можливість поговорити телефоном з дружиною, яка повідомила, що її та двох дітей утримують у заручниках озброєні люди, погрожуючи фізичною розправою. Після цього начальник колонії був вимушений звільнити засудженого. На даний час за зазначеними кримінальними провадженнями проводиться досудове розслідування.

НА ПОРОЗИ ТРЕТЬОЇ СВІТОВОЇ?

Володимир Путін є єдиною причиною постійної ескалації між Росією і Заходом, тоді як жодних об'єктивних причин для напруженості у відносинах між цими сторонами немає. Про це йдеться у статті під назвою «Бездоганно ірраціональний», опублікованій на сайті німецької газети Die Welt.

На думку колумніста Свена Фелікса Келлерхоффа, після того, як українці в багатомісячній боротьбі скинули свого корумпованого президента Віктора Януковича разом з його клікою, Росія повинна була б бути задоволена, що Захід піклується про економічне відновлення змученої України, а значить, і оплачує його. Однак фактичні питання відіграють у цій кризі другорядну роль. «Вирішальним є повністю ірраціональний момент: самосприйняття Путіна, що він на підставі свого диктаторського правління нав'язує концернам, партіям і мас-медіа по всій Росії», — говорить в статті. Йдеться про особистий «владний проект» Путіна — Євразійський Союз. За цією гучною назвою ховається не що інше, як відновлення старого російського імперіалізму, який діяв уже у часи царів і з 1917 до 1991 року ховався хіба що під марксистсько-ленінською ідеологією Радянського Союзу.

«Очевидно, що цей проект є для президента Росії настільки важливим, що він готовий опинитися на порозі світової війни заради нього», — зазначає німецьке видання.

Після цього газета порівнює Путіна з Гітлером, кажучи про те, що об'єктивних причин для «Євразійського Союзу» немає, як не було потреби і у фантазіях Гітлера про «життєвий простір на Сході».

«Економічної необхідності для сьогодишньої Росії такий союз не має, навпаки: це контрпродуктивно. Багаті ресурсами, але промислово мало розвинутої великої державі потрібні не нові ринки збуту, а технічні ноу-хау, які можна отримати лише в західних країнах», — пише Die Welt.

Щоб зупинити ірраціонального Путіна, лідери демократичних західних держав повинні бути рішучими і не допускати спроб послаблення напруженості, в яких російський президент бачить лише слабкість — так само, як свого часу Гітлер реагував на «політику умиротворення».

«Але це не означає, що альтернативою повинна бути війна. Послідовними єдністю і стійкістю західно сформовані демократичні нації можуть змусити відступити навіть такого правителя, як Володимир Путін», — зазначає видання.

Нагадаємо, раніше Die Welt писало, що Путін не очікував, що Україна буде захищатися...

Ще задовго до так званого кримського «референдуму» й подальшої окупації Криму наша читачка з Феодосії, просвітянка, колишня вчителька Алла Миколаївна Осадча надіслала до редакції кілька аркушів — ксерокопії сторінок з книги Євгена Гуцала «Ментальність орди», виданої у 2007 році. «Дуже хотілося б, щоб ви надрукували у найближчих номерах газети ці матеріали, бо загроза «євразійського простору» й досі висить над Україною», — приписала в листі Алла Миколаївна. Не встигли тоді... А «орда» тим часом захопила Крим і шматує тепер наш український Схід. Ще 7 років тому стукався своєю книгою до державної свідомості недавніх переможців Майдану письменник. Не дочулися. Не будували Україну сувільною, незалежною, єдиною — от і маємо тепер...

Але вчитися і прозрівати ніколи не пізно. Пропонуємо увазі читачів уривки з книги Є. Гуцала, надіслані нашою читачкою.

I
Знову посилено реанімується поняття так званого «євразійського простору» — наче якоїсь метафізичної підвалини і російського етносу, і російської державності; в цю метафізичну підвалину намагаються вприти і, мабуть, вірять, її видають за культ, до ритуального поклоніння цьому культу силовано залучають інших, кому годилося б шанувати свої власні метафізичні підвалини, котрі видаються й за справжні, й за насущніші.

«Євразійський простір» у потрактуванні його апологетів — це, на мою думку, філософія орди і «географічний факт» (П. Чаадаєв) таки орди, яка нині перебуває й завтра хоче перебувати ордою.

До рук мені потрапила книжка «Письма о Восточной Сибири» без початку, отже, автора не знаю. В книжці розповідається про поїздки в Сибір у 1823-1824 роках, це щоденниково-документальний матеріал, враження очевидця. Є тут екскурси не в таке давнє минуле краю... Ось у 1624 році якогось п'ятдесятника Савіна бачимо посланим на річку Тунгуску походом на місцеві племена, вільнолюбні, «бідні, але люті», що безперестанно чинять опір, при невдачах тікають у тайгу, страшну для чужаків. Тоді ж од бурятів зазнав поразки отаман Алексеєв, і це тільки роздратовало енісейських воевод, було послано каральний козацький загін під орудою Перфир'єва, котрий обкла «тамтешніх дикунів» ясаком. Далі подався на Ілім, завоював нові племена тунгусів і, награбувавши данини, «покритий славою», повернувся в Енісейськ. Тут сподвижники Перфир'єва розповідають про люти дикі племена, та цими розповідями не залякали, навпаки лише розпалили мисливський азарт, і сотник Бекетов з козаками рушає в похід за ангарські пороги. З походу повернувся з великою даниною, і Енісейськ триумфує, славлячи переможців, і ці переможці цієля короткого відпочинку знову рвуться на подвиги — вони ж бо чули, що у володіннях бурятів є срібні руди! Ось це «освоєння Сибіру», «відкриття» нових земель, ось це творення «євразійського простору»: «алчба обрести сrebro привела москвитян на берега ім незвестного моря; дух корыстолюбия, преследуя их как собственная тень, сопутствовал искателям переплыть бурные воды Байкала и напоследок, после невероятных усилий, доставил им неисчерпаемый источник драгоценных металлов в горах Нерчинска. Между тем енисейский воевода Яков Хрипунов, деятельно заботившийся открьть серебряные руды в областях тунгусов и бурят, отправился для сих изысканий, но нашел не камни и руды драгоценные, а бедность и остервенение дикарей. Должно было сражаться. На реке Оке 1629 года весною произошла битва... Москвитяне видели, до какой степени буряты и другие кочевые племена дорожат своей неза-

висимостью... Пришельцы, руководимые духом завоевания и корысти... торжествуя над варварами, только поражали, но не побеждали их... склонили чело покорности, и с нею получили права подданных Царя Российского... хочу сказать о победах русских и совершенном поработении племен, кочующих в обширных областях от Байкала до рубежа государства Китайского».

I так далі. I так далі, на превеликий жаль. Іншого способу творення «євразійського простору» не було в

жилищ, порядочного содержания и более всего должно за собою присмотра, начали делать значительные побегы. Толпы туеядцев увеличивались, бродяги начали грабить, а напоследок и разбойничать: один порок ведет всегда к другому».

Суца істина. Ось так «обустроивалась» Росія, ось так вона «обустроивается» й тепер — про це можна було почути по московському телебаченню від самого О. Солженіцина, котрий після повернення з Америки проїхав поїздом через весь Сибір — аж до білокам'яної. Хаос, руїна, розбій — постійні складові однієї тієї самої ментальності.

Задля суцоті таки істини слід визнати, що ставлення до національного іконостасу в російських істориків подеколи різнилося. Розходження незначні, але були. Усім відомі й такі творці «євразійського простору», як Строганови. Історик Погодін, скажімо, відмовляв їм у начебто заслуженій честі й славі, називаючи просто спритними

риу у своїх спогадах про цих самих благодійників писав, що «вони так нещадно стріляли і кололи багнетами, що суперничати з ними не було змоги», і що «бродяча Русь» була «на незмірно нижчому щаблі, ніж осілий туземець». Але російський історик-патріот просто не може не виступати в одному ряду з твояцями подвигу на користь Росії — з рущницею в руці.

II
Історик-патріот С. Соловйов у своїй 29-томній «Истории России с древнейших времен» не міг не виступати в одному ряду з твояцями «євразійського простору» й радянської доби, тут «євразійського» матеріалу — море, й радянський матеріал нічим не відрізняється від матеріалу сторічної чи трьохсотрічної давнини, хіба що для камуфляжу до відомого кривавого гарніру в радянський час додано соціально-класову марксистсько-ленінську підливку. Цей свіжіший матеріал усім добре відомий, і можна послатися бодай на таку публікацію в журналі

ських політиків чи державців чуєш, як вони просять самі в цей «євразійський простір», то хочеться вигукнути: схаменіться, хлопці, чи ви чемериці об'їли?! Та тікати треба з такого «простору», й чим далі, тим краще!

Те, що російські патріоти називали і називають «єдиним євразійським простором» (себто Росією, себто Радянським Союзом), — це в різні часи загарбани Російською імперією землі, держави й народи на неоглядних просторах від Балтійського моря й до Тихого океану, від Півночі й до Паміру! Скільки розтоптано народів, традицій, культуру, державних утворень — розтоптано на довгі віки безнадії і відчаю. Та ще ж і сплюндроване природне середовище, в якому жила незчислена кількість народів, народностей, племен: зброєю і смертю відбиралася «всяка хурда-мурда» (золото, алмази, красиві звір, червона риба і т. д.) й відлячувалося споюванням, виродженням, повною втратою істо-

МЕНТАЛЬНІСТЬ ОРДИ, АБО Ж ТВОРЕННЯ «ЄВРАЗІЙСЬКОГО ПРОСТОРУ»

природі — саме в природі російської ментальності. «Москвитянин Похабов, человек, как говорит летописец, беспокойного и сердитого характера, но по всем своим действиям заслуживающий быть внесенным в небольшой почетный список людей Государевых» зазіхає на Даурію, й саме такі, як він, заносяться до іконостасу національних героїв, бо інших героїв там не могло й бути, орда творила ідолів за образом і подобою своєю. Для них усі — вороги: підкорені чи не підкорені, мертві чи живі, і їхня боротьба за свою волю на своїй землі проти завойовників — не сприймається ордою та її ідолами, що боротьбу не визнають за справедливу: «дики варвари» взагалі не мають права на захист. «...Ненадежно полагаться на честь и веру злобных, свирепых дикарей, и опершись о победу, которую приковали к седлам своим, россияне решили стать стопами твердыми среди тунгусов, бурят, мунгалов и других племен, кочующих в просторных областях от моря до нынешнего рубежа Китайского Государства и лишить сии племена звания самобытных народов».

Ось так. Бачте, ненадійно покладається на честь і віру злобних, лютих дикунів, у яких ти віднімаєш і волю, і батьківщину, а тому-то ще й треба відняти в них звания самобутніх народів!.. Наче без волі, в рабстві можна залишатися самобутнім народом!.. Але така самосвідомість нещадної хижої орди, і ця самосвідомість теж хижка, звіряча, незбагненно абсурдна, й лише незбагненно абсурдно вона й збагненна.

Автор «Записок о Восточной Сибири» пише й про колонізацію, про «освоєння». (Академік Д. Лихачов: «А одно освоение Сибири чего стоит!» — не перестаю захоплюватися цим захопленням інтелігент-патріота). «Люди, на сей предмет в большом количестве странные, поступаая из разных мест Государства к одному пункту, большею частью закоренелые в пороках, не имевши выгодных

торгашами, котрі вміло користувалися обставинами й жертвували державній казні те, що так чи інакше змушені були казні пожертвувати. Історик Соловйов, навпаки, впадав у потужний дифірамбічний пафос: «Строганови могли совершить этот подвиг на пользу России и гражданственности не вследствие только своих обширных материальных средств; нужна была необыкновенная смелость, энергия, ловкость, чтоб завести поселения в пустынной стране, подверженной нападением дикарей, пахать пашни и рассол искать с ружьем в руке, сделать вызов дикарю, раздражить его, положивши перед его глазами основы гражданственности мирными промыслами».

Отже, «подвиг на пользу России». Причому цей подвиг, як і інші подібні подвиги, звершується неодмінно коштом і за рахунок «дикарей», які чомусь вперто не розуміють ні «подвига на пользу России», ні подвигу Росії на їхню ж таки дикунську користь, і обидві ці благодійницькі користі треба дико дикунів вбивати в голову силою вогнепальної зброї, бо якісь інші способи йому ніяк не підходять. Ну хіба ж це не трагедія орди, яка хоче бачити себе в ролі і благодійника, і місіонера?! Важко порятуватися від сарказму. Хочеться послатися на «місіонера» В. Налівкіна, кот-

«Дружба народов» за 1992 рік. Цитується доповідна одного з чотирьох голів Ради народних комісарів Туркестану К. Сорокіна, якого репресовано в тридцятих роках. «От мусульман отбирают все, и не только отбирают, но и убивают их. Наши солдаты вместо защиты несут грабежи и убийства... население терроризовано и бежит... Но, может быть, возразит кто-нибудь, это — не партия, а скорее армия чинит насилие. Но партия стоит во главе... партийные товарищи не принимают никаких мер для улучшения положения... процветают пьянство и безобразия, и, конечно, партия несет на себе вину за это. Мусульманский пролетариат просит пощады у русских, но те отвечают, что не доверяют им. Мусульман травят, даже расстреливают... Мусульманская беднота терпит от наших отрядов, уничтожающих без разбору их имущество, жен и детей... вполне понятно, каким образом они могут относиться к нам дружески, когда видят только оскорбления. Мы сами делаем их националистами...»

Як раніше — так і тепер. I все це один і той самий «євразійський простір» з одними й тими самими безрозмірними історичними іграми благодійників-місіонерів, «уничтожающих без разбору их имущество, жен и детей». I коли нині від деяких україн-

ричної перспективи. I не тільки в давнину, а й тепер: варто лише порівняти чотирі острови Курильської гряди, що зазнали радянської окупації, з поближкими японськими островами або ж згадати, якою була Пруссія (Століпін мав її за модель для реформ у Росії) і якою стала на її місці Калінінградська область (щось не чути, щоб хтось її брав за модель для реформ у будь-якій з країн СНД).

Прекрасний російський поет Максиміліан Волошин, який жив у Криму й дуже любив цей край, писав у Коктебелі в 1926 році у вірші «Дом поэта»:

Каких последствий
в этой почве нет
Для археолога
и нумизмата, —
От римских блях
и эллиских монет
До пуговицы русского
солдата!..
Здесь, в этих складках моря
и земли
Людских культур
не проросла плесень —
Простор столетий
был для жизни тесен,
Покамест мы — Россия —
не пришли.
За полтораста лет —
с Екатерины
Мы вытоптали
мусульманский рай,
Свели леса, размыкали руины,
Расхитили и разорили край.
(Продовження на 9-й стор.)

Осиротелые зияют сакли,
По скатам выкорчеваны сады.
Народ ушел,
источники иссякли.
Нет в море рыб,
в фонтанах нет воды.
Но скорбный лик
оцепенелой маски
Идет к холмам
Гомерової страны,
И патетически обнажены
Ее хребты, и мускулы,
и связки.
Но тени тех, кого здесь
звал Улисс,
Опять вином и кровью
налились.

Максиміліан Волошин — гордість російської поезії, і важко запідозрити його у відсутності патріотизму чи в необ'єктивності, коли він пише: «...покамест мы — Россия — не приехали. За полтораста лет — с Екатерины мы вытоптали мусульманский рай». А такий витоптати. Й не могли не витоптати, очевидно, в силу своєї ловецько-бродячої вдачі і ловецько-бродячого характеру своєї державності. Такий обопільний фатум. Винищення мусульманської цивілізації в Криму нічим не відрізнялося від винищення своєрідних цивілізацій «малих народів» Півночі і Сибіру. Адже смисл завоювання-підкорення завжди зводився до сплюндрування, до винищення, до нівелювання, до русифікації — саме такий характер і мала нав'язувана силою зброї чи фальшивоцивілізацій договір чужа цивілізація. Ідеологи російського імперіалізму могли стверджувати в недавні й давні часи, що мало чи не на вістрі багнетів царські війська несли вищу культуру. Це куди — в Україну, яка впродовж століть була донором російської культури? Це куди — в Бухару й Самарканд, які мали взагалі тисячолітні культури? Це куди — в Крим?..

Торік видавництво «Промсвіт» у Львові надрукувало книгу Юрія Липи «Призначення України» — без сумніву, дуже цінне видання. У розділі «Динаміт археології» він, зокрема, згадує: «...Від початку історії Москви величезні міста, столиці розквітлих держав, як Новгород Великий, Перм, В'ятка, були стерті ордами московитів, а їхнє населення вимордоване».

Але — про Крим. Усі ми знаємо, що поблизу Севастополя — в Херсонесі — давно ведуться археологічні розкопки, перед очима дослідників постають руїни великого міста, рештки значних архітектурних споруд. Час невимовний — минули тисячоліття. Але чи тільки невимовний час? Юрій Липа посилався на подорожнього-очевидця Е. Д. Клерка, професора з Кембриджа, який описав завоювання Тавриди московською армією у XVIII ст.

«Ось москалі приходять до Херсонеса, повного тисячолітніх еллінських і римських будівель, статуй і храмів, не торкнутих досі ані татарами, ані навіть гунамі».

«Руїни Херсонеса ще були тривалі і скрізь були ще навіть двері. Як лише прийшли москалі, все було відразу здемпольоване. Ці варвари зайнялися своїм улюбленим заняттям — плондрюванням. Перебивали, розбивали, заковували і нищили все, чого лише досягнули і що послужило б до висвітлення старовинної історії цієї країни» (Клерк, т. II).

Росіяни, як описує Клерк, що бачив на власні очі, закладають міни під античні храми, гаками розтягують мармурові блоки. І то все роблять систематично, з наказу згори. Ось приходять до Бахчисарая, де були не тільки арабсько-татарські, а й готські, силінські й руські (старокиївські) будівлі:

«Росіяни задовольнили свою варварську насолоду руйнуванням, знищивши цілковито цю столицю. Міс-

то було колись поділене на багато частин; грецька колонія сама займала цілу широку долину. Нові завойовники знищили її цілковито, не зоставивши каменя на камені» (Клерк, т. II).

У Керчі, місті Мітрідата Великого, Картагені Евксинського моря, повного пам'яток з тритисячолітньої історії, росіяни повелися найжорстокіше. Там, зустрівши стрункий мармур слави й величі, показали себе:

«В Керчі, зрівнявши з землею п'ятсот будівель, вони дозволили збудувати серед руїн близько тридцяти вбогих бараків» (Клерк, т. II). П'ятсот античних будівель одночасно були знищені росіянами!

«Коли б грецький архіпелаг потрапив під панування Росії, не зосталося б там першійших прегарних пам'яток старовинної Еллади. Зникли б Атени, і московитські наїзники не залишили б і корінця, який би показав, де було це місто. Порівняно з росіянами навіть турки видаються освіченими і культурними» (Клерк, т. III).

Може, професор з Кембриджа, хоча й був очевидцем, перебільшував у своїх побояваннях щодо грецького архіпелагу? А мабуть, не перебільшував. Тотальне винищення архіпелагу української культури впродовж кількох століть свідчить, що побоювання шотландця Клерка були небезпідставні.

Ох, ці імперські амбіції, зазіхання на світове панування! Що там всілякі українські архіпелаги, які, здається, для тотальної імперської свідомості взагалі перестали існувати, що там сплюндруваний Крим, коли мізми амбіції (і тут Клерк зовсім не вигадкує) сягали Босфору та Дарданелл, сягали Візантію-Стамбула-Константинополя-Царгорода і такої самої Греції.

У 1991 році московське видавництво «Книга» перевидало в серії історико-літературного архіву солідну роботу М. Данилевського (1822-1885) «Россия и Европа», схарактеризовану в анотації як «видающийся памятник публицистической и социально-философской мысли пореформенной России», що для одних стала «катехизисом слов'янофільства», а для інших — «літературним курйозом».

Робота з 1895 року не перевидавалась. Отже, є якась причина, що її перевидано майже через століття? Лише варто вчитатися і вдуматися в оці розкішні цитати — вони неповторно звучать як у контексті історії, так і в контексті нинішнього дня.

«...Константинополь должен принадлежать тем, которые призваны продолжать дело Филиппа и Константина, дело сознательно поднятое на плечи Иоаннами, Петром и Екатериною. ...Наконец, в нравственном отношении обладание Константинополем, центром православия, средоточием великих исторических воспоминаний, дало бы России громадное влияние на все страны Востока. Она вступила бы в свое историческое наследие и явилась бы восстановительницей Восточной Римской империи подобно тому, как некогда монархия франков восстановила империю Западную, и таким же образом начала бы новую, Славянскую эру Всемирной истории».

го народа с самой зарей его государственности, идеал просвещения, славы, роскоши и величия для наших предков, центр православия, яблоко раздора между нами и Европой, — какое историческое значение имел бы для нас Константинополь, вырванный из рук турок вопреки всей Европе! Каким духом занимающим восторгом наполнило бы наши сердца сияние нами воздвигнутого креста на куполе Святой Софии! Прибавьте к этому перечисленные в начале главы несравненные преимущества Константинополя, его мировое торговое значение, При всем этом дозволено, конечно, опасаться, чтобы Константинополь, сделавшись столицей России, не привлек к себе в слишком значительной степени нравственных, умственных и материальных сил России и тем не нарушил в ней жизненно-го равновесия.

«Освобожденный Константинополь, преобразенный в настоящий Царьград, должен быть сам по себе чем-то больше, нежели столицей Русского царства... иметь такое материнское значение, на которое имеет право только одна Москва. Одним словом, Царьград должен быть столицей не России, а всего Всеславянского союза».

«Наконец, предложенное решение судьбы Константинополя, в сущности, более всего соответствует и истинным видам на него греков. Он дорог им как символ величия их предков... Маленький греческий народ, хотя бы столицей его был сделан Константинополь, никаким образом не воскресил бы в себе Византийской империи. Царство Константина, Феодосия и Юстиниана может ожить только в форме славяно-греческой федерации, и только таким образом может и Греция принять участие в его славе и величии».

Ось так. Ось такі масштаби. Аж дух захоплює. Головне — мати амбіції, і свої амбіції вважати за абсолютну істину. І тоді грецький народ — маленький народ (як і малі народи Півночі та Сибіру), і тоді можна міркувати за весь грецький народ, бо він так зміркувати просто не здатен, йому не дано («наконец, предложенное решение судьбы Константинополя, в сущности, более всего соответствует и истинным видам на него греков»).

Це «вопреки Европе» в лєнінській інтерпретації стало «вопреки всей мировой буржуазии», а в основі цієї невмирущої глобальної тенденції — оті самі імперські амбіції, себто ловецько-бродячі інстинкти державності.

А що було б, якби така маячня здійснилася?.. Історія — як дзеркало побуту народу і побуту народу — як дзеркало його історії... А було б те, про що писав шотландець Клерк, коли у XVIII ст. побачив зруйнування російськими військами прекрасних міст Криму. Як писав Волошин: «Мы вытоптали мусульманский рай». Можна припустити, що з таким самим ефектом було б винищено Елладу, яку б потім оголосили «ісконно русскої землей». І з таким самим ефектом було б винищено Візантію-Стамбул-Константинополь-Царгород, бо не потерпіли б його «басурманського минулого», й тепер яка-небудь археологічна експедиція розкопувала б його руїни так, як московська археологічна експедиція розкопує рештки Херсонеса біля Севастополя, де луждені горлянки «русских моряков» кричать під червоними знаменами, що це «город русской славы»...

ПУТІН ПОГРОЖУЄ З КРИМУ

За оцінкою Ради національної безпеки і оборони України, загальна чисельність угруповання російських військ, зосереджених на окупованому Кримському півострові, досягла 22-х тисяч військовослужбовців.

Структура цього угруповання, його чисельність, озброєння свідчать про далекосяжні плани російського військово-політичного керівництва не лише відносно утримання під своїм контролем окупованого українського півострова, а й відносно південних районів материкової України. Як би Кремль не намагався це приховати запереченнями про «оборону Криму».

Причина російської активності зрозуміла. Крим «з Україною» і Крим «без України» — це два абсолютно різні півострови. Особливо в середньо- і довгостроковій перспективі. Фактично, існування півострова і його розвиток прямо прив'язані до материкової частини нашої країни, як би російському керівництву не хотілося його «ізолювати» або включити в російську державу «орбіту».

У соціальному, інфраструктурному, фінансово-економічному та інших аспектах життєдіяльності нормальне існування півострова, тим більше як курортної зони, просто неможливе без «великої» України.

У зв'язку з цим нинішнє російське керівництво, напевно, вивчало досвід своїх попередників, наприклад, імператриці Катерини II, яка навіть після визнання кримським ханом своєї васальної залежності від російського престолу була змушена ще довгі роки воювати з Туреччиною за контроль над Причорномор'ям, бо по-справжньому включити Крим до складу імперії без контролю над прилеглими до нього територіями просто не могла. І дуже чудово це розуміла.

Думаю, якби пан Путін і його радники, затіваючи кримську авантюру, хоча б на секунду засумнівалися в тому, що їм владється поставити під свій контроль територію нинішніх Донецької, Запорізької, Херсонської, а також Одеської і Миколаївської областей України — ні-

якої анексії взагалі б не відбулося.

Але що зроблено, то зроблено. І тому, ускочивши в Крим, сьогодні Путін вже не може від нього відступитися. Півострів став для нього чимось на зразок валізи без ручки. Причому тепер забрали цю ручку у хазяїна валізи з кожним днем йому стає дедалі важче.

Ось чому сьогодні півострів фактично перетворюється на своєрідний путінський плацдарм. І немає жодного сумніву, що при слушній нагоді звітти цілком може йти удар в українське материкове Причорномор'я.

З військової точки зору відкремлений удар з території Криму дуже ускладнений — вузький перешийок, зручний для ефективної оборони українськими військами, причому порівняно невеликими силами, і очевидна можливість розгорнути необхідні резерви поблизу перешийка, використовуючи для цього розвинену транспортно-логістичну інфраструктуру регіону.

У той час, коли зосередження російського ударного угруповання на самому півострові пов'язане з цілим рядом труднощів (чого тільки одна поромна переправа варта). Усе це робить підготовку і завдання удару з Криму дуже трудомісткою і витратною справою.

Але зовсім не можливо. Особливо у разі прориву з Криму «в комплексі» із завданням ряду інших ударів. Наприклад, уздовж азовського узбережжя або висадкою оперативного десанту на українське чорноморське узбережжя «лівіше» Криму. Ось чому російська армія продовжує гнати на півострів особливий склад, бойову техніку і озброєння.

А нагода для початку «звільнення» може випасти дуже несподівано, і тому ударне угруповання, готове атакувати Україну, російське військово-політичне керівництво вважає за краще мати під рукою завжди.

Основні сили і засоби російське військово-командування в даний момент стягує в північну, північно-східну і північно-західну частини півострова. Головний рубіж про-

ходить по умовній лінії Джанкой — Чорноморське, де розташовується основна частина головних сил цього угруповання, а передові рубежі винесені вперед — по лінії Братське — Яснополянка — Медведівка.

А взагалі, нарощування російської армією сил і засобів на півострові відбувається дуже ударними темпами. В основному за рахунок з'єднань Південного військового округу (виявлено частини і підрозділи як мінімум двох мотострілкових бригад зі складу цього округу), в тому числі включаючи амфібійні зі складу МП Чорноморського флоту ВМФ РФ. У Криму також розгортається ешелюнована система ППО, включаючи ЗРК типу С-300 ПМ і ЗРПК «Панцир-1С», обладналися позиції для ПБРК типу «Бастіон», перекинуті туди ще навесні цього року.

На сьогодні, на півострові вже зафіксовано близько 30-35 танків, близько 450 бойових броньованих машин, до 30 реактивних систем залпового вогню (РСЗВ), включаючи не лише БМ-21 Град, а й 9К57 і 9К58 (відповідно «Смерч» і «Ураган»), а також до 55 артилерійських систем ствольної артилерії калібру 122-мм і більше.

Посилюється також авіаційне угруповання на півострові, особливо його ударна складова. Російське військове керівництво цілком офіційно оприлюднило свої плани посилити авіаційне угруповання (до 40 бойових літаків), що базується на півострові, з фронтовими бомбардувальниками Су-24М, ескадрильєю ударних бомбардувальників Ту-22М3 і перекинути туди ж підрозділ новітніх багатофункціональних винищувачів Су-30. Крім того, наявність на півострові близько 55-60-ти одиниць багатофункціональних і ударних вертольотів Мі-8/17 і Мі-24/35 також нашоухує на дуже однозначні думки.

Слід чітко розуміти, що вся ця «виставка досягнень російського ВПК» зібрана в Криму зовсім не для курортних забав. І обслуговуючий її персонал прохолоджувати в унікальних кліматичних умовах півострова не буде.

Костянтин МАШОВЕЦЬ,
Інформаційно-аналітичний центр РНБО

(«Укрінформ»)

КОМЕНТУЄ ХУДОЖНИК...

ТИМ ЧАСОМ...

ЯЛТА ПРИЙНЯЛА УДВІЧІ МЕНШЕ ТУРИСТІВ, НІЖ ЗАЗВИЧАЙ

Кількість туристів, які відпочивають цього року в Ялті, на 48% менша за минулорічні показники. Про це повідомили у відділі з курортів і туризму Ялтинської міської ради, передає «5-й канал».

«В середньому установи санаторно-курортного комплексу Великої Ялти зараз заповнені на 45%. Всього на території Великої Ялти розташовано 120 санаторно-курортних установ. З початку року, як з'ясувалося, на території Великої Ялти відпочило трохи більше, ніж 127 тисяч осіб», — зазначається у повідомленні.

Раніше «міністр курортів і туризму Криму» Олена Юрченко повідомила, що станом на кінець липня середня завантаженість кримських оздоровних установи становила 47,6%. Навіть місцева окупаційна «влада» визнала, що цього року анексований Росією Крим прийме в два рази менше туристів, ніж у минулі роки.

Як повідомлялося раніше, російські компанії не поспішають купувати путівки до Криму, а загальна кількість туристів на окупованому півострові скоротилася більш ніж удвічі. Водночас результати дослідження, проведеного за допомогою Google Zeitgeist, свідчать, що південне узбережжя Криму перестало цікавити українців як місце для відпочинку цього року.

Талановита поетеса Світлана Антонішин продовжує тішити своїх шанувальників новими творами. Світ побачила її нова збірка «Бар'єр», у якій авторка пише про подолання болю і біль подолання, про вибір, який

повстає перед кожним із суцільних на неминучому шляху до Істини та Добра. Світлана Антонішин живе у м. Броди. Як розповіла у коментарі ІА ZIK письменниця Оксана Думанська, у рідному містечку вона дуже популярна. Світлана Антонішин — місцева Леся Українка, творчість якої знають та люблять. Через стан здоров'я вона змушена більшість часу проводити

вдома, однак поетеса не втрачає цілеспрямованості та енергійності. За свою творчу кар'єру вона видала близько десяти поетичних збірок та одну книгу прози.

Над останнім своїм творінням — збіркою «Бар'єр» — Світлана Антонішин працювала три роки: з жовтня 2010-го до жовтня 2013-го. Збірка складається з трьох розділів: «Не ображайся: світ як світ», «Контужений час» та «Пружина стиснутого серця».

«Світлана працює в одному і тому ж ритмі. У неї немає прірви між віршами. Вони усі в гармонії між собою. Її збірка як подих: видихнула людина усе, що в неї накопичилося в житті. Книга має цілісну будову і образи в логічному ланцюжку», — поділилася враженнями від збірки Оксана Думанська.

Однак, зазначила письменниця, «Бар'єр» таки відрізняється від попередніх творів Світлани Антонішин. «Її лексика віршів стала жорсткішою. Завжди вона підбирала лагідні слова, а тут зовсім не так. Напевне, це такий час, що ми всі стали жорсткішими...» — припускає Оксана Думанська.

Пропонуємо увазі читачів добірку віршів з нової книги Світлани Антонішин «Бар'єр», яка нещодавно «за оригінальні пошуки в поезії» була відзначена літературною премією ім. Бориса Нечерди.

Світлана АНТОНИШИН

БАЛАДА ПРО ВИБІР
Мені тринадцятий минало...
Т. Г. Шевченко

Так тихо: не шелесне навіть тинь.
За обрієм — стовпи, світи і долі.
І падає на хліб кришталик солі,
Немов душа майбутніх поколінь.

Такий вже той кришталик золотий,
Так дорого за нього серце платить,
Що хочеться втекти в убогу хату —
Від Страдної Дороги утекти.

Але дороги не звільняють нас...
І близько та некуплена хвилина,
Коли спитає Бог із часоплину:
«Ти хто, дитино?»

Відповідь: «Тарас!»
А поки що — тринадцять.
День — як сон:
То плаче, то сміється, то співає...
Та вже поклав Господь

Зерно із раю,
Велике Зерня — до малих долонь.
А ще затримав сонячні персти
На тій голівці, що не знала ласки.
«Прости, дитино,
що життя — не казка.

Ти Обраний, а отже, — мусиш йти!»
Хотів спитати: «Господи, чом я?»
Та не посмів, хоч мав уперту вдачу.
«Не плач. Я знаю:
козаки не плачуть...» —

Крізь сльози усміхалося ягня.
І Слово засвітилося: «Рости!»
Ти — той Кобзар,
якому вік — як птаха,
Який не знає зречення і страху»
...Сьогодні знову

не прийшли листи...
Плач б'ється у шпідрутенях доби.
Там пошта —
як волами крізь негоду.
Мовчать німі ягнята від народу —
Покірні вівці чорної судьби.

Болить Україна... «Господи, чому?!
Забрали круг — чим зашують рани?
Ідуть «сини нещасної України»,
Хто — в яничари, хто — на Колиму...»

...Мовчало небо. Та росла верба,
Одна-єдина «у степу безкраїм».
«Повір, Господь талантом
не карає!» —
Сказала строго молода судьба.

Але то буде завтра. День — як сон...
Йому лише «тринадцятий минає...»
Та вже поклав Господь
Зерно із раю,
Велике Зерня — до малих долонь.

АВТОПОРТРЕТ У ВИШНІХ
Розгублена, налякана, здивована,
Душа малює свій земний портрет.
А фарби по воді —
дрібними колами.
...Порожній круг чийсь
жайвір забере...

І вишня затремтить
від дзвону пташого,
Зеленим листям затонує крик.
Маєстро, не цурайтесь
неба нашого:
Воно гірке, та Він до нього звик.

Він не Ван Гог. Не Бог.
Він — сонях зранений,
Той, що листком останнім
спинить час —
На пленері, де разом із Сезаннами
Щаслива річка утікає від нас.

Автопортрет для Бога.
Без автографа.
Стоїть із пензлем знічена душа.
Вона не гений.
Битву з боєм програно.
Повержених лиш жайвір утіша...

ПРУЖИНА СТИСНУТОГО СЕРЦЯ

ПОКЛИКАНИМ
Володимирі Базилевському
Відбуваєм життя.

І життя відбуває.
Буває...
Десь спіткнулася тиша —
і вибухнув
Страх страхів.

Загратована стежка
в нікуди (чи куди?)
Завертає
І зістругані пера летять у старий
Архів.
Вічний гнів?!
А гнівиться пощо?
Хтось нам винен чи ми комусь
Винні?

Арештанти ілюзій.
Наш подих холоне
На скрип.
Скрипимо, але йдем.
При зорі, при горі, при
Долині,
При морозянім світлі
давно не медових
Лип.
Білий схлип?..

Хтось підписує вирок
і термін дарує, як
Свято.
Відбуваємо чемно, а далі... А далі —
Даль...
Над життям і над серцем —
негашений запах
М'яти
І холодна —
аж страшно торкнутись — небесна
Вуаль.

Буде жаль?
Буде — буде й забуде:
ніщо не тримає
Без ліку...
Прийдуть інші покликані
мед цілувати
В уста.
Дай їм, Боже, знайти
хоч краплину отого
Ліку,
Що pomoже не скинути з пліч
Ні судьби, ні хреста...
Ні судьби, ні хреста?

ЖИТИ В ПАМ'ЯТІ ТИХ...
Хто ще бавиться сонцем
Й топче мокрий асфальт
По убитій траві,
Хто боїться «своїх»
У газетній колонці,
А вони — всі фатально СВОЇ.

Жити в пам'яті тих,
Хто не сміє втікати,
Бо судьба дожене
А Суддя — не простить!
Ностальгійний портрет
Ностальгійної хати
У родинній золі — тільки мить...

Жити в пам'яті тих,
Хто уміє мовчати,
Бо інакше для чого
Кричать журавлі?
Стали соняхи вічні
На страчені чати.
Жовті стріли летять до землі...

Жити в пам'яті тих...
Ну а далі... Що далі?
Коли й Ті відлетять,
Не зустрівши весни.
І залишаться душі,
Які нас не знали,
Мов розсіпані зерна вини...
Жити в пам'яті тих,

Хто нас не пам'ятає...
Тільки ж як нам наснитись
З незримих небес?!
Три прозорої сльози
Із далекого раю
Вже не бачать себе...

БІЛЯ ТРОНУ
Добрідень, Ваша Величносте.
Дозвольте побути трохи-рабом.
Ви — кумир для мільйонів
(Яке там «не сотвори!»...),
Але для мене Ви просто Король,
Який інколи любить,
Частіше — ненавидить,
Ще частіше — боїться.
Відмежувалися від світу,
Світ відгородився від Вас.
Юрма щасливо реве,
Ви — милостиво посміхаєтесь.
А на величезному екрані —
Нудний (бо вічний...) трагіфарс
І титри — золотим по чорному:
«Нехай живе Король».

Живіть, Ваша Величносте,
І не бійтесь
Дивитися в дзеркало.
Все нормально: там — Ви
І жодної містики!
Хтось дихає за плечима?
Не тривожтеся:
Це я, Ваш тимчасовий раб,
Єдина душа, яка щиро любить
Свого Короля.
Мій ніж не схований
Під полою плаща,
Він вільно блищить у руці.
Не полотніть, Ваша Величносте.
Не королівська справа — боїтися.
Вам належить
Владно і впевнено
Возсідати на троні.
Хитається?
Трони завжди хитаються!
(Даруйте за банальність...).

А на майдані —
Вічний трагіфарс:
Юрма реве, Король —
усміхається...
...Дивно...
Блазень я, а маску носите Ви.
Напевно, це несправедливо.
Хоча... я не прийшов убивати.
Живіть, Ваша Величносте!
Живіть і пам'ятайте:
Трони завжди хитаються!
(Даруйте за банальність...).

ЧАС «Ч»
Читають чорний час чарівники,
Чумним чеканням
черкають по чолах.
Фатальний попіл на прощальній кола.
Метеликами жовтими — весна,
І на столі в натомленого світу —
Два келихи столітнього вина,
Немов самотність
можна обдурити...
«Сто років чи один —
яка печаль!» —
Чаїно скрикне сива Пенелопа.
Безжалі зливи занотують жаль
У пам'яті Великого Потопу.

«Полковнику, Вам знов
нема листа...» —
Хтось промовчить
над захололим ложем.
Світ перейшли,
без сумніву, не так,
...Та вже ніхто нічим
не допоможе...
Читають чорний час чарівники...

Лиш відлуння лелече «чому?».
Як на мінному відчаї
Хтось рвоне, аж посиплються зорі,
Ненависні спіралі,
безконечні спіралі біди,
«Захотілося вічності?» —
Сміх незримий
печально повторить.
«Ми ж нічого не знали!» —
Заридаємо в сині сади.

І тонкою стежиною
(Сіра нитка у зламаний голці)
Безшелепними підєм
В ті світи, де нас точно не ждуть.
Біль жорсткою пружиною
Перестріне на стомленім кроці,
Хоч спиняти не велено:
Нас лелеки у вирій несуть...

ЗАСТІЛЬНІ МЕДИТАЦІЇ
«А я в попа обідала», —
сирітка сказала.
Т. Г. Шевченко

Стіл не дрімав:
просив, прощав, прощався.
Ніхто й не знав,
чому йому так тихо.
Сварилися з обрусом
гострі крихти.
Зникали гості, хоч камін ще дихав,
Та світ мінявся.

«Вставай, Катрусю.
Не звикай до свята.
Ти бачиш: чесно догоряють свічі.
Тобі ж ніхто не дивиться у вічі,
А стрілки час, немов купюри,
лічать —
Вони багаті.
Ти виростеш. Чи щось збагнеш —
не знаю.
Я лише свідок на чужім бенкеті.
Все відають у Горнім Кабінеті,
А на землі тим часом піють треті —
І сон щезає.

Иди, Катрусю. І не плач, дитино.
Не вір проводирям:
ім темніть світить.
На торжисті у купленого світу
Не варто дармових харчів просити.
Ти — Україна!

Чи пам'ятаєш, дівчинко зі свята,
З гірких калін
і рушників хрещатих?
Ти в Господа навчилася прощати...
Усім простила? Час і захищатись!
І ЗАХИЩАТИ!!!

З НАМИ ДІТИ...
Ви питали, як там наші діти?
Просто не народяться. І все...
Дмитро Кремень

У Країні, що продала світло,
На землі, що з болю хоче спати,
Не питає, як там наші діти.
Ні про що, благаю, не питаєте!
Бережіть. І голос, і пелюстку,
Ту, що впала з вицвілої вишні.
Полетіли крила у відпустку,
Бог небесні ліжечка колише.

Ангел зупинився. Втер сльозину.
Жаль йому... Чого? І сам не знає.
На лелеках світ зійшлося клином.
Удовою осінь пропадає...
І такі занедбані дороги,
Що й спинитись
добрим душам ніде.
Гасне листя. Холодно і строго.
Вмер дивак. Сказав: по світло піде.

2.
Тиша, Господи, фатальна тиша!
На узбіччі неба і судьби
Хтось пером від часу знаки пише

ВИБУХ
Пружина стиснулася —
тугіше, тугіше, тугіше...
Георгій Павлюк

Хоч куди вже тугіше...
Шість сходин до засохлої туї,
А мовчиш, наче в небо.
Кожним кроком затято мовчиш...
Роздратовані миші
Край пасток спорожнілих
бунтують.

Ім вгодований Цербер
Упівока погаркує: «Киш!».
Пахне сиром земляця:
Пармезан із торішньою цвіллю.
До засохлої туї —
Шість жорстоко-високих сходин.
Засірило на лицах:
Так далеко барвисті і вільні,
Що вже ангели чують
Скрип фатальних (о небо!)
пружин.

...А колись таки вибухне,
Та пекельна стала пружина,
Що віками стискала
На випробу, а може, й на глум.
Час натомлено видихне:
«Я нікому нічого не винен!»
І розбиті дзеркала

Люлечки, люлечки, люлі,
Патріархальні ілюзії...
Людоньки, ви не забули?
Ми ж колись були друзями...
...Падають з хмари кулі.
Час — немов після контузії.
Плаче благесенька свічка
Перед іконою Матері.
Брешуть епохи про вічність:
Кожна — мов завтра вмирати нам.
...Тільки ж... довірливі личка
Й лагідний дощ над Екватором.
...Ангели, благаю, обережно:
З нами діти!..

ВІДЛУННЯ СВІТЛА
Диптих
1.
Ти знову був у снах, яких нема?..
Там душно так,
немов замкнули подих.
Й ніхто не чує, як одчайне «ма!»
Всі вина перетворює на воду.
А в небі — запланована гроза,
І кожна крапля знає, де їй впасти.
Ти щось спитав?
Пробач, ти щось сказав?
...Я теж не знаю, як розбити щастя.
Воно ж не келих.
Друзки — не судьба.
А що ти бачив там, у снах без ночі?
До себе повернутись? Боже збав!
Нема охочих...

2.
Ох, химернице!
Гірка моя химернице!
Ти — як скарб,
забутий в час пожежі.
І хтозна, чи Принц за ним
повернеться...
Та й куди? Давно згоріла вежа.
Все до неба вознеслося з попелом
І зніч'я сиплеться на рани.
Певно, важко бути Пенелопею,
Ще страшніше — вічним океаном!
Підніми. Хоч мушлю.
Хоч камінчика...
Викинь якнайдалі в зелень хвилі.
...Біла чайка, з ангелом повинчана,
Квилить... Квилить...

НАШИМ ГОЛОСОМ
Любові Проць

Добрідень, а ми ще живі,
Кому п'ятдесят і трохи.
Зростали на тій межі,
Де стрілиши «в лоб» епохи.
І пафосно так було,
Аж глухнули вуха дзвоном.
...Земля повила крилом,
Засніжено й безборонно.
Тихенько сказала: «Йдіть»...
А ми — наче вперше сонце!
Не страчено молоді...
Нам треба до неба. Конче!
«Летіть!» — наказала мить. —
До вічності ще далеко...»
...Ми дуже хотіли жити,
Тож... падали вільно й легко.
Лежав на столі журнал,
А на стіні — портрети.
Журнал про майбутнє знав,
Портрети — про всіх поетів.
Про тих, що були чи є?
У пам'яті дивна мова:
Гортає чуже житіє,
А про своє — ані слова,
...Хоч десь уже й наш портрет
Завис на стіні безчася.
Знайомий до сліз силует...
...Добрідень, пропаще щастя!..
м. Броди
Львівська обл.

3.
Дуже благесенька свічка
Перед іконою Матері.
Кажуть, Надія предвічна.
Вірять: Любов не вмиратиме.
...Вкрали хурделиці річку
Тай на самому Екваторі...
Кози розшарпали небо:
Де тепер слово сховатися?
Вулики... Озеро... Лебідь...
Бриль, у якому дід сватався...
Сон утікає від себе,
Наче сполохана ласиця.

Дуже благесенька свічка
Перед іконою Матері.
Брешуть епохи про вічність:
Кожна — мов завтра вмирати нам.
...Тільки ж... довірливі личка
Й лагідний дощ над Екватором.
...Ангели, благаю, обережно:
З нами діти!..

ВІДЛУННЯ СВІТЛА
Диптих
1.
Ти знову був у снах, яких нема?..
Там душно так,
немов замкнули подих.
Й ніхто не чує, як одчайне «ма!»
Всі вина перетворює на воду.
А в небі — запланована гроза,
І кожна крапля знає, де їй впасти.
Ти щось спитав?
Пробач, ти щось сказав?
...Я теж не знаю, як розбити щастя.
Воно ж не келих.
Друзки — не судьба.
А що ти бачив там, у снах без ночі?
До себе повернутись? Боже збав!
Нема охочих...

2.
Ох, химернице!
Гірка моя химернице!
Ти — як скарб,
забутий в час пожежі.
І хтозна, чи Принц за ним
повернеться...
Та й куди? Давно згоріла вежа.
Все до неба вознеслося з попелом
І зніч'я сиплеться на рани.
Певно, важко бути Пенелопею,
Ще страшніше — вічним океаном!
Підніми. Хоч мушлю.
Хоч камінчика...
Викинь якнайдалі в зелень хвилі.
...Біла чайка, з ангелом повинчана,
Квилить... Квилить...

НАШИМ ГОЛОСОМ
Любові Проць

Добрідень, а ми ще живі,
Кому п'ятдесят і трохи.
Зростали на тій межі,
Де стрілиши «в лоб» епохи.
І пафосно так було,
Аж глухнули вуха дзвоном.
...Земля повила крилом,
Засніжено й безборонно.
Тихенько сказала: «Йдіть»...
А ми — наче вперше сонце!
Не страчено молоді...
Нам треба до неба. Конче!
«Летіть!» — наказала мить. —
До вічності ще далеко...»
...Ми дуже хотіли жити,
Тож... падали вільно й легко.
Лежав на столі журнал,
А на стіні — портрети.
Журнал про майбутнє знав,
Портрети — про всіх поетів.
Про тих, що були чи є?
У пам'яті дивна мова:
Гортає чуже житіє,
А про своє — ані слова,
...Хоч десь уже й наш портрет
Завис на стіні безчася.
Знайомий до сліз силует...
...Добрідень, пропаще щастя!..
м. Броди
Львівська обл.

3.
Дуже благесенька свічка
Перед іконою Матері.
Кажуть, Надія предвічна.
Вірять: Любов не вмиратиме.
...Вкрали хурделиці річку
Тай на самому Екваторі...
Кози розшарпали небо:
Де тепер слово сховатися?
Вулики... Озеро... Лебідь...
Бриль, у якому дід сватався...
Сон утікає від себе,
Наче сполохана ласиця.

(Продовження.
Поч. у № 32)

Але Ганнуся, незважаючи на свою молодість, мудро дивилася на життя і якось сказала:

— Ти, Олексію, не муч себе. Нам зі Світланкою вистачає й того, що ти навідуєшся до нас, не забуваєш. В мене до тебе немає жодних претензій. Я просто дуже люблю тебе. Тому приймаю все, що ти вважатимеш за потрібне зробити. Знай, що я завжди молюся за тебе Богу...

Дорогою від Ганнусі додому цього разу Олексій почувався не дуже затишно в кабіні рідного КАМАЗа. Він постійно відволікався від дороги, подумки заглиблюючись у свою душу. Завжди слухняна йому автомашини, сьогодні чомусь погано слухалась: водії, які проїжджали повз нього, думали навіть, що за кермом сидить нетверезий шофер.

І раптом Олексій відчув оглушливий удар і його відкинуло до спинки сидіння. В очах спочатку потемніло, а потім з'явилася яскраво-сліпуче світло. Язика полум'я увірвалися до кабіни. Олексій встиг відчути, як щось хруснуло в його хребті. І відразу настала безмовна тиша: Олексій знепритомнів.

10

Коли Ганна приїхала до лікарні, куди відвезли її чоловіка, лікарі невпевнено розводили руками:

— Житиме, певно, але з ліжка, цілком імовірно, вже не підведеться ніколи...

Ганна плакала вдень і вночі. Падала на коліна перед іконою, заламувала руки:

— Боже мій! За що така кара? Я ж нікому не завдала зла.

Віруючі бабусі заспокоювали її:

— Може, ти й не винувата перед Богом, але розплачешся за чийсь або свої гріхи в минулому житті.

Ганна в напівсвідомому стані бродила по кімнаті, безтямно переставляла речі і меблі. Потім вона ухопилася кухонний ніж... і завмерла на місці. Її обпекла думка: «А як же мій синочок?».

В лікарні перед чоловіком вона бадьорилась, не подаючи й вигляду, як їй нелегко. Олексій лежав на спині з заплющеними очима. Жоден мускул не здригнувся на його блідому обличчі. Не розплющуючи очей, глухим голо- сом він процідив:

— Тепер я тобі не помічник. Залиш мене зараз: все одно ти колись підеши від мене — кому потрібен каліка?

— Ні! — істерично закричала на нього дружина. — Ні! До палати вбігла перелякана медсестра.

Ганна схилилася над ліжком чоловіка і заголосила:

— Олексію! Я ніколи не залишу тебе. Ніколи! Адже в тобі тепер тече й моя кров!

Двічі Ганна здавала свою кров, що врятувало Олексію життя. Якби вона запізналася з цим хоч на мить — біди було б уже не минути. Всі підряд дні і ночі, залишивши свого маленького Олексійчика в близькій подрузі, вона проводила біля ліжка хворого чоловіка. Сама вона висохла, як сухар, і ледь стояла на ногах. Ганна годувала Олексія з ложечки. І так — місяць за місяцем...

11

Нарешті Олексія виписали з лікарні в задовільному стані. Його могутній організм і материнські турботи дружини творили дива: Олексій не тільки піднявся з ліжка, а й знову почав працювати на своєму КАМАЗі. Звикнувши свого часу до своєї роботи «далекобійника» і до великої зарплати, він вважав, що

не має права вчинити інакше: адже йому потрібно утримувати відразу дві сім'ї.

Якось, проїжджаючи повз добре знайоме йому село, Олексій звично зупинив автомашину біля Ганнусиною хати. Кілька разів посигналівав. Але з хати ніхто не вийшов, як це було раніше. Тоді Олексій вийшов з кабіни і попрямував до двору. Відчиняючи хвіртку, він помітив, що вхідні двері і всі вікна забиті дошками. Олексійове серце здригнулося. «Вийшли? — подумав він. — А чому Ганнуся не сказала про свої наміри мені? Стривай, хлопче: а куди ж вона могла поїхати, якщо навіть не знала твоєї домашньої адреси?»

З цими сумними думками він кілька хвилин посидів на ганку. Кілька сусідських жінок, побачивши Олексійову автомашину, підійшли до нього. А він і подумати не міг, що безжална Долька сама сміливо розрубає тугі життєві вузли. Жінки розповіли йому, як його Ганнуся чистила куплену в магазині рибу, порізала ненароком палець, сталося зараження крові... і от такий печальний кінець: його Ганнусі нема більше на цьому світі...

— А де наша Світланка? — занепокоївся Олексій, приголомшений почутим.

— А Світланку вашу прихистили Никифорови з двадцять третього будинку: вони не дозволили сільській раді віддати дівчинку до дитбудинку, сказали, що в неї є батько і він обов'язково скоро приїде.

Ще не опам'ятавшись від почутого, Олексій попрямував за вказаною адресою. Не встигши підійти до хати, він помітив, як назустріч йому стрімголов біжить його трирічна дочка. Олексій підхопив її на руки, високо підняв над собою, потім ніжно пригорнув до грудей. Вони не промовили одне одному жодного слова: їх обох душили сльози...

Вони разом сходили на могилку Ганнусі, щоб попроситися з нею...

Коли почорнілий від горя Олексій переступив поріг свого дому, тримаючи за ручку кирпатеньку пухленьку дівчинку з яскравим рожевим бантиком, Ганна не запитала, а видихнула:

— Хто це?

— Рідненька, я зараз тобі все поясню, — ледь проковтнувши клубок в горлі Олексій...

І як не важко їй жилось останнім часом, Ганна покірливо прийняла в сім'ю дочку Олексія...

12

Минали роки. Олексій-молодший вже був студентом другого курсу інституту, Світлана ось-ось закінчить середню школу, Олексій-старший продовжував наполегливо тренуватися, щоб не було рецидиву хвороби, Ганнуся жила турботами про сім'ю, продовжуючи працювати в продовольчому магазині.

Буваючи у далеких рейсах, проїжджаючи через таке знайоме йому і дороге серцю село, Олексій злегка пригальмовує свою автомашину біля хатинки з зеленою хвірткою. І тоді лунає приглушений, короткий, якийсь щемливо-сумовитий автомобільний сигнал.

В ньому, начеб в людському голосі, можна розчути біль і сум. А колись же цей клаксон був життєрадісним, веселим, безтурботним.

Вродливе Олексійове об-

личчя не зазнало травм в тій злополучній аварії і продовжувало бентежити жінок. Це йому лестило і приємно лоскотало в грудях. Він все частіше почав затримуватися біля дзеркала. Адже Олексій завжди любив себе!

Зовсім інша річ — Ганна. Вона всю себе віддавала сім'ї і геть забула, що вона — жінка. Виснажлива робота, постійне недосипання, незагойні сердечні рани базжалісно з'їдали її колишню привабливість. Її жіноча чарівливість тьмяніла. Вона просто махнула на себе рукою.

А її чоловік усе частіше почав невинувато довго затримуватися на роботі й перестав захоплюватися її кулінарними здібностями.

Якось Олексій хотів підкреслити свою уважність до дружини, але це вийшло дуже невдало.

— О, яка в тебе чудова кофточка! — сказав він.

Володимир ВАРТАНЬЯН

ГАННУСЯ

ПОВІСТЬ

— Я її не знімаю вже більше місяця, — відповіла Ганна.

Настала незручна мовчанка. Неприємним холодком і якоюсь тривогою повіяло на Ганнусю зсередини.

13

З нагоди дня народження своєї подружки старшокласники зібралися в неї вдома на вечірку. Була серед них і Світлана. Вона завчасно попередила про це свою маму, тому Ганна не хвилювалася, що її приймачка затримується.

Галаслива молодіжна компанія, добряче збадьорена міцними напоями, жваво веселилася: танцювала, жартувала, співала. Світлана помітила, що її однокласник Валерій приділяє уваги їй більше, ніж іншим дівчатам. Вона відзначила подумки, що це їй навіть подобається. Їй було дуже приємно, коли він, ніби випадково, доторкався до неї, вона із ширим задоволенням танцювала з ним і зовсім не звертала увагу на те, як він обіймає її і все тісніше горнеться до неї.

Світланчине обличчя зашарілося і начеб засвітилося якимсь незвичайним світлом, коли Валерій прошепотів їй на вушко, ледь торкаючись його:

— Світланко, а ти така красива...

Вона нічого не відповіла, але її юне сердечко затрепетало: ще ніхто і ніколи не казав їй про це. А Валерій, зрозумівши, що його стріли влучають точно в ціль, продовжував:

— Світланко, тобі не набрид цей шум? Може, ти хочеш побродити вечірнім містом?

Світлана задумалась лиш на мить, а потім ледь помітним кивком голови висловила свою згоду.

На вулиці стояло погоже бабине літо. Свіже повітря після задушливої кімнати трохи протверзило молодих людей. І кожен з них зараз роздумував над тим, яке все ж таки гарне це життя зі всіма його складнощами і чварами.

Світлана пересмикнула плечима: свіже вечірнє повітря забиралося під кофточку. Валерій зняв піджак і накиннув його на плечі Світлани.

Вона вдячно кивнула йому.

У цей досить пізній час в міському парку вже майже нікого не було. Поодинокі перехожі, зайняті своїми думками, зовсім не звертали увагу на молоду парочку. Світлана і Валерій сіли на паркову лавочку. Він ніжно обійняв її, пригорнув до себе, поцілував її волосся. Світлана промовчала, але й не противилася. Тоді Валерій швидко розстібнув її кофточку і палко почав цілувати юні пружкі груди. Світлана відчувала, як незнайома приємна змога наповнила все її тіло. Вона заплющила очі і ледь чутно глибоко зітхнула. По її тілу хвилею прокотилася, як здалося Світлані, дуже приємна трепетна дрож. Валерій відразу ж скористався хвилиною цієї слабкості. Світлана зрозуміла, це лиш тоді, коли її оголене тіло відчувало холодний настил дощаної лавочки. Та в цю мить незнайомий сильний біль пронизав усе її тіло...

14

Валерій против Світлану до

нема і не відомо, що буде далі, але, можливо, якось обійдеться? Але якщо вже тобі судилося Богом саме таким чином народити своє дитя, то від Долі нікуди не втечеш: вона, на великий жаль, завжди врешті-решт наздоганяє свою жертву...

Світлана, продовжуючи схлипувати, підвела опухлі від сліз очі і жалібно, як побито кошеня, подивилася на Ганну, шукаючи в ній опору і підтримку. Ганнуся подружньо взяла свою приймачку під руку, відвела до її кімнати і покляла в ліжку, а сама сіла скраєчку.

— Спи, моя хороша! Завтра поміркую, що робити далі, — мовила вона. — А нашим чоловікам ми поки що нічого не будемо розказувати...

15

Мабуть, все-таки правду кажуть, що біда ніколи не приходить одна. Незабаром Ганнуся дістала з поштової скриньки якусь листівку з казенним штампелем і чомусь здригнулась. Незрозуміле передчуття оволоділо нею. «Повістка, — прочитала на листівці Ганна. — Вас запрошують до районного народного суду на співбесіду». Літери застрибали перед її очима.

Не заходячи додому, Ганна попрямувала до суду.

— Ваш чоловік подав заяву про розлучення, — прямо сказала їй суддя.

Ганнуся зблідла. Підлога кімнати поливила з-під її ніг. Вона прихилилася до стіни і повільно сповзла на підлогу. Суддя викликала телефоном швидку медичну допомогу...

Вдома Олексій-старший пояснив їй:

— Так, я чиню підло. На мене люди показуватимуть пальцем. Але що я можу зробити? Ти ж пам'ятаєш, що я одружився з тобою не з любові, а назло своїй нареченій. Я змушував себе... Але більше так не можу: додому йду, як на страту. Або я піду, або повішусь...

Ганна нерухомо сиділа біля вікна і невідвратно дивилася кудись в далечінь. Перед її поглядом промайнуло все життя. Справді, Олексій живився нехотя — змусила її вагітність. Вона вірила, що все складеться на добре, а він дуже намагався бути уважним, турботливим і добрим.

Ганнуся обернулася до Олексія, хотіла нагадати йому про трагічну смерть їхнього первістка, про другого сина, про дочку-приймачку, врешті, розповісти про ту біду, що спіткала Світлану, але гарячий клубок здавив їй горло, і вона сама почула тільки лиш якийсь приглушений хрип... Рясно покотилися сльози. Вона миттєво затулила обличчя руками й уткнулася головою в стіну.

— Господи!.. Господи, за що ж мені таке? — прошепотіла Ганнуся.

— Добре, я лишусь, — спокійно сказав Олексій і обережно взяв дружину за плечі.

— Будь ласка, не треба! — надривно застогнала вона і ще сильніше захитала головою.

Олексій мовчки вийшов з кімнати, одягнувшись і... пішов у небуття. А Ганна лишлася самотньою з своїм горем, зі своїм сином і Олексійовою дочкою, яку він прижив на стороні...

16

Після офіційного рішення суду про розрив їхнього шлюбу Ганнуся вирішила розказати про все дітям. Щоправда, вони й самі помітили, що в їхньому домі відбувається щось неладне. Але тривала відсутність батька ще ні про що їм не говорила, бо й раніше він часто затримувався в далеких рейсах.

Ганна пізнього вечора покликала дітей на кухню, поставила перед ними чашки з міцним духмяним чаєм і без будь-яких передмов оголосила:

— Ваш батько розлучився зі мною і пішов від нас назавжди.

Олексій і Світлана розгублено подивилися на матір.

— Так ось вийшло в нашому житті, — підтвердила вона.

— Тепер ми самі, без нього, будемо вирішувати наші проблеми.

— А чим він це пояснив? — запитав Олексій.

— Нічим, — коротко відповіла мати.

— А як же я? — тремтячим голосом запитала Світлана.

— Нічого, Світланко, ти заспокойся. Твою дитину ми виростимо і без нього, — відповіла Ганна.

— Яку дитину? — широко здивувався Олексій.

Світлана опустила голову, притиснувшись до столу, начеб вросла в нього. Вона зрозуміла, що названа мати виконала свою обіцянку: Олексію ще нічого не відомо.

— Через півроку у Світлани буде дитина, — пояснила Олексію мати.

— Ніяк не зрозумію: яка дитина? — знову здивувався Олексій.

— Звичайнісінька: маленька і криклива, як і всі немовлята, — сказала Ганна.

— От так дива! А хто ж батько цієї дитини? — поцікавився Олексій.

Але відповіді не почув. Світлана підхопилася з місця і кинулася до своєї кімнати, щільно причинивши за собою двері.

Олексій хотів піти за нею, але мати стримала його:

— Не треба, синку, турбувати її. Їй і без того зараз нелегко.

17

Ганнуся прокинулася дуже рано. Зимова ніч за вікном мерехтіла яскравими голубими зірками. Ранні перехожі поскрипували підмерзлим снігом. Ганна зайнялася своїми кухонними клопотами: вранці їй треба провести Олексія до інституту, а Світлану — до школи.

У клопотах час пролетів дуже швидко. Ганнуся чула, як прокинувся і пішов умиватися Олексій. Світлана ще спала, коли Олексій прийшов на кухню снідати.

— Почекай трохи, — попросила його мати, я зараз хутенько розбуджу Світлану.

Ганна звичним рухом відчинила двері до Світланчиної кімнати і попрямувала до її ліжка, але раптом зупинилася: вона помітила на тумбочці коробочки з-під ліжок. «Ні, — подумала Ганна, — останніми днями вона не хворіла і ніяких ліків не вживала».

Ганна почала розглядати ці коробочки: одні були порожні, інші — повні. На кожній було написано «Люминал». Ганна здогадалась: «Отруїлась!». Вона почала тряссти Світлану, але та й не думала прокидатися.

Ганна вибігла зі спальні до сина:

— Олексію... Там Світлана... Здається, вона отруїлась.

Олексій вбіг до Світланчиної кімнати. Вона лежала, витягнувши руки вздовж тіла поверх ковдри.

(Продовження буде)

Переклад з російської
Данило КОНОНЕНКО

(Переклад здійснено за виданням: Володимир Вартаньян, «Аннушка», повість. Симферополь, «Доля», 2000)

ДОРОГА МОЯ ПОДРУГА...

Пишучи про хороших людей, які пройшли якусь частину свого життя поруч з нашою родиною, залишивши прийнятний слід в нашій пам'яті і серці, не можу не написати про дорогу мою подругу Валю Зіненко, з якою ми дружимо вже (страшно подумати!) майже 60 років. Так, це саме та Валентина Іванівна, одна з вишивальниць і учениць Віри Сергіївни Роїк, про яких вже згадувала «Кримська світлиця», коли розповідала про вишитий ними на честь 200-річчя нашого Козаря Рушника єдності. А я пам'ятаю її ще зовсім юною студенткою.

Познайомились ми, коли я прийшла на другий курс механіко-математичного факультету Львівського державного університету ім. Івана Франка, після того, як провчилася один рік на фізико-математичному факультеті Одеського університету ім. Мечнікова. Зустрічались на лекціях чи практичних заняттях, як і з іншими однокурсниками, а подружилось на Кіровоградщині, куди ми їздили збирати шедри врожаю знаменитої кукурудзи, яку так вперто і наполегливо впроваджував Микита Хрущов на безкрайніх українських чорноземах після своєї поїздки в США.

У Львові у Валі були ближчі подруги — колишні однокурсниці, львів'янки. Світлана Шемет — наша однокурсниця, красива, яскрава, впевнена в собі дівчина, яка гарно одягалася, бо їй шила наряди мама-кравчиня. Мала Валя ще одну подругу — Ніну Бічуя, яка тоді вчилася на факультеті журналістики, а потім стала письменницею.

Валю Зіненко теж складала враження міської, львівської, бо в старших класах вчилася у Львові, закінчила школу, як і я, з медаллю, жила не в гуртожитку, а у своїх рідних дядька і тітки. Її тітка працювала якийсь час директором львівської школи, а ще — в міському чи обласному відділі освіти, тобто в чомусь ми були подібні, бо ж і мої батьки працювали в царині освіти.

У 1957 році привезли нас на збирання кукурудзи спочатку в село Ганнівку, але крім нас привезли туди і солдатів, та начальство, видно, пильно берегло нашу цноту, і щоб не трапилось якихось несподіванок, перевели нас в село Сабодашеве, навіть не в село, а невеликий хутір, де було десь зо два десятка хат. Зате кукурудзи було стільки, що як приїжджали ми на те поле, то не видно було ні кінця, ні краю тим кукурудзяним ланам.

На роботу нас возили на

підводі, запряжені волами. На полі ми прямо на стеблах кукурудзи очищали від «обгортки» качани і кидали їх на підводу, яку за нами тягли воли. Мокра земля прилипла до ніг і наших, і волячих, часто воли не хотіли тягти тяжкого воза, тоді керівник нашої групи приманював волів качаном кукурудзи, йдучи перед ними, а воли тягнулись за качаном і зрушувались з місця. Це було досить смішно, ми сміялись, шуткували, часом заміняли мову «співом», як в опері, часом співали пісні, словом, не хникали, що нам важко, що руки грубіли від тих качанів, що особливо «страждали» нігті, обламуючись, утворювались задири, що ще довго у Львові руки виглядали не по-панськи».

Нас розселили на квартири до селян. Я з Валею потрапила до стареньких дідуся Гриші і бабусі Килини Мовчанів, які жили вдвох, не маючи ні дітей, ні внуків. Пізніше вони розповіли, що мали синовця, та ще й дуже розумнього, але у віці 6 років він, на жаль, помер.

Старенькі прийняли нас якось насторожено. На скрині в них стояла ручна швейна машинка, а коли я похвалилась, що вмю шити, то бабуся відразу заховала машинку в скриню, та ще й на ключ замкнула.

Посиділи ми трохи на лавці, а так як на роботу в той день нас не везли, а дівчата ми роботящі, то попросили стареньких, щоб дали нам якусь роботу, бо сидіти без діла ми не вміли. Вони запропонували нам перенести з кінця городу ближче до хати соняшничиння і кукурудзиння. Ми перенесли все, гарно поскладали, бо ж обидві вирости в селі і були призначені до всякої роботи на подвір'ї.

Стареньким сподобалася наша старанна робота, то як прийшли ми до хати, нас вже чекав великий глечик молока, чудовий білий домашній хліб, такий, який тільки на Кіровоградщині буває, та ще й великий полумисок, повний меду. «Сідайте, дівчата, пригощайтесь!» — запросили нас старі, та так і надалі щодня нас чимось смачненьким підгодували, бо ми з Валею вдвох ледве на 100 кг зятягували, тобто, за сільськими стандартами, були худенькі. Незабаром бабуся і машинку свою витягла зі скрині, а я їй пошила спідницю і кофтинку.

Ми дуже подружилися з господарями своїми, а потім я багато років (більше десяти) листувалася з ними. Посилала дідусяві художні книжки українською мовою, і тоді вперше довідалася, що

до 1918 року в Україні українська мова не вивчалась, тому дідусь не вмів читати українською, а тільки російською, хоч говорив лише українською.

На мій день народження, який довелось відзначати на тому хуторі, господарі зарізували для нас дві курки, дали борошна, сиру, яєць, щоб ми наліпили вареників, дозволили брати в підвалі квашені огірки, помідори, капуста, щоб приготувати щось на моє свято. На наше щасття, в ті дні йшов дощ, у полі не можна було працювати, так що могли посидіти зі своїми товаришами і смачненько поїсти. Хлопці ще й самогонки десь пляшку купили, а для мене з Жовтих Вод принесли пляшку «Мадери», бо всі знали, що я не п'ю, і ту «Мадеру» пили всі.

Спали ми з Валею на печі або на лежанці, якщо піч не топили і вона була холодна.

Вже була пізня осінь (мій день народження — 30 жовтня), почались заморозки, а теплої одежі усі ми не мали, тож коли чекали, поки за нами приїде віз, запряжений

львівських шкіл. Перша дитина — Танюша народилась ще в гуртожитку. Пам'ятаю її семимісячну, як вона стоїть в ліжечку, гарненька, з чорним волоссячком, в прохідній кімнаті, через яку ходило «всього» 6 чоловік. В кімнаті площею 14 кв. м спочатку жили дві сім'ї, і в кожній було по одній дитині. Через цю кімнату мешканці кількох кімнат і в туалет ходили, і в умивальник митись чи прати, словом, було «весело».

У 1971 році сім'я Сервулі-Зіненко переїхала до Криму, у Сімферополь, обмінявши свою львівську квартиру. У Валі двоє дітей — Тетяна й Андрій. У Тетяні вже двоє дорослих дітей — внуків Валі: Роман і Мар'яна, а в Ромі вже і донечка є Арина, тобто Валя вже прабабуся.

Андрій теж одружений, має сина Данила, любимого, наймолодшого внука Валентини, яка ростила його з першого дня його життя.

Бабуся Валя не тільки готувала з онуком уроки, вивчала англійську мову (в шкільні і студентські роки вона вчила німецьку), а ще й була чле-

Валентина Іванівна Зіненко і Алла Миколаївна Осадча

волами, дівчата грілись, танцюючи «танець маленьких лебедів». Ситцеві плаття, одягнені на них одне на одне, підскакували, злегка нагадуючи «пачки» балерин. Було дуже смішно, і здавалось, що зовсім не холодно...

Так і почалась наша багаторічна дружба-приятельство з Валею. Я в неї і на квартирі її дядька і тітки побувала. Жили вони на вулиці Тобілевича (коли буваю у Львові і їду з вокзалу трамваем, проїжджаю мимо знайомих вікон, і таке відчуття, що як зайду в будинок, то застану все так, як було, і тих, хто тоді там жив...).

Після закінчення університету Валя війшла заміж за Сервулі Миколу, який мав розумну голову, закінчив спочатку технікум, потім львівську політехніку, працював в авіації, отримав спочатку місце в гуртожитку, а потім і квартиру.

Валя працювала в одній з

ном батьківського комітету Української гімназії, де вчилася Данилко.

Внук разом з бабусяю вишив рушничок до 80-річчя журналу «Барвінок», послав його в журнал. Колись Валя і свого старшого внука Рому навчила вишивати хрестиком, а я — лічильною гладдю.

Всі роки проживання сім'ї Валентини Іванівни Зіненко в Сімферополі ми підтримували і підтримуємо тісні, можна сказати, родинні стосунки. Пригадую, коли Валентині діти ще були малі, школярі, то питали свою маму: «А тьотя Алла нам яка рідничка?». Коли ж піросли внучки Рома і Мар'яна, вони питали: «А Алла Миколаївна для нас хто?».

Я жила в них по місяцю, коли приїжджала в Сімферополь на курси підвищення кваліфікації, і це повторювалось кожних три-чотири роки. Я могла жити десь в

Валю Зіненко в юності

гуртожитку, та мене звідти забирали, як тільки дізнавались, що я — в Сімферополі. Мені було трохи незручно, що додаю їм клопоту, але я дійсно почувалася не чужою їм, жила їхнім життям.

Якоюсь мірою я віддавала сім'ї Сервулі-Зіненко, коли наша родина оселилась в Орджонікідзе — в чудовому місці на самому березі моря, а точніше — на березі Коктебельської бухти, яку замикає пазом Кара-Дагу і мис Мегагом. І вся ця надзвичайна краса — прямо проти вікон нашої квартири!

Кращого місця для відпочинку на морі не знайдеш, бо ж у нас не тільки море, а й мальовничі гори, якими можна поблукати з відеокамерою чи фотоапаратом, зустрічаючи схід чи захід сонця чи місяця. В нас не один пляж, їх багато — за кожним мисом в напрямку курортного селища Коктебель — своя бухточка із своїм пляжем: за третім мисом — знамениті Золоті Ворота, які так полюбують малювати чи не всі, хто може тримати в руках пензля або олівця. А за четвертим мисом — ще одна перлина Криму — Тиха Бухта — чудове місце для зйомок фільмів, і їх там знімають дуже часто, в тому числі улюблений багатьма «Человек с бульвара Капуцинов», в якому грали наші знамениті і любими Андрій Миронов і Микола Караченцев.

Так ми з нашими гостями отримали можливість не тільки самі купатися в морі, а й шоденно, навіть не виходячи з квартири, насолоджуватись знаменитими заходами сонця, такими різними і неповторними, любоватись Кара-Дагом, який і дійсно нагадує розвалений готичний собор, як писав Максиміліан Волошин:

Преградою волнам и ветрам стена размытого вулкана, Как воздымающийся храм встает из сизого тумана.

Або так:
Как рухнувший готический собор, торчащий непокорными зубцами,

Как сказочный базальтовый костёр, широко вздувший каменное пламя, Из сизой мглы, над морем вдалеке встает стена... Но сказ о Карадаге не выцветет ни кистью на бумаге, Не выскажет на скудном языке.

У 2005 році і я, і Валя Зіненко відзначили ювілеї — нам виповнилося по 70 років. Мені 30 жовтня, Валі — 6 грудня. Валя приїжджала до мене, а я — до неї в Сімферополь.

На Валін ювілей зібралися всі її рідні сестри і навіть одна двоюрідна сестра, котра приїжджала не одна, а ще й величезного гусака привезла, якого за рецептом Осадчих нафарширували айвоо (з нашого саду в Орджонікідзе).

За столом були всі рідні: сестри, діти, внуки, свати, і я серед них. Сестри не могли наговоритися, згадували своє «щасливе» колгоспне дитинство.

В сім'ї батьків Валі Зіненко було четверо дітей, і всі — дівчата. Жили вони на Полтавщині, працювали в колгоспі.

Про те, яким важким і убогим було життя в колгоспі, я колись вже писала, згадуючи своєю тьотю Наталку. Коли Валя почала читати мої спогади, то сказала, що в неї було відчуття, ніби читає про себе. І таке ж відчуття було в мене, коли я читала спогади Насті Лисовець «Розкажи про щасливе життя». Що ж зробиш, значить, саме таким і було наше «щасливе» дитинство...

Валю розповіла такий випадок зі свого життя. Вона і її сестри ніколи не їли вершкового масла і не знали, яке воно на смак. А так хотілося скуштувати хліба з маслом!

Одного разу побачили серед батькових речей якийсь тубик з білим кремом, чи то для бриття, чи після нього. Не знаю, де він у нього взявся, може, брат, який жив у Львові, залишив, навряд чи купив, бо такі речі тоді не продавались, та й грошей в колгоспників не велика вистребецьки не було.

А дівчата подумали, що то... масло, намазали на хліб і почали їсти, а воно ж гідке, тому не з'їли, а сховали десь під подушку. Вечері мати стелила постіль і побачила той намазаний хліб під подушкою. Дівчата розповіли, що то вони зробили, а мати раптом заплакала. Валя і Надя заспокоювали її, кажучи, що все відпреться, а мати каже: «Та я не того плачу, що забруднили, а того, що ви не знаєте, яке масло на смак».

Мати йшла на роботу, а діти лишались самі, бо, видно, ясел чи дитячого садочка в колгоспі не було. Корови сім'я не мала. Якимось чином дав матері трошки молока, вона зварила манну кашу малій дитині (Галі чи Олі), і наказала, щоб Валя погодувала дитину.

Дивиться Валя на ту кашку, а вона й сама ще ж дитина... Зі сльозами були ці спогади. Згадали, які «соски» були у дітей: брали шматок хліба, вмокали у воду й цукор (слава Богу, що хоч цукор був, видно, мати за роботу на цукрових буряках одержала), клали в тряпочку, зав'язували в вузлик і давали дитині смоктати замість соски.

...Вирости сестри Зіненко, виростили дітей і внуків. І усім своїм трудовим чесним життям добивалися того, щоб ні в кого більше не було такого «щасливого» колгоспного дитинства, як у них. Вклонімося їм за це!

Алла ОСАДЧА
с.мт. Орджонікідзе, Феодосія

Валентина Іванівна Зіненко з колегами-вишивальницями під час презентації в Кримському етнографічному музеї Рушника єднання, вишитого ними до 200-річчя Тараса Григоровича Шевченка

Діти війни. Тепер уже вони літні люди — дідуся і бабусі, пенсіонери. А тоді, понад сімдесят років тому, вони, обпалені чорним крилом війни, виживали, як могли. Залишені без батьків, які пішли на фронт, вони зі своїми матерями долали холод і голод, та жили вірою у велику Перемогу над ворогом.

Про долю дітей війни, маленьких громадян великої країни, й розповідається у цих оповіданнях, які підготував до друку Данило Кононенко.

ЮРКІВ ЛИСТ

За вікном розгулялася завірюха. Її скаженому танцю акомпанувала труба димаря, а ясен, що ріс за хатою, стукотів гілляками по залізній покрівлі, наче вибивав у барабан.

Ухкала, завивала завірюха. Аж Юркові стало страшно...

Чого так довго немає мами?

Юрко вкриває ноги фуфайкою, шарудить по голій печі, але холод, здається, починає проникати й туди. Якби був тато дома, мама не ходила б у таку завірюху до дрова.

Від батька ні всточки, а в селі хазяїнують німці: курка і та боїться носа на світ показувати.

Юрко лежить на печі і дивиться крізь незамерзлу шліну верхньої шибки кудись далеко у снігову каламуть. Потім бере недогризок олівця, недомальований клапоть сірого паперу і продовжує писати татковий листа. Він зупинився на тому, що дома немає дров. Довго думав, як передати цю фразу. Якби дрова були, то Юрко намалював би купу їх на папері, а як показати оте «нема»? Юрко відступив нижче і карбував: «Та гілляка, що ми з тобою на ній шеплювали пепінки, почала всихати, але мама не хоче її рубати. Скоро минуть морози. Може, мені полатають чоботи, то я буду помагати мамі носити дрова».

Ці думки роїлися в голові хлопчини, а на папері від олівця залишилися сліди, що нагадували то якусь гілляку, то щось подібне на чоботи. Ті значки має розшифрувати батько. Писати Юрко не вмів, але тато прочитає. Він завжди розумів Юрка...

«Того садового ножики, що ти мені подарував, — малював далі Юрко, — в мене видер Паньків Грицько. Літом я в нього беру». А як же Юрко пошле листа? Він знову задумливо задивився у вікно. В'ю-у-у, в'ю-у-у, — свистало за вікном. Гур-гур-гур, — бушувало над головою.

В'ю-у-у, в'ю-у-у, гур, — чулася Юркові канонада. Він бачить в уяві, як повзуть під розривами снарядів у завірюху розвідники. Один підняв трішки голову, підхопив аркушик паперу, що летів за вітром, усміхнувся знайомими очима: «Лист від сина», — тихенько проказав іншому.

Юрко почав малювати цю картину на папері замість адреси.

Далі він зліз з печі, просунув ноги у діряві холодні чоботи, стягнув з печі фуфайку, взяв з-під припичка макогона, вдарив ним двічі по ложечці дверноїлямки, і набрякли двері відскочили.

Зухвала хуртовина шарпнула за поли Юркової фуфайки, обдала його обличчя колючим снігом. Юрко підняв руку з листом, вітер підхопив клапоть паперу, і він зник у білому вірі.

Незабаром разом з останньою завірюхою через село ще раз пролетіла війна. Німці тікали швидко, бо потрапляли в черговий «мішок». Ще вчора було чути віддалені вибухи гармат, а на завтра від Крутого Яру в село вступили радянські солдати.

Юрко біг у важких маминих чоботях їм назустріч, і за ним ледве встигав Паньків Грицько...

Минали дні, надходила з криком журавлиним весна, жінки запрягли корів і прокладали перші борожни. В один з таких днів Юрко сидів біля повітки і ладнав возика, зробленого ще батьком. Велика солдатська пілотка з червоною зіркою насувалася на круглі Юркові очі, такі ж блакитні, як і весняне небо. Хлопець збивав її на потилицю і знову прикушував нижню губу, схлипаючи над возиком. «Оце поладнаю, — думав Юрко, — і возитиму картоплю на город. Посадимо, он яка виросте, вища мене».

Хлопець задоволено шморгав кирпатим носом. Він так захопився роботою, що забув навіть стежити за ластівками, які полоскались у

мерехтливому повітрі над самою землею, віщуючи дощ.

А тим часом з-за Шамраєвої хати справді висунулась фіалкова весняна хмарка, підморгнула першою блискавкою. Село причаїлось під косогором і ніяково усміхалось до сонця білими стінами хат. Ось синій рукав хмари потягнувся до сонця, затримався трохи, ніби боючись обектисся, і раптом загорнув його в себе.

Хмара насувалася швидко, а Юрко не помічав, він все стукав молотком. Нароблені з дроту цвяхи не хотіли лізти в дошку. Ось і цей дзенькнув струною і відскочив убік. Юрко нахилився, щоб підняти цвяха і раптом здригнувся: перед ним лежав зашкарублий клапоть сірого паперу, по якому розлились від весняних вод сліди хімічного олівця. Гримнув грім, перші великі краплі дощу впали на землю. Юрко підняв голову, по його ще подитячому округлій щоці котилася прозора краплина — чи то дощу, чи, може, зрадливі слюзи. Адже Юрко знав, що він більше ніколи не писатиме татові листа, бо в прискринку лежить бумага: «Загинув смертю хоробрих». Він тернув верхом долоні по щоці і став заганяти останнього цвяха...

Андрій БЕЛЕНЬ

м. Черкаси

ДВА ОКРАЙЦІ ХЛІБА

Це було навесні 1942-го в Сімферополі. Того дня гітлерівці пригнали на руїни старого овочесховища групу наших полонених. Ми, хлопчачки з сусідніх вулиць, той ж миті збіглися до руїн і, коли б не конвоїри з автоматами та кинджалами на ремнях, кинулися б розпитувати полонених, чи не зустрічали вони бува когось-небудь з наших рідних і близьких.

Конвоїри по двоє розташувалися вздовж огорожі. Один з них погукав полоненим, і вони взялися вручну, без ломів, лопат, носилок розбирати завали. Хлопчачки пошепки повідомляли одне одному, що, мабуть, під руїнами в глибоких підвалах уціліли від вибуху консерви. Для нас тоді було найголовнішим — роздобути їжу.

Важкий, голодний то був час. Мені йшов лише десятий рік, і я вважав себе цілком дорослим і самостійним, зобов'язаним допомагати ще й матері, її вже другий день не було вдома. Разом із сусідками вона пішла в далеке село з надією обміняти речі, котрі залишилися від батька, на хліб.

Ми довго стовбичили під огорожею, поки конвоїри не повели назад полонених. Як тільки останній солдат зник у провулку, ми кинулися до руїн, сподіваючись першими докопатися до консервів. Нічого істинного там не знайшли, зате під купою битої цегли помітили цілу в'язку книг. Добуте розділили чесно: мені дісталася товста книжка в зеленій палітурці і з довгою назвою: «Історія колоніальних і залежних країн».

Наступного дня я залишився вдома. Дожував шматочок кукурудзяного оладка, котрий повинен був з'їсти увечері, якщо не повернеться мати, виліз на підвіконня і навманя розгорнув книжку.

Розділ був присвячений Абіссинії. В ньому йшлося про те, як народ цієї країни під керівництвом свого царя-негуса Федора боровся проти італійських колонізаторів...

Несподівано до мене долинули постріли, але я не звернув на них увагу — мені здалося, що я чую, як від напосідаючого ворога відстрілюються абіссинські партизани. Про те, що стріляли зовсім поруч, я зрозумів, коли у двір забіг наш полонений. Він був дуже худий, обличчя поросле щетиною, з гім-

настерки звисало лахміття, а оголене плече — залите кров'ю. Наш солдат кинувся було до сараю, але, помітивши поруч з водопровідною колонкою порожню бочку, підбіг до неї і обернув її на себе. Усе сталося так швидко, що я не встиг навіть згорнути книжку.

За мить до двору ввірвалися конвоїри. Зачувши метушню, із наріжної квартири вибігли німці-радисти, котрі жили там вже днів з десяти. Конвоїри напередбачили почали пояснювати їм, що втік полонений, але радисти разом закивали головами, мовляв, не бачили. Конвоїри побігли далі.

Я зачекав, доки радисти повернулись у квартиру, взяв відро і попрямував до водопровідної колонки. Під шум води, дивлячись кудись вбік, я голосно промовив: «Сидіть, доки не стемніє, у дворі живуть німці. Сидіть, доки не стемніє...».

«Що ж його робити? Піти і розповісти хлопцям про нашого солдата, а що як раптом, доки я ходитиму, хтось надумав зрушити з місця бочку... Ні, треба сидіти й чекати. От якби мама прийшла...»

З-за воріт долинув шум машини, пролунав сигнал, і в двір в'їхала пересувна радіостанція. Машина зупинилася поруч з колонкою. Відчинилися дверцята зеленої будки, і з неї зістригнули на землю троє німців. Напившись води, вони почали вносити з будки апаратуру.

До пізнього вечора порпалися вони у своїх залізних ящиках. Я допомагав їм з усіх сил, аби вони лиш не чіпали бочку...

Вечеряли вони тут же, при світлі ліхтарика. Водій машини — сивий, з добрим втомленим обличчям і великими мозолястими руками, відкрояв шмат шинки, поклав її між двома окрайцями хліба і подав мені: «Бітте». Я взяв хліб, кинув на знак подяки головою і відійшов убік. Я вже підніс смачний запашний бутерброд до рота, як мене ніби пронизало блискавкою: а як же наш полонений, він, мабуть, зовсім голодний?!

Вдома я розшукав баклагу, ту саму солдатську баклагу, яку подарував мені батько. Це було торік, коли їхня частина відступала на Севастополь. Батько забіг на хвилинку додому, попрощався з нами, а мені дав баклагу: «Бережи і не забувай про мене».

Після ситної вечері радисти грали на губних гармошках, голосно співали, сміялись. Я непомітно підкрився до бочки, ледь припідняв її плечем і просунув полоненому згорток.

Лише наступного дня солдати за-

кінчили ремонт радіоапаратури, встановили її на місце і почали збиратися в дорогу. Водій сів у кабінку, запустив двигун і, перш ніж дати задній хід, зиркнув на бочку, котра йому заважала. Він знехотя виліз із кабінки, підійшов і ногою перевернув бочку. На землі, уткнувшись головою в коліна, сидів наш солдат. Він був мертвий. Біля його ніг лежав згорток.

Водій обережно підчепив його носком чобота. Згорток розкрутився, і він побачив солдатську баклагу і бутерброд: два окрайці чорного хліба і шматок шинки...

Нузет УМЕРОВ

Переклав Данило КОНОНЕНКО

ЗЕЛЕНИЙ ПОРТФЕЛЬ

— Бісмілляхі — ір-рахман — ір-рахім! — долинає з мінарету мечеті напроти нашого дому.

Ми — мати, старша сестра і я — стоїмо біля відчиненого балконного вікна і уважно слухаємо. Це ж наш батько співає езан — заклик правовірних мусульман до молитви. Він робить це уперше в житті. І ми уперше слухаємо батьків голос, що вимовляє слова молитви. Ми, діти, й не знали, що наш батько дев'ять років навчався в Зинджирлі медресе, що в Бахчисараї. Від нас це приховували. Та й не тільки від нас.

Ця мечеть — саме навпроти нашого дому в Дерекі — після приходу більшовиків тривалий час була порожньою, а потім у ній влаштували клуб. Але давні поховання, яких було багато в дворі мечеті, уціліли. Щоправда, за ними ніхто не доглядав: вони заросли бур'янами, надмогильні плити покосилися, повгрузали в землю.

З приходом німців мечеть відкрили. На великі мусульманські свята — Ораза-байрам, Курбан-байрам — там збиралися віруючі. У такі святкові дні ми з мамою ходили в гості до тіток в Ай-Василь. Дітям належало цілувати старшим руку й казати слова привітання. А вони за це давали нам солодоші й гроші.

За ці кілька років у мене збиралось дуже багато — за моїми уявленнями — грошей: цілих чотириста рублів. Я не витратила їх на дрібниці — я їх збирала на портфель. Восени я піду в школу. А як же йти в школу без портфеля!

І от ми з мамою пішли на «товчок». Повільно протискуючись між людьми, я раптом побачила прямо на рівні свого обличчя, у чийсь руках, зелений портфель. З м'якої шкіри, чудового зеленого кольору, з двома внутрішніми відділеннями і двома накладними кишенями з металевими застілками — не портфель, а чудо! Я віддала за нього всі свої гроші. Вдома я поклада до нього чисті зошити й олівці, порожню — поки що — чорнильницю-невилівайку, дерев'яну ручку з металевим наконечником й пера. Майже щодня я відкривала свій портфель, перевіряючи, чи все на місці, вдихала запах шкіри і уявляла, як 1 вересня я піду в школу. Такого

портфеля, мабуть, не було ні в кого! Рано-вранці 18 травня 1944 року у двері постукали. Увійшли офіцер і два солдати. Офіцер був чемним, він пояснив нам, що татар виселяють з Криму і порадив узяти з собою мінімум речей. (Згодом ми дізналися, що на кожного члена сім'ї можна було брати близько ста кілограмів речей).

Мама була в розпачі: чоловіка вдома немає, троє дітей, найменшенькій і трьох років немає. З голосінням вона метушилася по кімнатах, збираючи речі. А офіцер ходив за нею по п'ятах, придивлявся до речей, казав, що йому у нас подобається, що він сам буде тут жити, а ось на цьому ліжку спатиме. Для того, аби зібратися в дорогу, офіцер виділив мамі десять хвилин.

Що ж ми взяли з собою? Одну велику стьобану ковдру. Дешо з одягу. Літнього, звичайно. Адже до зими далеко. А може, повернемось. Так ми й вийшли з дому з тим, що змогли взяти в руки. Офіцер сам замкнув двері і взяв ключі.

На місці збору, біля мосту, на вузлах і мішках сиділи люди. Чути було плач. Виявляється, сусіди взяли з собою мішок борошна і тушку ягняти. Хтось приніс подушки і килими. Тут мама спохватилася: не взяла нічого з їжі і посуду. Старша сестра з найменшенькою залишилися на місці, а ми з мамою садами — дорогою йти боялися — повернулися додому.

Ми жили на другому поверсі. Двері були заперті. Мама приставила до вікна веранди драбину, і ми увійшли всередину. Двері замкнуті і двері кімнат. Мама розбила віконне скло, і я залізла до кімнати. За порадою мами взяла ножиці, ніж, кастрюлю, три великі і одну маленьку ложку. В наволочку, зняту з подушки, відсіпала борошна. Потім спустилися в сарай. Мама зарубала курку, а козу, куплену два тижні тому за останні гроші, ми відвели до сусідки. До неї ж віднесли швейну машинку і великий перидський килим. Мабуть, мама надіялась, що ми скоро повернемось.

В очікуванні машин ми просиділи біля мосту до самого вечора. Поруч ходили солдати і офіцери. Кілька разів попадався на очі і той офіцер, який вранці заходив до нас. В руках у нього був мій портфель. У нього шось побрязувало. «Наші срібні ложки», — сказала мама. Він узяв їх, ніскільки не соромлячись її присутності.

Мій портфель! Як же я піду без нього в школу?! Чому цей огидний дядько-офіцер взяв мій портфель? Без дозволу! Це хвилювало мене більше, ніж те, що нас вигнали з дому і повинні повезти невідомо куди. Цього мій дитячий розум ще не усвідомлював. А ось відібраний портфель — це ж образа, яка не забувається! Образа на все життя!

Після депортації татар мечеть перетворили в житловий будинок. Старих могли теж не залишитись, їх зрівняли із землею. Але, як сказано в Святому письмі, все повертається на кола свої. Ялтинський міський конком наче повертає мечеть мусульманам. Вірою, настане день, коли з відбудованого мінарету долине протяжне: Бісмілляхі — ір-рахман — ір-рахім! Може, я ще встигну почути його. Але мої батько й мати вже ніколи не почують езан.

Аділе ЕМІРОВА

Переклав Данило КОНОНЕНКО

ХТО НЕ ЗНАЄ СВОГО МИНУЛОГО, ТОЙ НЕ ВАРТИЙ МАЙБУТНЬОГО

Книгу «Діти війни. Життя і долі», що має повчальний характер та розповідає про непросте життя людей, які пережили Другу світову війну, днями представили в обласній бібліотеці Львова. Її сторінки — це справжні історії людей з повсякденного життя, і кожна з них особлива по-своєму.

У книзі 88 спогадів про ці важкі часи. В ній розкривається світ тих дітей, які не бачили дитинства через голод та страшну війну. Доли цих людей різні, і розповідями про них створюється історія з фактами, яких немає в інших книжках. Особлива книга тим, що в ній немає жодного рядка, який не брав би за душу, немає сторінки, яка б не змусила задуматись. «Діти війни. Життя і долі» — документ, в якому записаний дух нації, а дух — безсмертний. В цій книзі, немов «стафета», передається досвід ветеранів тому молодому поколінню, яке бореться сьогодні за нашу землю на сході, в часи путінської війни.

Книга ця — взіреть любові до України і його народу. Придбати її можна в офісі організації «Захист дітей війни», у духовних храмах, а також в Інтернеті. Ця книга дає зрозуміти: що б не сталося, ми повинні любити рідну землю, прагнути свободи і зробити так, щоб наша рідна земля не стала нам завтра чужою.

Сергій НІКІШИН, студент-журналіст, НУ «Львівська політехніка»

ЛЮБОМИР ГУЗАР: ЯКЩО МАТЕРІ НЕ БЛАГОСЛОВЛЯТЬ ДІТЕЙ НА ВІЙНУ — ТО НЕ БУДЕ ДЕРЖАВИ...

УКРАЇНА ОБОВ'ЯЗКОВО ВИСТОЇТЬ У ЦЬЙ ВІЙНІ. АЛЕ ВОНА ПОВСЯКЧАС У МАЙБУТНЬОМУ МАЄ ДБАТИ ПРО СВОЮ БЕЗПЕКУ, БО РОСІЯ — ІМПЕРІЯ, А ЗНАЧИТЬ — АГРЕСОР. І ЦЕ ПОКАЗАЛА ІСТОРІЯ.

НИНІШНІ ПОДІЇ НА СХОДІ УКРАЇНИ, ЯК І ПРОТИСТОЯННЯ МІЖ ЇЇ СХІДНОЮ І ЗАХІДНОЮ ЧАСТИНАМИ, — ЦЕ НАСЛІДОК ДІЯЛЬНОСТІ НАШИХ ПОЛІТИКІВ. У ВЕРХОВНУ РАДУ, НА ЗМІНУ НЕЕФЕКТИВНІЙ, ТІЙ, ЩО СКОМПРОМУВАЛА СЕБЕ, ВЛАДІ ПОВИННІ ПРИЙТИ НОВІ ЛЮДИ — ПРОФЕСІЙНІ, ВІДПОВІДАЛЬНІ, ДІЯЛЬНІ І ЧЕСНІ. ПАТРІОТИ. ТАКІ АКЦЕНТИ В ІНТЕРВ'Ю «УКРІНФОРМУ» ЗРОБИВ ОДИН З МОРАЛЬНИХ АВТОРИТЕТІВ НАЦІЇ — КОЛИШНІЙ ГЛАВА УКРАЇНСЬКОЇ ГРЕКО-КАТОЛИЦЬКОЇ ЦЕРКВИ, УЧАСНИК ІНІЦІАТИВНОЇ ГРУПИ «ПЕРШОГО ГРУДНЯ» БЛАЖЕННІЙШИЙ ЛЮБОМИР (ГУЗАР).

МЕНЕ ДИВУЄ, ЧОМУ ДОСІ НЕ РАТИФІКУВАЛИ УГОДУ З ЄС
— Блаженніший, у державі — політична та економічна криза. Україна веде війну за свої східні регіони, обстоюючи свою цілісність. При цьому влада робить певні прорахунки. Що, на Вашу думку, треба найперше вирішити?

— Мене особисто як громадянина дуже дивує такий факт. Вже більш як місяць тому наш Президент підписав Угоду про асоціацію з ЄС. Тепер стоїть завдання, щоб ми і всі держави Європейського Союзу її ратифікували. Ми всі пам'ятаємо, як минулого року люди дуже сильно зреагували проти того, що Янукович не підписав Угоду, — це стало початком нашого Майдану. Тепер вона підписана, і законодавча гілка влади повинна була б відразу її ратифікувати, бо це для нас вирішально. А це все ще залишилось у повітрі. Я себе питаю: чому? Чому наші політики, депутати Верховної Ради не рухаються? Мене то дивує. Чому вони не роблять того, що вони мають робити?

Треба, щоб політики дуже серйозно взялися робити те, що їм належить, і тоді ситуація стане кращою, справи виглядатимуть інакше, незважаючи на дуже великі економічні труднощі. Ті труднощі — то не кінець світу.

Чи Ви вважаєте, що цей парламент здатен ефективно працювати? Чи нам потрібна нова Верховна Рада?

— Зміна осіб у ній є абсолютно konieczна. Нема чого себе дурити — нам треба нових людей, нам треба наповнити законодавчу гілку влади тими, хто справді дуже серйозно, відповідально ставиться до своїх завдань.

Прикро, але Верховна Рада, яка все ще діє сьогодні, не оправдала себе належно. Я вважаю, що вона несе відповідальність за багато чого поганого, що сталося. І тому для мене немає найменшого сумніву, що треба кардинально її змінити, як і систему виборів до Верховної Ради. Бо та, що ми мали дотепер, — дуже неумудра, несправедлива, навіть фатальна. Треба, щоб кожен депутат ніс особисту відповідальність за те, що робить, безпосередньо перед тими, хто його обрав.

І думаю, що система призначення на посаду від політичних партій неправильна. Бо кому він відповідає? Нікому. Перед ким він звітує? Ні перед ким. Він благодує, робить, що хоче, або робить те, що йому накажуть. То не є, на мою думку, політики, і тому ми не маємо порядку.

Брак чесності, брак відповідальності не на користь державі. Мусять стати депутатами люди, які є перш за все справжніми політиками, професіоналами, які є порядними, чесними людьми, які є справжніми патріотами і на правду думають про добро, благо цілого народу, про його майбутнє.

ПРОТИСТОЯННЯ СХОДУ І ЗАХОДУ — ЦЕ РЕЗУЛЬТАТ ДІЯЛЬНОСТІ НАШИХ ПОЛІТИКІВ

— Про народ. Як нам гармонізувати суспільство — Схід і Захід? Як зменшити градус протистояння?

— Протистояння — це є продукт праці наших політиків. Вони нас поволі внутрішньо розкладали, сепарували, ділили на Схід, Захід, Північ, Південь, вмовляли нас, що України нема, України не треба, що українська мова — видумка. Розказували байки, що є тільки якась велика вітчизна Росія, в якій ми маємо розлістися.

Протистояння є ані природне, ані кінцеве. Немає сумніву, історично беручи, що є свої аспекти життя в західних областях, в східних областях. Але вони не є суттєві і не повинні бути так підкреслювані. Бо і тут, і там такі самі люди, які мають ті самі потреби. Потребі люди нормально жити, хто має сім'ю — достатньо заробити, щоб її прогодувати, щоб мати дах над головою, мати школи для своїх дітей, відповідну медичну опіку і багато іншого. Ми не повинні фантазувати, немовби то якісь інші люди. Чим вони інші? Нічим. Може, трошки мають наголос інший, коли говорять.

А наші політики, кимсь інспіровані, задля якихось користей, цілей, — щоби поділити, щоби послабити наш народ як цілість, —

дуже підкреслювали якісь незначні різниці, акцентували на них. От дивиться, маємо ніби самозрозумілий, а з другого боку, — цілком не самозрозумілий факт Майдану. І як на цей Майдан дивляться українці з різних її кінців? Чи вони дивляться власними очима, чи хтось їм підказує, як вони мають дивитися? Подумаємо. А як підказує, то хто? Чи не наші політики — або ті, яких ми називаємо політиками, — чи не люди, які мають свій інтерес у тому, щоби ці різні люди не дивились на світ однаково?..

БЕЗ ПЕРЕМОГИ НЕМА МИРУ
— В Україні частішають випадки батьківських пікетів — матері не хочуть віддавати синів на війну. З іншого боку, боронити Вітчизну є святою справою. Як бути?

— Нас, на жаль, готували до того, щоб не мати армії. Ми — велика незалежна держава, а влада працювала в тому напрямку, щоби армії не було, щоби не було зброї, щоби не було відповідно підготовлених воєнків. Тому так багато сьогодні людей гине.

Мені розказав чоловік, який розуміється на цьому, що зброя, яку ми маємо, застаріла — вона була модерна 40 років тому. А що робила наша влада понад 20 років? Чому не підготувала? Чи є на світі держава, яка не має війська? Немає. Кожна держава потребує війська, щоби боронити себе. Тільки в нас, і то влада наша винна в тому, що зараз відбувається. Бо якщо би ми сьогодні мали ефективну армію з відповідною зброєю, з відповідно підготовленими людьми, то не було би такої агресії.

Тепер друга річ — щодо того, що матері протестують. Я вже написав невеличку колонку на цю тему і надіюся, що вона з'явиться надрукована. Це про матері, які люблять своїх дітей, так люблять, як тільки матері можуть любити. Але, з другого боку, якщо ці матері не благословлять своїх дітей на війну, то не буде що робити, не буде держави. Вони мусять зрозуміти: така ситуація в цілому світі, що люди молодші, старші, хто би то не був, більш чи менш кваліфіковані, йдуть на війну — боронити, власне, своїх матерів. І тут інакшого нема виходу. Ми не можемо сказати: нехай воно якось буде, нехай чужі діти йдуть воювати. Всі мають воювати, не тільки якась одна сторона. Всі повинні відповісти на поклик, бо треба боронити свого. Якщо не будемо боронити свого, то не будемо мати нічого.

Знаєте, я виростав, коли була Друга світова війна. І бачив, що війна є дуже страшна річ. Війна є дуже прикра, жорстока річ. Але нема ради, треба боронитися. Тільки у війні — іншого шляху сьогодні я не бачу — ми можемо здобути свою незалежність. Раз є агресія, раз хтось на нас нападає, мусимо боронитися. І, бачите, ми знайшлися в дуже поганій ситуації, але якось рятуємося. Подиву гідно, що без належної підготовки, без належної армії, не озброєної так, як треба. І дай Бог, щоб нам це вдалося.

Але я думаю, що з кожним днем буде йти до кращого, що наша армія буде більш ефективною і зможе краще нас оборонити. Бо без перемоги нема миру. Мир сам від себе, від балаканини не буде. Мир мусить бути встановлений перемогою.

ЧОМУ УКРАЇНЦІ НЕ ЧИТАЮТЬ ІСТОРІЇ?

— Як на Ваш погляд, чи матимемо ми в майбутньому кращі стосунки з Росією? Як швидко це може статися? Нині, ми знаємо, більшість із росіян схвалює агресію Путіна щодо України.

— Чомусь люди не хочуть бачити, що дуже багато десятиліть і століть ці стосунки руйнувалися. Скажімо, що зробив Петро I під Полтавою? Зруйнував Батурин і багато інших речей. Як ставилася царська Росія до України? Стільки десятиліть, а то й століть Російська імперія — Петро I, Катерина II та інші — нищили Україну. Емський указ забороняв у державі українську мову. Ну, чи міг би на тій підставі раптом бути мир? Чи то є вияв доброго сусідства? Микола I, Микола II... А

цілий період большевицький? Це також було нищення українського народу. Чому був Голодомор? Це був геноцид з метою не просто винищити людей, а винищити свідомих українців, які хотіли своєї держави, свого я — і їх винищували.

Чому забули вже про це? Чому люди не читають історії? Сьогоднішня війна — то не є щось, що раптом сталося і що приписують тепер Путіну. Путін — тільки один в ланцюгу довгої-довгої історії.

Мені дуже прикро про це говорити. Але і сьогодні, бачите, понад 80 відсотків росіян підтримують Путіна, тобто підтримують імперську політику. Чи вони на правду знають, що вони роблять? Чи ті люди свідомо, відповідально реагують? А чи засоби масової інформації формують і накидають їм певні способи думання?

Чим Україна провинилася супроти Росії? Хіба тим, що хоче бути собою. А Росія боїться, Росія свідомо того, що якщо буде така волелюбна Українська держава, то вона буде не те, що протистояти, але — протисвідчити проти імперії. Імперія — то є насильство, а демократія — то є свобода. Отже, що вибираємо — волю або смерть?

І важко сказати, чи колись будуть справді поважні, суттєві зміни в наших стосунках з Росією. Бо нічого не зміниться, доки там не прийде нормальна державна політика, не імперська, а нормальна. Тому це протистояння може тривати дуже-дуже довго.

— А воєнне протистояння? Воно закінчиться?

— Безумовно, що так. Воно мусить закінчитися. Воно не може тривати навки. Але, як я казав, на жаль, поряд нас залишиться імперія. Мусимо бути цього свідомі повсякчас — що існує російська імперія, яка проявляє себе в агресивний спосіб — і щодо України, і щодо Грузії, і щодо інших держав, які не є частиною Росії, які Росія загарбала свого часу. І ми завжди маємо бути насторожі. Це показала історія.

І треба загородити нашу границю, збудувати кордон, який чітко і ясно позначить: тут є ми, а ви — з другого боку, там робіть, що хочете. Якщо вони хочуть свою імперію, нехай. Але нехай нам не перешкоджають жити, нехай нам не роблять пакостей, нехай не вчиняють агресії, нехай не вдумують якихось претензій, щоби зробити Україну частиною цієї імперії. Нехай нам лишать наш мир, спокій. А ми будемо будувати свою демократичну державу.

НАМ ТРЕБА ГЛИБОКОГО ДУХОВНОГО ОЧИЩЕННЯ

— І все ж таки, Блаженніший, чи маєте відчуття скорой перемоги? Що треба, щоби наша держава була успішною?

— Перемога. Я не знаю, коли це станеться

— чи за тиждень, чи за місяць, чи за рік. Але я внутрішньо переконаний, що ми встоїмо при Божій допомозі. Хоча маємо труднощі зовнішні і внутрішні.

Але, як я казав, те протистояння нам послужило для об'єднання. Може, те протистояння, глупе саме по собі, допоможе нам бути нарешті собою, бути, як всі інші держави Європи. Подивіться, яка маленька Естонія, там 2 чи 3 мільйони людей. А нас — 45! Чому ж ми не маємо бути державою?..

Треба, щоб наш народ працював. Бо у нас, на жаль, ще є дуже багато залишків минулого Радянського Союзу — корупція, політична незрілість, у нас немає політичної культури, у нас багато чого нема. Ми тільки вчимося бути державою, і нам треба дуже багато працювати над собою, і серйозно працювати. І не дбати кожного виключно про свою кишеню, але дбати про загальне благо — тоді всім нам буде добре. А є ще дуже багато людей у нас, які готові за гріш продати душу, на жаль. Багато з них це робить, продають себе за гріш. Але Бог дасть, може, що будемо крок за кроком це очищувати. Нам потрібно дуже солідного духовного очищення.

ЯКБИ МИ БУЛИ СПРАВЖНИМИ ХРИСТІЯНАМИ, ТО ДБАЛИ Б, АБИ ЦЕРКВА БУЛА ОДНА

— Скажіть, наскільки важлива в нинішніх умовах консолідація Церкви? Чи не треба її об'єднати?

— Головним завданням церкви є, щоби люди були справжніми громадянами, віруючими громадянами, щоби розуміли, що є людина — твір Божий, є сім'я, є громада, є народ. Це не є випадок, це є Божий порядок. Господь Бог утворив це все, щоби так воно виглядало. І нормальні народи живуть у власних державах. Власна держава — це наше право, це є частина нашого нормального християнського церковного життя.

І в тій державі церква повинна старатися виховувати людей, свідомих своєї власної гідності і гідності всіх інших громадян. Ісус Христос сказав, яка найважливіша заповідь — любити Бога всіма силами і любити ближнього як самого себе. Коли я шаную себе як Божий твір, як Божу дитину, то я тим самим занаставлений шанувати кожному іншу людину в моїй державі, хто б вона не була. Бо вона так само, як і я, є Божа дитина. І тому любити ближнього як самого себе — то не є щось надзвичайне. Отже, церква має виховувати людей бути людьми, а люди творять громаду, нормальну державну громаду, яка нам треба.

От я дам приклад такий. Ми не маємо великої пошани до багатьох політиків у нашій державі, тому що вони себе погано ведуть. Але треба пам'ятати, що бути політиком, служити своєму народові є одним з найбільш шляхетних занять, яке може бути. Бути політиком — це щось дуже гарне, дуже достойне, якщо людина розуміє, що це значить. Отже, церква ставить нам перед очі приклад політика, людини, яка служить, яка навіть жертвує задля спільного суспільного загального добра. Це дуже важливо. Церква тут відіграє надзвичайно важливу роль.

Щодо об'єднання. Ісус Христос створив одну церкву — не багато, одну. Ми, люди, — в Україні і поза Україною — її поділили. Тому є дуже багато різних конфесій, навіть християнських, але це не по волі Божій. Воля Божа є, щоби була одна церква. Але вона має бути Божа церква — не політична структура, не політична інституція, а Божа інституція. І ми зобов'язані працювати в тому напрямі.

Ми церкву поділили і цим самим себе зробили поганими християнами. Якби ми були справді стовідсотковими християнами, то ми би дбали, щоби церква була одна, незалежно від усіх політичних обставин. І щоби, будучи одною, вона зберігала духовну єдність, ту властиву дуже-дуже суттєву єдність. Ми сьогодні мусимо боротися за це. Не йдеться, чи хочемо, чи не хочемо. Тут нема вибору. Якщо хочеш сповняти Божу волю, працюй, щоби церква була одна.

Але хоча ми і поділені, на жаль, — є протестанти, є католики, є православні, — мусимо всі наші зусилля задіяти, щоби піднести духовний рівень — і тоді шукати тої внутрішньої єдності.

— Щиро дякую Вам, Блаженніший, за розмову.

Валентина ПАЩЕНКО

м. Київ

ЗНАКОМ ХРЕСТА — ПЕРЕМОЖЕШ!

Як тільки візантійському імператору Костянтину Великому явився на небі знак Хреста, він беззастережно увірував у цей символ і переміг ворогів. А перед тим йому було ще й видіння уві сні — тим знаком ти переможеш!

Українських бійців, які беруть участь в АТО, неодмінно захистять знамена із зображенням Нерукотворного Образу Христа-Спасителя і написом: «Бог і Україна — понад усе!».

Іх (а це 20 великих прапорів і 100 маленьких) нещодавно освятили у греко-католицькій церкві Священномученика Йосафата м. Червонограда. Лихо постукало вже й у ворота шахтарського міста...

Знамена виготовлено на замовлення і придбано на кошті парафіян, жертводавців.

Тарас ЛЕХМАН, журналіст
Львівська область

ПРО ЩО ПИСАЛА «КРИМСЬКА СВІТЛИЦЯ» 20 РОКІВ ТОМУ...

ЗАКЛИК ГРОМАДСЬКИХ ОРГАНІЗАЦІЙ УКРАЇНЦІВ ПІВДЕННОГО КРИМУ ЩОДО ЗАХИСТУ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

Першим законом новоствореної Республіки Крим зовсім не випадково був далекосяжний закон про освіту, за яким російській мові надано статус офіційної. Щоправда, дітям неросійських груп населення, коли воно того бажає, поблагливо дозволяється вивчати рідну мову факультативно, якщо у школи є для цього відповідні умови. Такі умови має визначати адміністрація школи без підтримки уряду.

Два роки чинності цього «валуєвського» закону виявили його шовіністичну суть, спрямовану на суцільне зросійщення населення і знищення національної ідентичності перш за все українців. Отже, кримські українці не з чуток знають, що таке російська офіційна мова в українській національній державі.

Саме російською мовою українців катували протягом кількох століть.

Саме ця мова стала найжорстокішим знаряддям гноблення нашого народу.

Саме цією мовою велися зв'язні суди і фабрикувалися вироки НКВС, МДБ і КДБ СРСР щодо мільйонів безвинних жертв нашого народу.

Саме цією мовою за вказівкою Сталіна був написаний наказ Берії та Жукова про депортацію нашого народу з рідної землі після збирання врожаю 1944 року.

Саме цією мовою проклинають кращих синів і дочок України несамовиті російські великодержавні шовіністи і українські перевертні.

Саме ця мова почала шалено поширюватись в урядових колах України після неправедної перемоги на виборах спочатку провідника соцпартії О. Мороза і згодом — комуністичного партора Л. Кучми. Цей останній, колишній селянський хлопець зрадив мову своїх батьків, а коли став главою держави, то СПІЛКУЄТЬСЯ мовою колонізаторів навіть із селянами.

Ось чому стурбовані намірами Л. Кучми надати в Україні російській мові так званій офіційний статус і тим самим перетворити мову українців на мертву та завдати смертельного удару нашій нації. Адже відомо, що доки існує мова, доти існує народ — носій цієї мови.

Світовій історії ще не відомі приклади такого ворожого, яничарського ставлення глави держави до рідної

ЗАЯВА КРИМСЬКОЇ СПІЛКИ ВІЛЬНИХ ЖУРНАЛІСТІВ

Тиск, що чиниться останнім часом у Криму на засоби масової інформації, у тому числі на телебачення й радіо, пов'язаний зі спробами знищити опозиційну до правлячого блоку «Росія» пресу, викликає тривогу серед тих журналістів, які незалежно від політичних переконань і національності прагнуть відстоювати право всіх на вільне висловлення своєї точки зору на процеси, що відбуваються на півострові.

Ми переконані, що рішення ВР Криму про створення республіканської ради з питань телебачення і радіомовлення з наданням їй тільки наглядацьких функцій і про скасування постанов Ради Міністрів Криму та ВР Криму про державну телерадіокомпанію «Крим» є не що інше, як спроба запровадити цензуру і монополізувати засоби масової інформації. Ми також переконані, що все це зроблено тільки з однією метою: розправитися з тими журналістами, чия загальнодемократична позиція і політичні переконання суперечать

ідеологічним установкам сил, які прийшли до влади. При цьому чиняться дії, що порушують одне з основоположних прав людини — право на одержання і вільне використання інформації, порушуються закони, в тому числі конституції України і Криму, закон України «Про засоби масової інформації».

Кримська спілка вільних журналістів заявляє, що методи боротьби, обрані по-більшовицькому налаштованим кримським керівництвом щодо засобів масової інформації, суперечать принципам побудови демократичної правової держави. Це загрожуватиме відродженням тоталітаризму на нашому півострові, а отже, насильницьким запровадженням однодумства в громадську свідомість.

Кримська спілка вільних журналістів звертається із закликом до всіх засобів масової інформації не допустити порушення прав людини, прав журналістів на свободу слова і свободу друку.

Прийнято установчими зборами Кримської спілки вільних журналістів 2 серпня 1994 р., м. Сімферополь («Кримська світлиця», 6 серпня 1994 р.)

мови, власного народу.

За всіма ознаками перших кроків президента Кучми складається враження, що він має наміри виконати імперське замовлення щодо неокolonізації України, яке не вдалося реалізувати прем'єрміністрові Кучмі. Схоже й на те, що Л. Кучма запроваджує неприховану фальсифікацію виборів, яка була зізнанням справи, по-сталінському, забезпечена проросійськими організаціями у Криму та в інших регіонах при активній підтримці російських засобів масової інформації.

Рішуче вимагаємо припинити зазіхання глави Української держави на українську мову!

Закликаємо український народ, світову громадськість до активної підтримки нашої тривоги за долю мови стародавнього народу! В Україні державна й офіційна мова — українська!

Голова Координаційної ради українців Південного Криму Т. КОЗЛОВ
Заступник голови Ялтинського міського товариства «Просвіта» М. ДОБРЮДІЙ
Голова Алуштинської міської організації УРП В. ЛЕОНТОВИЧ
Голова Ялтинської міської організації УРП О. ЗУБ
Голова Союзу українців Ялти С. КОЧЕРГА
 «Кримська світлиця», 13 серпня 1994 р.

ПРОЩАЙ, ЄВРОПО!

У розпорядження «Рух-прес» надійшли копії двох документів: запис розмови Голови Верховної Ради України Олександра Мороза з міністром закордонних справ Росії Андрієм Козиревим, проект Протоколу про консультації та співробітництво між Міністерством закордонних справ Російської Федерації та Міністерством закордонних справ України.

Зустріч проходила 27 липня в українському посольстві в Москві, в присутності кількох високопоставлених українських та російських державних чиновників і посла України в Росії Володимира Крижанівського.

Вже на початку розмови Олександр Мороз поставив під сумнів здатність України самостійно проводити зовнішньополітичну діяльність: «...ми повинні попередньо консультуватись і до певної міри координувати наші дії у міжнародних організаціях».

Безумовно, це не могло не сподобатись Андрієві Козиреву. Він наголосив на необхідності спеціальної угоди. За нею, сказав міністр, наші (російські та українські) дипломати не робитимуть жодного кроку без взаємних консультацій або щонайменше — без попередження про односторонню дію. Після цього можна задля чужого ока зробити вигляд, що повідомлена сторона не знає про те.

Це вже справа тактики. Мабуть, бажаючи ще більше сподобатись російському міністрові та зміцнити свої позиції в московського керівництва, Олександр Мороз заявив, що «наші стосунки виграли б, якби наші країни надавали матеріальну допомогу одна одній (!) за кордоном». Насамперед це стосується дипломатичних установ — допомоги у вигляді приміщень, зв'язку, транспорту.

Але тут Андрій Козирев вирішив поставити Голову Верховної Ради України на місце. Сказавши, що повністю підтримує ці пропозиції, російський міністр висунув свої умови. Мовляв, щодо представництва за кордоном Москва не має нічого проти, але навіть мови не може бути про перехід цих будівель у власність України. Тільки оренда.

Цікаво, чи консультувався Олександр Мороз перед цією розмовою із фахівцями нашого зовнішньополітичного відомства? Аж саме співробітникам МЗС доведеться впроваджувати його ініціативи. А значна їхня частина навряд чи буде корисною для України.

Зокрема, у четвертій статті проекту Протоколу записано, що «сторони безпосередньо або через свої посольства будуть інформувати одна одну про важливі питання своєї внутрішньої та зовнішньої політики, про свої підходи та

позиції щодо основних міжнародних проблем».

Отже, Міністерство закордонних справ України не зможе зробити жодного кроку, попередньо не погодивши його з Москвою, що навряд чи буде до вподоби нашим дипломатам. Та й, зрештою, як же Конституція, Декларація про державний суверенітет, Акт про державну незалежність? Може, для Голови Верховної Ради України вони не є обов'язковими для виконання?

Як практичне запровадження домовленостей між Олександром Морозом та Андрієм Козиревим можна розглядати найважливіші політичні події, які відбудуться найближчим часом. За інформацією з достовірних джерел, 17-18 серпня у Москві мають пройти російсько-українські переговори щодо остаточного вирішення долі Чорноморського флоту. А кульмінацією може стати візит президента Росії Бориса Єльцина до Києва, запланований на кінець вересня. Передбачається, що саме тоді буде підписано договір про дружбу і співробітництво між Україною та Росією.

Щодо «дружби», то ми вже добре знаємо, яка вона. Якщо й «співробітництво» буде подібним, євразійського союзу нам не уникнути, і тоді — прощай, Європо.

Тарас ЗАХАРУК
 «Кримська світлиця», 13 серпня 1994 р.

УКРАЇНСЬКИЙ КАЛЕНДАР

СЕРПЕНЬ

16
 1914 р. — Головна українська рада оприлюднила маніфест до українського народу з приводу Першої світової війни із закликом боротися за визволення України.
 1941 р. — у радянській Червоній армії видано наказ № 270, згідно з котрим всі військовополонені оголошувалися зрадниками країни.
 1992 р. — у Каховці відбувся перший фестиваль «Таврійські ігри».
 Народився:
 1884 р. — Ісаак Мазепа, голова уряду УНР.
 1944 р. — Володимир Безкорований, український військовий діяч, віце-адмірал.
17
 1245 р. — у битві поблизу галицького міста Ярослав Данило Галицький розгромив угорське військо і покінчив з боярським спротивом у Галицько-Волинському князівстві.
 1914 р. — у Львові створено легіон Українських січових стрільців.
 Народився:
 1882 р. — Василь Тютюнник, український військовий діяч, полковник генштабу Армії УНР.
 Сучасники відзначають, що Тютюнник, плануючи операції, любив ризикувати. Був видатним полководцем УНР, виступав за ведення бойових дій до останньої можливості. На відміну від ряду інших українських воєначальників, не намагався конкурувати із Симоном Петлюрою.

Померли:
 1114 р. — Алімпій Печерський, київський мезаїст і живописець, монах Києво-Печерського монастиря.
 1939 р. — Степан Смаль-Стоцький, мовознавець і педагог, громадський, культурний і економічний діяч Буковини.
18
 1649 р. — Богдан Хмельницький підписав з польським королем Яном II Казимиром Зборівський мирний договір, який підсумував першу фазу в історії Хмельниччини і легалізував самоврядність українських козаків у межах Речі Посполитої. Ця самоврядність втілювалася у козацькому державному утворенні — Війську Запорозькому, також відомому як Гетьманщина.
 1918 р. — у Києві відбувся з'їзд губернських старост Української держави.
 1941 р. — співробітниками НКВС підірвана гребля Дніпрогесу.
 1992 р. — заснована Почесна відзнака Президента України, перша нагорода незалежної України (з 1996 р. — орден «За заслуги»)
 2006 р. — у Києві почався четвертий Всесвітній форум українців. У роботі Форуму взяло участь 450 делегатів, 450 гостей, 50 представників т. зв. «четвертої хвилі» емігрантів (українців, які виїхали за кордон на заробітки останніми роками), 80 представників зарубіжних ЗМІ, 450 учасників фестивалю «Український спів у світі» — усього близько 1900 осіб.
 Народилися:
 1836 р. — Олександр Кониський, український перекладач, письмен-

ник, видавець, лексикограф, педагог, громадський діяч ліберального напрямку. Літературні псевдоніми О. Верниволя, Ф. Горовенко, В. Буркун, Перебендя, О. Хуторянтин та інші (всього близько 150). Професійний адвокат, педагог, журналіст. Автор слів пісні «Молитва за Україну» (1885), перекладач «Щоденника» Т. Г. Шевченка.
 У Греко-католицькій церкві існує традиція співати цей духовний гімн після відрвави.
МОЛИТВА ЗА УКРАЇНУ
музика Миколи Лисенка
слова Олександра Кониського
 Боже великий, єдиний,
 Нам Україну храни,
 Волі і світу промінням
 Ти її осіни.
 Світлом науки і знання
 Нас, усіх, просвіти,
 В чистій любові до краю,
 Ти нас, Боже, зрости.
 Молимося, Боже єдиний,
 Нам Україну храни,
 Всі свої ласки-щедроти
 Ти на люд наш зверни.
 Дай йому волю, дай йому долю,
 Дай доброго світу,
 Щастя дай, Боже, народу
 І многоя, многоя літа.
 1913 р. — Василь Бородай, народ-

ний художник України.
 1933 р. — Бела Руденко, українська оперна співачка, лірико-колоратурне сопрано. Заслужена артистка України (1959), народна артистка СРСР (1960).
 1956 р. — Василь Герасим'юк, український поет, лауреат Шевченківської премії (2003). Член НСПУ (1983), АУП (1997).
 Померли:
 1948 р. — у московській катівні загинув Василь Вишиваний (Вільгельм фон Габсбург), австрійський архієпископ, український поет, полковник УСС. Прославився своїми військовими та дипломатичними здібностями, поезією і любов'ю до України.
 1997 р. — Марія Приймаченко, українська народна художниця, представниця «народного примітиву» («найного мистецтва»); лауреат Національної премії України ім. Т. Г. Шевченка, одна з найвідоміших українських художниць. Заслужений діяч мистецтв УРСР з 1970, народна художниця України. 2009 рік за рішенням ЮНЕСКО визнано роком Марії Приймаченко.
19
 Преображення Господне. Відзначається Східною Церквою з IV століття.
 1977 р. — у Луцьку відкрито пам'ятник Лесі Українці.
 1991 р. — ортодоксальні комуністи на чолі з віце-президентом Янаєвим проголосили в СРСР надзвичайний стан і створили новий орган правління — ГКЧП (Державний комітет з надзвичайного стану). Це прискорило проголошення Україною незалежності.
 1992 р. — у Києві почав роботу I Всесвітній форум українців, який мав святковий, піднесений харак-

тер. Аж його делегати були сповнені великих очікувань — після кількох століть поневолення Україна отримала державний суверенітет, в українців з'явилася можливість власноруч будувати своє життя, дати належну оцінку подіям минулого.
 Народилася:
 1950 р. — Ольга Басистюк, народна артистка України, лауреат міжнародних конкурсів. Державна премія УРСР імені Тараса Шевченка (1987). Герой України (2010).
 Помер:
 1945 р. — підрозділом НКВС позв'язаному замордовано Юрія Липу, громадського діяча, письменника, поета, публіциста, одного з визначних ідеологів українського націоналізму та лікаря УПА.
20
 1925 р. — Шевченкова гора в Каневі проголошена державним заповідником.
 Народився:
 1939 р. — Тарас Мельничук, український поет-дисидент, в'язень радянських таборів та жертва репресивної психіатрії. Лауреат Шевченківської премії (1992).
 Помер:
 1843 р. — Григорій Квітка-Основ'яненко, український прозаїк, драматург, журналіст, літературний критик і культурно-громадський діяч.
21
 1627 р. — випущено перший друкований словник української мови Памви Беринди «Лексіконъ славеннороскій і імень тълкованіе».
 1925 р. — помер Осип Маковей, український поет, прозаїк, публіцист, критик, літературознавець, перекладач, редактор багатьох періодичних видань, педагог та громадсько-політичний діяч.

«ЦЕ ЛІПИТЬСЯ НАША ІСТОРІЯ...»

Коли йде дощ, земля брудна, а місцями перетворюється в місиво. Для когось це — проблема: ні пройти, ні проїхати. А комусь мокрі грудки стають матеріалом, наситивши який енергією сонця в поєднанні з натхненням народжується справжнє диво: пташка, яка, здається, от-от заспіває і полетить, кумедні баранчики, ослики. І вже не знаєш, чи ти в реальному житті перебуваєш, чи повернувся у дитинство. А може, потрапив у казку?

Такі чудесні перетворення з глиною робить кераміка — один з наймобільніших видів образотворчого мистецтва. Не треба купляти фарби, бронзу. Бери в руки глину і працюй, показуй, роби подарунок собі та людям. І якщо в очах майстра висвічується його виріб як радість і мука водночас, це означає, що тут буде щось особливе.

В руках Ельвіси Татарової, молодого кераміста з селища Октябрське Красногвардійського району, з глини постає ціла панорама традиційної кримськотатарської архітектури: силуети будиночків з покрівлю із черепиці, що покосилися від часу, мечеті з мінаретами, які колись були в кожному місті та селі, забуті джерела (чешме), фонтани, затишні кав'ярні на вузьких звивистих вуличках. Усе пронизано особливим колоритом Криму з його унікальною культурою. Це прастрість і головна мета творчих устремлень Ельвіси протягом останніх десяти років. За цими кримськими будиночками і знають її сьогодні у мистецьких колах.

Близько п'ятдесяти авторських виробів цього циклу — орнаментальні панно, декоративні тарілки, плакетки, об'ємна пластика в колі, квадраті та вільних формах демонструються нині на дебютній персональній виставці в Сімферополі. Вони не доведені до закінченого машинного рівня. І в цьому — їхня оригінальність та своєрідність. Дивись і відчуваєш ширість, тепло дихання і рук майстра. А в гончарному продукті на конвеєрі цей зникає.

— Глина — унікальний матеріал, дуже пластичний, піддатливий, — говорить Ельвіса. — Візьміть її в руки і

навіть якщо ви ніколи не ліпили, вам неодмінно захочеться надати куску форму, залишити свій слід, заребувати настрої, спогад.

Ліпленням вона займається з дитинства, яке пройшло в узбецькому місті Самарканд. Навчаючись у Євпаторійській школі мистецтв, захопилася технікою дрібної пластики. Професійно освоїла її на відділенні художньої кераміки факультету мистецтв Кримського інженерно-педагогічного університету. І якщо більшість випускників, за словами викладача Айдера Алієва, працюють в основному в сфері художнього оформлення ресторанів і кафе, то Ельвіса Татарова створила стільки різноманітних керамічних робіт, що це просто неймовірно! Вона сьогодні, по суті, єдиний молодий майстер, що продовжує розвивати в гончарстві традиції кримськотатарських керамістів старшого покоління — Рустема Якубова, в майстерні якого навчалася у вищій, Рустема Скібіна та інших. Вона — учасник багатьох семінарів і колективних виставок, з 2012 року є членом Ремісничої палати Криму.

стрижня розкриває новими гранями з ширістю любов'ю до Криму. Вона нічого не вигадає, а просто передає змішану технікою те, що відбувається в реальному житті, поєднує пейзаж з національним кримськотатарським орнаментом.

Все починається з ідеї ескізу, основу якого змальовує з природи. Для втілення його в композиції обраної форми використовує замість із кількох видів глини. Заготовляє її сама влітку, а потім користується цілий рік. Глина в Криму особлива, має різний склад навіть в одному місці добування і від цього — її унікальна звукова тональність, яка задається всьому виробу. Створена художня композиція, зазвичай з об'ємними рельєфними формами, піддається двом-трьом випалам при температурі одна тисяча градусів. У цей момент для майстра дуже важливо зробити все за технологією, щоб висохла глина не розсипалася на черепки.

І останній етап — обробка виробу глазурю та фарбувальними пігментами. Додає шматочки кристалю або смальти. Чекає кінцевий результат із завмерлим трепетом: що вийде цього разу? Процес настільки трудоміст-

Е. Татарова

кий, що нерідко спра-вляється з кілограмами глини та вогнем у печі йому допомагає чоловік. Уже і діти, хоч ще маленькі, також починають ліпити. А чому б і ні?

— Глина — екологічно чистий продукт, — пояснює Ельвіса. — До того ж розвиток дрібної моторики дуже корисний для дітей.

У продажу виробів допомагає мама Е. Джапарова. В своєму домі вона відвела для них цілу кімнату. А перша виставка для автора, як перше кохання, залишається в житті назавжди. Пройнята тонким ліризмом експозиція концептуально продумана та оформлена так, що сприймається як суцільне епічне полотно. Враховано навіть те, щоб рамки не затінювали достоїнств художніх конструкцій. Кожен виріб — це унікальний живописний краєвид, на який хочеться дивитися і розмірковувати.

Поетеса Юлдуз, авторка тривіршів у жанрі японської ліричної поезії — хокку: — У цих картинах — кристали японської поезії. Від таких робіт, в яких — обличчя і душа кримськотатарського народу, народжуються нові вірші.

Ельвіра Емір-Алі-Капніст, кримськотатарська поетеса: — Це ліпиться з найкращих порід землі наша історія з сивиною, і кожного торкається дорога в сотню мук.

Галина Гладілова-Ормелі, голова сімферопольського

міського караїмського товариства «Чокрак» («Джерело»): — Дорога кримських татар у мечеть, як і наша дорога в кенасу, — довга і важка. Експозиція вражає до сліз. Кожна робота немов дихає і зігріває теплом. Творить, дерзайте, і радуйте нас!

Алі Кадиров, журналіст: — Це початок великого польоту, а вироби гідні того, щоб перебувати в кращих музеях і колекціях.

Юні відвідувачі виставки, оглядаючи експонати, особливо зацікавилися мініатюрами традиційного кримськотатарського посуду. «Ми також ліпили для своїх ляльок посуд із глини, як їздили до моря, — розповіли вони, — але він довго не зберігався. Хочемо створювати своїми руками такі ж картини, тарілки і глечики, як в Ельвісі. Це так цікаво!»

В суголосі з темою кримських архітектурних мотивів на відкритті виставки прозвучали трьома мовами — кримськотатарською, українською та російською пісні у виконанні відомого кримськотатарського співака, заслуженого артиста України Рустема Меметова.

Цей шлях у творчості Ельвіси Татарової, за словами мистецтвознавця, заслуженого діяча мистецтв Криму Ельміри Черкезової, веде в храм духовності, увічнює створену людьми красу на землі, а її дивовижні вироби заслужили визнання в глядачів.

Валентина НАСТІНА

19 СЕРПНЯ – СВЯТО ПРЕОБРАЖЕННЯ ГОСПОДЬОГО, АБО ЯБЛУЧНИЙ СПАС

Це свято церква називає другим Божоявленням. Відзначають його з четвертого століття, коли цариця Елена, мати імператора Костянтина Великого, побудувала на горі Фавор храм на спомин про велику подію.

За Біблією, Ісус Христос разом зі своїми учнями піднявся на вершину цієї гори і почав молитися. Під час молитви його лице просяяло, ніби сонце, а одяг зробився білим і блискучим, як світло. У блаженному сьйві Він здійнявся на небеса й почули його учні голос Всевишнього, який сповістив, що Ісус є намісником Бога на землі. Саме це і переконало їх у надприродній місії Христа. Звідси й назва свята — Преображення Господнє.

У народі це свято більше відоме як Яблучний Спас. Цього дня колись одгали білий одяг, брали великодні кошики з плодами саду й городу та пишні букети з колоссям жита або пшениці і вирушали до церкви святити все те, що дала мати-земля: яблука, виноград, груші, горох, картоплю, огірки, помідори тощо.

За церковними правилами до Другого Спаса навіть скуштувати яблуко нового врожаю не дозволялося. Особливо не рекомендувалося це робити жінкам, чії діти померли. До свята варто було поститися і молитися, щоб всі майбутні немовлята залишалися живими. До того ж існувало повір'я, що на Спасі янголята спускаються до Ісуса (в деяких регіонах — до Богородиці), і той, чия мама їла яблука, частування не отримує.

Після освячення плодів у церкві господар колись з освяченою свічкою обходив пасіку й запрошував родину до столу.

Спочатку їли яблука та мед, запиваючи виноградним або яблучним вином, «щоб садовина родила», а потім переходили до інших страв. Головними на святковому столі були печені яблука. А ще господині готували пісні пироги й штруделі з яблучною начинкою та варили узвар або грушівник — кисіль зі свіжих груш.

Також у день Преображення Господнього існував звичай дарувати плоди бідним та вбогим і щедро ділитися новим врожаєм з родичами, сусідами, щоб на наступний рік був щедрий врожай. Звичай цього дотримувалися настільки суворо, що, коли дізнавалися про когось, хто не зробив цього доброго діла, то людину вважали невартою уваги і припиняли з нею спілкуватися...

ДО УВАГИ ЧИТАЧІВ!
19 серпня у храмі Преображення Господнього Української православної церкви Київського патріархату в с. Мраморному Сімферопольського району відбудеться Храмове свято. Добратися можна автобусом № 136 Сімферополь-Краснолісія, відправляється від пл. Куйбишева у Сімферополі о 8 год. 15 хв., від Краснолісія пішки 15 хв. Детальніше за тел.: (066) 441-45-84 (Ніна Семенівна).

Ельвіса Татарова з мамою

ОФОРМИТИ ПЕРЕДПЛАТУ на всеукраїнську загальнополітичну і літературно-художню газету «Кримська світлиця» та інші культурологічні видання ДП «Національне газетно-журнальне видавництво» (газету «Культура і життя», журнали «Українська культура», «Український театр», «Театральний концертний Київ», «Музика», «Пам'ятки України: історія та культура») можна в будь-якому поштовому відділенні зв'язку України. У країнах далекого зарубіжжя оформити передплату на ці видання можна через сайт www.presa.ua на сторінці «Передплата On-Line». Передплатити та придбати окремі примірники видань в електронній версії можна за адресою — <http://presspoint.ua/>. Така послуга доступна в будь-якій країні світу. **Довідки за тел.: (044) 498-23-64; e-mail: nvu.kultura.porhun@gmail.com**